David Foenkinos

În caz de fericire

Traducere din franceză de
SABINA CHIŞINEVSKI

Editura HUMANITAS
Bucureşti, 2008

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
FOENKINOS, DAVID
În **caz de fericire**

DAVID FOENKINOS
EN CAS DE BONHEUR
Éditions Flammarion, 2005

Suntem pregătiţi pentru orice, se pare, mai puţin pentru fericire, în lumea noastră oamenii plătesc sume mari ca să fie asiguraţi „în caz de incendiu, de inundaţii sau de accidente”, dar *în caz de fericire* rămân descoperiţi. O carte plină de tandră ironie despre viaţa conjugală din zilele noastre. După succesul romanului *Potenţialul erotic al soţiei meley* tânărul autor francez îşi continuă explorările în universul plin de surprize erotico-nevrotice ale căsniciei. De data aceasta bărbatul ajunge în teritoriul interzis, aşadar atractiv, al adulterului. **Sr n’s I *mm* – îmi**

Observaţia; ikalui: Naratorul este empatic, simpatic şi obiectiv. La toate acestea se adaugă un soi de înţelegere bonomă a situaţiilor din cuplu, fără a, iza sau defavoriza pe vreunul dintre parteneri.

„Sunt incapabil să mă inspir din realitatea propriei vieţi, nu fac defel autoficţiune”, mărturiseşte DAVID FOENKINOS într-un interviu. Născut în 1974, la Paris, a urmat Literele la Sorbona şi a făcut parte dintr-o formaţie de jazz. Cum a început să scrie? Adolescent timid şi romantic, şi-a conturat stilul în scrisorile de dragoste. Apoi, pe măsură ce învăţa să cânte la chitară, exersa şi arpegiile literare. N-a

dorit să debuteze decât la Gallimard, unde şi-a trimis în plic manuscrisul primului roman, *Inversiunea idioţeniei. Despre influenţa a doi polonezi.* După o aşteptare destul de lungă, romanul a fost acceptat şi astfel, în 2002, a început cariera de succes a scriitorului. A publicat la Gallimard, Flammarion şi Grasset, a obţinut mai multe premii literare şi este tradus în numeroase ţări. A scris, de asemenea, scenarii de film şi adaptări pentru teatru. Şi, pentru că-i plac benzile desenate, a compus şi un text de gen, prima parte dintr-o trilogie intitulată *De ce atâta dragoste?*

David Foenkinos a fost la Bucureşti şi s-a întâlnit cu cititorii cărţii *Potenţialul erotic al soţiei mele,* un succes al colecţiei „Cartea de pe noptieră".

„Înainte de orice, încerc să-i fac pe ceilalţi să râdă", spune tânărul scriitor. Cititorii romanului *în caz de fericire* vor putea să verifice dacă izbuteşte.

SCRIERI: *Inversion de l idioţie. De l influence de deux Polonais (Inversiunea idioţeniei. Despre influenţa a doi polonezi,* 2002), *Entre les oreilles (între urechi,* 2002), *Le potenţial erotique de mă femme (Potenţialul erotic al soţiei mele,* 2004), *En caz de bonheur (în caz de fericire,* 2005), *Les cœurs autonomes (Inimile independente,* 2006), *Qui se*

souvient de David Foenkinos? (Cine-şi aminteşte de David Foenkinos? 2007)

Traducătoarea, SABINA CHIŞINEVSKI, este profesoară de limba franceză la Colegiul „Iulia Haşdeu" din Bucureşti. Pentru Editura Humanitas a mai tradus *Contractul* de Vladimir Volkoff şi, în „Cartea de pe noptieră", *Macii bătrâneţii. Şade la ospiciu* de Anne Parlange şi Vincent Lestréhan, precum şi *Strigătul* de Laurent Graff.

Pentru Claire C.

„Căsătoria este un infern". Henry de Montherlant

Niciodată nu am fost mai fericit ca în timpul căsătoriei mele".

Autor necunoscut

PROLOG

Trecuse multă vreme de când Jean-Jacques nu mai încercase să arate atât de bine. Pentru a-şi întări musculatura gambelor, urca de câtva timp pe scări, când se întorcea acasă. I se părea că ascensorul era rezervat bărbaţilor ale căror vieţi sunt molcome, bărbaţilor care nu mai încearcă să fie seducători. Ajungea cu trei minute înainte de opt seara şi îi zâmbea mecanic lui Claire. Iar, după ce-şi alunga acest zâmbet de pe faţă, ca pe o muscă, dădea drumul la televizor. Cu cât viaţa conjugală îl interesa mai puţin, cu atât îl preocupa mai mult soarta naţiunilor aflate în război, într-un mod iluzoriu şi foarte occidental, găsea în drama kurzilor un ecou al nefericirii sale.

Cuplul este ţara în care speranţa de viaţă este cea mai scăzută. Opt ani, asta era aproape o performanţă. Jean-Jacques şi Claire aveau unul faţă de celălalt gesturi tandre, desigur fugare; gingăşii ce le aminteau de trecut; atingeri nostalgice; săruturi pe colţul gurii, ca un pelerinaj la ceea ce fuseseră odată săruturi pe centru. Această complicitate reală era menită să ascundă faţă de ceilalţi adevărata erodare a relaţiei lor. Erau daţi drept exemplu, ceea ce îi

încuraja în rutina lor. În schimb, nimeni nu înţelegea de ce nu mai făceau un copil. Un cuplu ca al lor, o asemenea imagine a perfecţiunii, avea obligaţia cvasimilitară de a procrea din nou. La început, zâmbiseră vag, amânând pe mai târziu ceea ce putea fi făcut în nouă luni. Apoi timpul trecuse şi se treziseră în faţa unei evidenţe: nu aveau chef să facă şi al doilea copil. Pentru a se justifica, încercaseră să pară ceea ce nu erau de fapt. Jean-Jacques şi Claire îşi exprimaseră dorinţa de a avea mai mult timp pentru ei. Toată lumea considera răspunsul formidabil. Minciuna lor socială era aplaudată, iar în şoaptă se adăuga că dragostea moare dacă nu există şi ceva egoism.

Louise, fiica lor de şase ani, era epuizată. Nu îi mai rămânea nicio fărâmă de timp liber după cursurile de dans, de pian şi lecţiile de iniţiere în limba chineză (Jean-Jacques citise undeva că, în patruzeci de ani, întreaga omenire va vorbi chineza; era un om raţional şi prevăzător). Voiau cu orice preţ să facă din ea o fiică model[1], care să le pună în valoare fericirea. Astfel, nimic nu era mai important decât iluzia dezvoltării ei armonioase. Dar atunci când cânta la pian în salon nu puteai să nu te gândeşti la cvartetul de coarde de pe

[1] Va deveni deci (inevitabil) un pic neurastenică (n.a.).

Titanic.

PARTEA ÎNTÂI

I

Munca lui Jean-Jacques prezenta un interes limitat. Era un fel de consilier de ceva, în legătură cu banii şi cu mişcarea lor. Una din calităţile majore pentru această slujbă era să ai un gât puternic, ca să îl poţi răsuci uşor. La firma la care lucra erau multe calculatoare şi bărbaţi cu cravată. Bărbaţi care luau metroul la oră fixă şi se întorceau acasă transpiraţi. Societatea se afla într-un turn înalt. Patronul trona la ultimul etaj. Dar, după atentatele din 11 septembrie, hotărâse să răstoarne ierarhia. De atunci, subalternii se bucurau de o vedere neîngrădită asupra Parisului. Nimeni nu îndrăznise să critice schimbarea, dar mulţi fuseseră tulburaţi de noua situaţie: când ai drept unic obiectiv să urci, e greu să te hotărăşti să cobori.

Edouard, cel mai bun prieten al lui Jean Jacques, era şi cel mai apropiat colaborator al său. Caricatură a omului sigur pe el, oferea toate dovezile unei împliniri profesionale perfecte. Când obţinea un contract, se ridica brusc şi se urca pe birou. Trebuia ca toată lumea să afle despre succesele lui. Era întotdeauna primul care organiza petreceri la ore târzii, care ciocnea cu cine se nimerea şi

crea acea falsă bună dispoziţie în care eşti incapabil să vorbeşti de orice altceva în afară de slujbă. Extravaganţele sociale nu îl împiedicau să fie prietenul cel mai atent posibil. Prietenia cu Jean-Jacques data în special din perioada dificilă a divorţului său. În vremea aceea, cuplul se destrămase într-un mod lamentabil, cu avocaţi şi martori ai acuzării. Odată cu trecerea anilor situaţia se schimbase radical. Edouard devenise un celibatar bântuit de obsesia seducţiei. Când era cu copiii lui, îi răsfăţa îngrozitor de mult. În restul timpului, trecea de la o femeie la alta. Se lansa în confidenţe, iar în urechile lui Jean-Jacques răsunau prenume feminine şi poziţii sexuale. Frustrat că nu avea o viaţă la fel de trepidantă, Jean-Jacques voia să evite genul ăsta de discuţii. Edouard îşi dădu seama de stânjeneala lui, pe care trebui să o analizeze imediat:

— Cum merge treaba cu Claire?

Jean-Jacques răspunse că mergea foarte bine, dar intonaţia lui căpătase o tonalitate de pian dezacordat. Nu putea nici să spună că totul mergea rău. Relaţia lui cu Claire era exact ca o lacună între cele două posibilităţi.

— Şi din punct de vedere sexual?

Aici, nu putu să răspundă. Concluzia lui Edouard fu

radicală: prietenul său trebuia să-şi găsească o amantă. În acest moment precis al existenţei sale, Jean-Jacques se gândi că ar fi capabil s-o înşele pe Claire. Pentru a îndepărta spaima provocată de un asemenea gând, se refugie imediat într-una din amintirile lor pe care o îndrăgea mai mult decât orice pe lume. Edouard îl întrerupse:

— Te gândeşti la Geneva?

Era deci atât de previzibil încât i se puteau citi gândurile. Încetul cu încetul începu să transpire, încerca să-şi imagineze minciunile pe care le va spune. O vedea deja pe această amantă pe care n-o cunoştea. Era încarnarea aproape monstruoasă a tuturor fantasmelor lui, amestec baroc de femei care îi plăcuseră, chiar trecător, în cursul ultimilor douăzeci de ani. Jean-Jacques, într-un ridicol elan anticipativ, se simţea deja vinovat, încerca să se liniştească gândindu-se că fidelitatea eternă era imposibilă, dar nu reuşea să fie mai puţin febril. Nu va avea niciodată o aventură anodină. Încerca să se convingă, să-şi demonstreze că dorinţa pe care o simţea de a avea o altă femeie era la fel de inevitabilă ca erodarea propriului cuplu. Claire l-ar înţelege cu siguranţă, nu avea de ce să se teamă. Nu era ca şi cum ar fi înşelat-o

în primele luni de căsătorie; legitimitatea adulterului creştea odată cu trecerea anilor. Poate şi ea va avea un amant. Era oare cazul de pe-acum? în afară de moarte, femeile o iau întotdeauna înaintea bărbaţilor.

Câteva luni mai târziu, Jean-Jacques se găsea într-o cameră de hotel cu Sonia. Şi nu era prima dată. Faptul că îmbrăţişa o altă femeie îi oferea o nouă energie, de nebănuit. De ani de zile nu se mai simţise atât de fericit. Voia să trăiască şi să respire; nu mai suporta ascensoarele. Lua în considerare partea periculoasă a acestei euforii şi se simţea teribil de ridicol în postura lui de bărbat însurat. Prefera să meargă un pic pe jos înainte de a se întoarce acasă, ca şi cum hoinăreala în noapte ar fi putut face să-i dispară zâmbetul tâmp de pe faţă. Pe străzile Parisului, întâlnea privirea trecătorilor. Avea atunci impresia ciudată că toţi ştiau ce făcuse. După ce faci dragoste, te consideri întotdeauna un pic centrul universului. Dar nu era o senzaţie atât de extravagantă. De câteva zile, chiar era urmărit.

II

E preferabil să cunoşti o femeie începând cu părul. Părul lui Claire avea o lungime incertă, variabilă; s-ar fi zis că trăia în mod independent. Şi culoarea părea schimbătoare, amintind de irisul nou-născuţilor. Ne vin atunci în minte anumite credinţe croate; potrivit acestor credinţe, evenimentele importante din viaţa unei femei sunt semnalate mai întâi de păr.

Gingăşia ei se ofilise puţintel, odată cu trecerea anilor. Jean-Jacques îi reproşa adeseori că era rigidă. Claire însă credea că era vorba numai de maturizare. Avea aproape treizeci şi cinci de ani. Totuşi, i se părea că viaţa e făcută din cicluri, că redevenim întotdeauna ceea ce am fost. Trebuia numai să aştepţi; visătoare, desluşea în viitorul ei izbucniri ale nebuniei adolescentine. În unele nopţi, visa călătorii nesfârşite spre ţări periculoase. Se trezea atunci lac de sudoare, în mijlocul unui zbor într-o zonă cu turbulenţe, totul se mişca în jurul ei, pasagerii ţipau contemplându-şi moartea. Lui Claire îi era o frică îngrozitoare de avion. I se spunea adeseori că era caraghioasă.

Dar Claire credea că nu era nimic caraghios în faptul că

lucra la Roissy şi că îi era frică de avion. Era pur şi simplu o întâmplare.

Firma de cosmetice la care lucra deschisese un magazin la Roissy; i se ceruse să se ocupe de el. Acum, lua în fiecare zi RER[2] B în compania turiştilor. I se puneau întrebări la care ştia întotdeauna să răspundă. Putea să spună dacă Air Gabon sau Iberia erau la Terminalul 1 sau la Terminalul 2. Uneori cunoştea chiar orarul zborurilor. Se gândea la Ouagadougou în timp ce traversa Saint-Dénis. Era o senzaţie ciudată să lucrezi cu toţi aceşti oameni care plecau în vacanţă. Seara, la întoarcere, nu îi va mai revedea. Rutina ei nu era chiar o rutină. Transportul în comun, atât de favorabil singurătăţii urbane şi figurilor posomorâte, era diferit pe această linie.

Exista un fel de dezrădăcinare.

Şi puteai cu uşurinţă să simţi că ai obiceiuri de turist.

Aeroportul Roissy era un tărâm unic. Un fel de oraş fără cea mai mică priză geografică, un adevărat *no man's land* care permite toate fantasmele. Bărbaţii cred că totul le este permis în aeroporturi. La Paris, i se întâmpla foarte rar ca un bărbat să încerce să o seducă. De când lucra la Roissy, nu trecea o zi fără să i se facă propuneri explicite.

[2] Reţea feroviară de transport în comun care deserveşte Parisul şi suburbiile sale (n.t.).

Comandanţi de bord, oameni de afaceri siguri pe ei, străini excitaţi, cu toţii încercau să se culce cu ea. Pe Claire o scoteau din minţi aceste agresiuni vulgare; mai precis, ceea ce nu suporta era impertinenţa virilă a celor mai mulţi dintre ei. Pe pământ străin, dădeau frâu liber naturii lor animalice (aero-porci, gândea ea). În acest context, pe care ea îl socotea penibil, devenise incredibil de indiferentă. Câteva angajate, care îi invidiau frumuseţea, de altfel destul de obişnuită, o catalogau drept o femeie înfumurată, care plutea într-un aer de superioritate.

I s-a întâmplat să-şi imagineze ce-ar fi dacă ar accepta să se lase sedusă. Nu toţi bărbaţii o lăsau indiferentă. Meschinăria şi lipsa brutală de originalitate a locului îi nimicea pe majoritatea lor, dar unii erau totuşi seducători. Ce-ar fi pierdut dacă s-ar fi lăsat o clipă dusă de val, dacă ar fi uitat de sine pentru ceva mai multă vreme, bineînţeles? Nu mai făcea dragoste cu soţul ei aproape deloc, iar atunci când o făcea era ceva mecanic. Şi era o chestie puţin performantă, cvasiautonomă. Totuşi, nu putea intra în pielea unei femei care-şi înşală bărbatul. În ceea ce o privea, dragostea trebuia să fie învăluită într-o poveste, scurtmetrajele n-o interesau. Poveştile de alcov i se păreau înjositoare; sau mai curând se simţea departe

de ele. Plăcerea ei personală îi apăruse întotdeauna ca un fel de veneraţie liniştită. De fapt, îi era aproape imposibil să ştie ce vrea cu adevărat. Nu avea chef de o aventură în mod special; iar revenirea la magia începuturilor cu Jean-Jacques i se părea improbabilă. Ce îi mai rămânea atunci? Un fel de atmosferă săracă în oxigen. Viaţa ei sentimentală era un *no man's land,* viaţa ei sentimentală era un Roissy.

Când era cuprinsă de îndoieli, Claire se refugia în amintirea călătoriei lor la Geneva, o săptămână magică chiar la începutul poveştii lor. Cu puţină vreme înainte, întâlnirea lor fusese marcată de un detaliu tulburător. Citeau amândoi *Frumoasa Domnului* de Albert Cohen, şi erau practic la aceeaşi pagină. Făcuseră schimb de cărţi şi terminaseră lectura pe cartea celuilalt. Se sărutaseră înainte de sinuciderea amanţilor. În pelerinaj la Geneva descoperiseră că Ritz-ul din roman nu exista în realitate. În timpul acestei călătorii îşi creaseră mai ales iluzia că erau nişte eroi romantici şi romaneşti; şi, cu această iluzie, poţi cel puţin să întemeiezi o familie.

Cuplul lor se transformase, gândea Claire, într-un ceas elveţian. Seara, Jean-Jacques se întorcea fix cu trei minute înainte de ora opt; se întreba dacă era dinadins atât de

exact. Şi-l imagina bând o bere la bistroul din colţ în zilele în care ajungea mai devreme. Rămânea aşezată, cu spatele la uşă. Putea să-i prevadă comportamentul, să ghicească ce cuvinte va spune. El îi zâmbea întotdeauna. Ea ar fi vrut ca el s-o atingă, să-i mângâie părul, măcar în treacăt. De la o vreme, succesiunea evenimentelor începuse să fie lipsită de naturaleţe. Gândindu-se la o emisiune despre agenţiile de alibiuri, pe care o văzuse cu câteva luni mai înainte, anumite atitudini ale lui Jean-Jacques căpătau înţeles. Când începuse să primească prin poştă invitaţii la inaugurarea unor bănci, el, care înainte nu primea decât prospecte, toată această agitaţie poştală i se păruse dubioasă lui Claire.

Programul soţului ei, în timpul abaterilor temporale de la viaţa conjugală, era acum de o precizie extremă. La ce putea să-i servească tipul ăsta de agenţie unui om ca el? Un om foarte puţin monden, rigid, şi care nu suportă neprevăzutul.

Pentru a face economii, Jean-Jacques utiliza şi vechea reţetă cu colegul aflat la ananghie. Găina bătrână face cele mai bune alibiuri. Din nefericire, era complet lipsit de experienţă în materie de duplicitate şi se trăda vizibil. De exemplu, nu-şi scotea cravata în serile în care trebuia să

iasă. Uita însă un mic detaliu: de şase ani, era primul lucru pe care-l făcea în fiecare seară. Înainte chiar de manifestarea alibiului, Claire putea bănui că soţul ei avea să iasă. Al doilea element tulburător: într-o seară când ea era la bucătărie şi sunase telefonul, el pretextase că nu putea răspunde. Cufundat cum era în redactarea unui dosar ultraimportant în vederea unei întâlniri ultraimportante în legătură cu nişte dosare ultraimportante, trebuie că îl trecuseră toate sudorile ascultând soneria. Ducând receptorul la ureche, Claire ascultase fără să clipească partitura colegului care avea nevoie de ajutor cât mai repede, altfel risca să se sinucidă sub un teanc de dosare. Jean-Jacques se ridicase imediat, cu o figură exagerat de întristată. Semăna cu un soldat chemat la datorie. La ieşire, îşi sărutase dramatic soţia pe frunte, înainte de a se duce la o altă frunte, la alt front (s-ar putea zice că lupta pe toate frunţile şi fronturile). Rămasă singură, Claire nu se putuse stăpâni să nu râdă.

E de preferat atitudinea unui elefant care-ţi pune un purice la ureche atitudinii unui purice care-ţi pune la ureche un elefant[3]. Altfel zis, îi iertăm mai uşor pe cei care nu ştiu să mintă. Pe cei care ne previn fără să vrea. Claire

[3] Joc de cuvinte intraductibil: mettre la puce à l'oreille (lit. „a pune un purice la ureche") înseamnă „a trezi suspiciuni" (n. t.).

găsea atitudinea soţului ei aproape înduioşătoare. Lipsa de fineţe a aranjamentelor lui, energia depusă pentru a fi discret îi aminteau că îi plăcuse întotdeauna faptul că era atent şi amabil. Mai mult, având certitudinea că o înşală, nu se simţea afectată. O prietenă căreia i se confesase făcuse o constatare fără drept de apel: lipsa geloziei dovedea lipsa dragostei. Constatările lui Sabine erau întotdeauna fără apel şi întotdeauna false. Deoarece Claire se simţea încă legată de Jean-Jacques, într-un mod diferit, dar până la urmă modul avea puţină importanţă. După opt ani, oare chiar putea să-i poarte pică? Şi ea se gândise să-l înşele. Stângăcia lui o liniştea într-o singură privinţă: era cu siguranţă pentru prima dată. Şi nu se înşela. Uneori, simţea dorinţa de a-l lua în braţe, de a-i spune că îl iubeşte, de a-i spune că ştie totul şi că nimic din toate astea nu era grav.

*

Motivaţia tuturor invenţiilor tehnologice este adulterul: s-a inventat Internetul, s-a inventat telefonul mobil, s-a inventat mesageria vocală numai pentru ca toate cuplurile să poată trăi cu uşurinţă vieţi paralele. S-a dus vremea urmăririlor penale, societatea se organizează cu amabilitate pentru a asigura discreţia plăcerilor noastre

(mulţumim frumos). Terenul fidelităţii este atât de ronţăit încât problema într-un cuplu nu e de a şti dacă celălalt te înşală, ci de a şti cu cine.

*

Claire trecea în fiecare dimineaţă prin faţa agenţiei Dubrove[4] care se afla chiar la poalele imobilului. Într-o zi se hotărî să intre. În hol, totul părea desuet, până şi figura incredibil de *iulie 42*[5] *a* portăresei care dădea la o parte perdeaua de la lojă de câte ori urechea ei surprindea paşi necunoscuţi sau ezitanţi. Jenată de privirea insistentă, Claire se repezi pe scări. După ce aşteptă câteva minute în faţa unei secretare care avea mutră de secretară, fu primită de patron. Cu siguranţă o făcuse să aştepte ca să nu pară că nu avea chiar nimic de lucru; poate chiar se plimbase încoace şi-ncolo prin faţa uşii pentru că părea un pic transpirat. Se aşeză în spatele ei ca să-i poată urmări mişcarea picioarelor (nu era genul de bărbat care să se uite direct la fesele unei femei). Apoi îşi ridică privirea.

— Sper că nu vă deranjează fumul? întrebă el cu o voce pe care şi-o lucrase ca să fie răguşită dar călduroasă,

[4] O afacere de familie, din tată în fiu din 1997 (n.a.).

[5] Perioadă în care evreii au fost arestaţi şi deportaţi din Franţa în număr masiv *(n.t.).*

impresionantă, dar şi liniştitoare, încercând să aibă o imagine pe măsura funcţiei sale, Dominique Dubrove îşi aprindea un trabuc dominican cu fiecare client. Claire se afla deci în faţa unui bărbat neras, cu haine ponosite, afundat într-un birou care agoniza într-o penumbră artificială.

— Vă servesc cu un whisky?

Locul i se păru sinistru, dar corespunzând ideii pe care şi-o făcuse. După o scurtă tăcere, expuse rapid situaţia. Dubrove îi arătă fişele cu fotografiile şi tarifele detectivilor. Simplul fapt de a urmări pe cineva (cu alte cuvinte, de a merge pe stradă) costa de cinci până la zece ori mai mult decât urmărirea unui curs de fizică cuantică. Era aici o logică care o depăşea. Cum ea ezita, Dubrove continuă scoţând în evidenţă riscurile meseriei sale. I-ar fi plăcut să verse o lacrimă evocând trupul dezmembrat al vreunui nepot găsit pe fundul Senei; din nefericire, singurul necaz se întâmplase când ginere-său îşi scrântise încheietura mâinii în timp ce-l urmărea pe un obsedat de sex-shopuri, în Pigalle. La sfârşit, îi ţinu o teorie în legătură cu valoarea inestimabilă a secretului. Răsfoind fişele, Claire se opri, stupefiată, la cea a lui Igor. Îi tăie lui Dubrove elanul mercantil:

— De ce detectivul ăsta e aşa de ieftin?

Într-adevăr, tariful pe oră al lui Igor era de la cinci la şapte ori mai mic decât al celorlalţi. Claire se interesă dacă era începător, stagiar, sau pur şi simplu un detectiv care nu rezolva nicio enigmă şi a cărui cotă, ca şi cea a unei întreprinderi care se prăbuşeşte la bursă, scăzuse în mod lamentabil. De altfel, figura lui o intriga, fără să ştie de ce. Dubrove părea jenat, dar asta era situaţia: Igor, nepotul său, făcea parte din întreprindere pentru simplul motiv că făcea parte din familie. Era un băiat drăguţ, plin de calităţi cum s-ar zice, dar...

— Nu vreţi să-mi spuneţi? reluă Claire.

Dubrove îşi stinse trabucul. Se apropie de urechea noii sale cliente. Ea înţelese că el vrea să-i şuşotească ceva. Exista un secret care valora cu siguranţă mai mult decât Igor, un secret ce nu trebuia repetat pentru a nu strica imaginea agenţiei. Claire ascultă, ridică din sprâncene, apoi schiţă un zâmbet.

— Pe ăsta îl vreau, spuse cu voce sigură pe ea.

III

Sonia, din primul moment al sosirii în firmă, fusese ţinta tuturor privirilor. După ani de studii de gestiune, în care eşantioanele feminine se sufocau, de rare ce erau, în amfiteatrele universitare, specialiştii din domeniul finanţelor aveau tendinţa de a fi cam grosolani când îşi exprimau dorinţa. Nu era neapărat neplăcut dar, destul de repede, se plictisise de manifestările lor excesive, îşi inventase un logodnic, dar nu fusese de ajuns; bărbatul nu este decât o linie Maginot[6] pentru un alt bărbat. Atunci, inventase o logodnă pentru vara următoare. Tonul oficial al cuvântului „logodnă” fusese decisiv, astfel încât, începând de atunci, fusese plasată în deprimanta categorie a femeilor deja luate. Asalturile seducţiei se spărseseră ca nişte valuri de o stâncă măritată. Majoritatea bărbaţilor continuaseră să fie la fel de drăguţi cu ea (se temuse de contrariul), şi unii chiar mai mult ca înainte. Sonia înţelese un lucru: aflând că era deja logodită, îşi văzuseră legitimată incompetenţa de a seduce. Niciunul nu se simţea umilit că nu fusese ales.

[6] Linie de fortificaţii construită de francezi la graniţa cu Germania între 1930 şi 1940 şi care s-a dovedit total ineficientă (n.t.).

Astfel, răsuflau cu toţii uşuraţi.

Toţi, în afară de unul.

În primele zile, Jean-Jacques nu păruse interesat de sosirea tinerei şi drăguţei stagiare. Fără să vrea, ieşise în evidenţă într-un mod strălucit. Sonia fusese surprinsă, nu de faptul că nu îl interesa, căci nu era chiar aşa, ci de faptul că părea stânjenit. Când îl întâlnea, simţea la el un fel de jenă excitată: era ca şi cum ar fi fost dus cu forţa la cinema să vadă filmul preferat. Când Jean Jacques o întâlnea pe Sonia, se uita adeseori saşiu. Ceea ce alţi bărbaţi simt ca o mustrare de conştiinţă, el simţea fizic; ochiul stâng voia s-o vadă pe Sonia, ochiul drept nu voia s-o vadă pe Sonia. Dar, cum figura lui era un pic *10 mai 1981*[7]*,* ochiul stâng era cel care câştiga mereu. Când aflase că avea un logodnic, îşi permisese un râs nervos. I se păruse că îl plăcea. Era ceva atât de vag cât poate să fie de vagă o atracţie ciudată. Ba nu, nu visase această atracţie. De fiecare dată când Edouard organiza petrecerile lui plictisitoare, de fiecare dată când Jean-Jacques se întorcea acasă la ora prevăzută, i se păruse că ea îl reţinea cu privirea. O mişcare a capului în direcţia lui, rapidă, aproape absurdă în eficienţa ei feminină. Nu era

[7] La 10 mai 1981 François Mitterrand, candidatul Partidului Socialist, a fost ales preşedinte al Franţei *(n.t.).*

insensibilă. Femeile nu întorc niciodată capul fără să aibă o idee ascunsă.

Pasivitatea avea deci farmecul ei. Nici măcar nu trebuia să încerci să schimbi acest trai liniştit într-unul excitant ca să seduci o femeie. Etalându-şi această slăbiciune paşnică, Jean-Jacques devenise seducător. Probabil că oamenii devin seducători exact în momentul în care ideea de a seduce pare la fel de improbabilă ca şi cea de a merge să locuiască la Toulon.

*

Fără ajutorul unui consilier plătit gras ca să nu facă nimic, Jean-Jacques nu ar fi avut posibilitatea să acceadă într-o bună zi la frumuseţea Soniei. Nimeni nu este deci inutil pe Pământ, şi chiar cei mai inutili dintre noi pot să creadă că, undeva, nişte amanţi se îmbrăţişează datorită incompetenţei lor. Acest consilier, deci, nemaiştiind ce să-l consilieze pe patron, îi propusese să decreteze ca vinerea, de acum încolo, toată lumea să vină la lucru într-o ţinută informală. Multe firme practicau deja acest artificiu convivial. Din biroul său de la parter, patronul păruse încântat de idee, şi anunţase chestia asta ca şi cum ar fi anunţat o creştere generală de salariu. Acest ritual absurd îl enervase instantaneu pe Jean-Jacques. Se luptase din

greu ca să obţină acest post cu responsabilităţi. Nu vedea de ce trebuia ca el, care câştiga bine, sub pretextul relaxării, să se îmbrace ca un adolescent. Acest sabat al aparenţei îl trimitea înapoi la perioada instabilă a vieţii lui când nu îşi câştigase încă un loc în societate. Era ca şi cum vinerea revenea la contractul pe perioadă determinată. În această zi a săptămânii, tocmai pentru că nu purta cravată, Jean-Jacques nu ieşea din birou. În rarele ocazii în care trebuia s-o întrebe ceva pe Sonia, se ridică şi se ducea la ea. Nu avusese niciodată simţul ierarhiei. De obicei, îşi făcea singur cafeaua, se deplasa întotdeauna ca să vorbească cu cineva, chiar şi cu subalternii care zgâriau norii. Vinerea, lucrurile stăteau altfel: îndrăznea să o cheme pe Sonia la el în birou. Şi această înlănţuire, de la deficienţa unui consilier la spaima unui funcţionar fără cravată, este cea care permisese revelaţia unei devastări senzuale.

Să fim mai clari.

— M-aţi chemat? întrebase Sonia, fără să intre în birou. Şi exact această poziţionare feminină între exterior şi interior fusese cea care provocase începutul tulburării. Nu intrase în birou, dar nici nu se putea considera că rămăsese afară. Se afla între interior şi exterior, iar

femeile care rămân astfel suspendate îşi accentuează senzualitatea. Instabile din punct de vedere geografic, ele inspiră fără voia lor visuri de aventură. Iată de ce basculase Jean-Jacques. Pornind de la o simplă atracţie, lăsase să crească în el o dorinţă irepresibilă. De mai multe ori îşi permisese să o cheme; numai aşa, ca să-i verifice capacitatea de nomadă. Felul ei de a nu intra în birou crea aproape o atmosferă de adulter. Relaţia ei cu uşile era dintre cele mai erotice.

Jean-Jacques cină doar cu Edouard. Acesta comandă şampanie pentru a sărbători vestea cea bună. În sfârşit urmau să vorbească despre femei, subiectul care cimentează prieteniile între bărbaţi.

Fiind expert în probleme feminine, Edouard vru să-i facă trampa. Jean-Jacques îl convinse să nu. Avea nevoie numai de sfaturi; el, care-şi petrecea timpul seducând tot felul de fete, cunoştea cu siguranţă nişte trucuri pentru a ajunge mai uşor la trupul lor. Edouard se simţi flatat. În primul rând, confirmă faptul că simţise o tulburare la Sonia. Dacă atracţia era reciprocă, o mare parte a bătăliei era deja câştigată. Vocabularul lui va fi războinic sau nu va fi deloc. Foarte repede ajunseră şi la piedică, fiindcă exista una: Sonia era logodită. Dar Edouard teoretiză:

— Da, dar şi tu eşti însurat!

— Şi ce-i cu asta?

— Două persoane care fac parte dintr-un cuplu se anulează, ca şi minusurile. Este exact ca şi cum a fi fi amândoi celibatari.

— A, da?

— Da, cifrele o demonstrează. Cele mai multe infidelităţi au loc între oameni căsătoriţi.

Există oameni care teoretizează incapacitatea noastră de a fi fideli, se gândi Jean-Jacques. Discuţia asta chiar că nu-l pasiona deloc. Spre deosebire de prietenul lui, nu simţea nicio nevoie să discute despre dorinţele sale. I se părea că a vorbi despre o femeie însemna să fi strici frumuseţea. Voia să o păstreze pe Sonia în întregime pentru el, să nu ofere prea multe despre ea, să o facă să doarmă în banca elveţiană a sentimentului său.

Niciunul dintre ei nu era dispus să facă primul pas. În tinereţe, Jean-Jacques nu simţise nici cea mai mică jenă să le vorbească femeilor. Stângăcia venise odată cu mariajul. Cu anii aceştia în care te îndepărtezi de tertipurile senzuale. Arta seducţiei se uită atât de repede. Căsătoria, pe lângă neîmplinire, îl secătuise şi verbal. Până în ziua în care, cuprins dintr-odată de o pornire ciudată şi

periculoasă, se îndreptă cu un pas vioi spre Sonia. O întrebă brutal:

— Deci aşa, eşti logodită?

— Nu, am minţit, răspunse ea imediat.

În aceeaşi seară mergeau unul lângă celălalt pe o stradă fără importanţă.

Sonia se gândea cu simplitate: „E un bărbat care mă place”. Nici nu trebuia să caute să ştie mai mult. Atracţiile noastre sunt nişte tâmpenii. Pe faţa lui Jean-Jacques se vedea de la o poştă că e bărbat însurat; ai fi zis chiar că se născuse însurat. Nu pentru că ar fi vorbit tot timpul de nevastă-sa sau de fiică-sa, aşa cum fac unii bărbaţi caraghioşi, convinşi că apanajul realizării lor familiale le excită pe fetele depresive. Ceea ce-i plăcea la el era poate felul în care o privea. Cu un respect fascinat. Se mulţumea cu scurtele lor plimbări. Era o perioadă de aşteptare şi această perioadă ar fi putut dura foarte mult. Dorinţa pe care o simt două persoane, când este atât de intensă, poate duce la o ciudată diminuare a excitării; copleşiţi de dorinţă, amanţii potenţiali devin cu uşurinţă nişte umbre ale iubirii. Până la urmă, Sonia propuse:

— Cel mai bine ar fi să facem dragoste cât mai curând. Odată faptul împlinit, vom fi mai destinşi.

Acceptă propunerea. Ea îi spuse că locuia pe un bulevard care purta numele unui mare luptător venezuelean. Dar Jean-Jacques, extrem de febril, atât de puţin rezistent, propuse să se întâlnească la hotel, în seara următoare.

Din momentul în care simţise în privirea unei femei că este dorit, încercase să arate cât mai bine. Începu să urce pe scări, să facă şase serii de câte douăzeci de flotări pe zi, la birou. Era străbătut de fiorii adolescenţei. În faţa trupului gol al Soniei (se dezbrăcase foarte repede) fu cuprins de o fericire la fel de naivă ca atunci când fusese prima dată îndrăgostit. În creierul lui avu loc o îngrămădeală sintactică. Subiect, verb şi complement. Sonia era blondă. Sonia era frumoasă. Sonia avea urechi. Totul părea simplu. De opt ani nu se mai aflase în faţa trupului gol al unei alte femei, de opt ani nu mai descoperise umerii şi pântecul unei femei, genunchii şi coapsele unei femei. Era Cristofor Columb. Iar trupul Soniei, după ani de zile de monogamie şi de anemie senzuală, America.

Şi în faţa Americii, te simţi întotdeauna cam mic.

*

După ce făceau dragoste fumau o ţigară.

După ce fumau ţigara, făceau dragoste”.

Zilele trecură, cu multă trudă. Dragostea asta trebuia organizată. Adulterul nu poate fi niciodată romantic. Nu departe de birou era un hotel, nu prea curat, dar mai curând discret (cuplurile legitime încep să caute, odată cu trecerea timpului, exact opusul). Portarul părea serios şi, ca să-i facă să se simtă în largul lor, se prefăcuse de mai multe ori că nu-i recunoaşte. Întotdeauna te simţi mai bine, în asemenea condiţii, cu un portar amnezic. Până la urmă, Jean-Jacques se hotărî să închirieze camera cu luna, ceea ce conferea situaţiei un fel de stabilitate. Uneori, Sonia rămânea singură acolo peste noapte; „ca să dorm cu mirosul tău”, zicea ea. Era un concept pe care Jean Jacques refuza să-l înţeleagă. Dar, ameţit de această fericire subită, îşi regăsise o parte din umor şi răspunsese:

— Sper numai ca mirosul meu să nu sforăie...

Din 12 noiembrie 1998 nu mai ajunsese la un asemenea grad de poezie cu soţia sa.

Dacă începuturile unui adulter însufleţesc, ele creează totuşi o tensiune îngrozitoare. Un bărbat care-şi înşală nevasta (un bărbat ca Jean-Jacques, se înţelege) este exact ca un bărbat care iese tot timpul dintr-un sex-shop. Stânjenit, e convins că toată lumea de pe stradă îl

priveşte. Pe lângă fericire, primele zile cu Sonia fuseseră deci zile cu un potenţial ridicat de a-i provoca ulcer. Trebuia să ia nenumărate măsuri de precauţie. Jean Jacques făcea multe ocoluri, îi propunea Soniei s-o apuce pe străduţe lăturalnice numai pentru a-i putea mângâia părul o clipă. Îl treceau sudorile când se atingeau din greşeală în faţa unor străini. Sonia îl găsea paranoic. Bineînţeles, n-avea cum să-şi imagineze că paranoia amantului ei era întemeiată, dat fiind că era urmărit de Igor. De mai multe zile deja, detectivul îşi începuse misiunea. Din nefericire pentru el, tânărul Igor nimerise peste un om ultraîngrijorat care, de îndată ce era în compania amantei sale, se tot întorcea şi-şi răsucea întruna gâtul. Astfel, misiunea sa era oarecum complexă. Planul B consta în a-l fila de mai departe. Puteai să pierzi clientul mai repede, dar era mai puţin riscant. Jean-Jacques nu-l reperă pe detectivul însărcinat să-l urmărească şi, după o vreme, mai scăzu din vigilenţă. Plictisit de atâtea tertipuri, acum îi mângâia Soniei părul în public.

Jean-Jacques se întreba: cum făcuse ca să se poată lipsi atâta vreme de plăcerea senzuală? Ideea de a face dragoste cu Sonia devenise raţiunea lui de a trăi. Restul era o aşteptare între două plăceri. Îi plăcea când ea nu-şi

dădea jos chiloţii atunci când făceau dragoste. Dintre cei doi sâni, nu îl, cunoştea decât pe cel stâng; de săptămâni întregi, sânul drept se simţea neglijat, fără să ştie că era vorba de o strategie pentru a umili rutina. Jean-Jacques voia să păstreze bucăţi din trupul Soniei pentru mai târziu, pentru ca descoperirea, sinonimă cu cea mai mare plăcere, să dureze la nesfârşit, ca şi cum trebuia să găsească nişte subterfugii pentru a păcăli plictisul, această stupiditate a vieţii amoroase.

Îi plăcea ziua aceea în care ea îşi scosese din trusă o oglinjoară, ca să-şi aranjeze părul: ca să se întoarcă la viaţa ei capilară. Cuprinsă de un frison, scăpă oglinda, care se sparse imediat. Se întoarse şi îi zâmbi:

— O! Şapte ani de fericire!

Felul ei de a fi, atât de uşoară, atât de fericită, atât de dulce, atât de prietenoasă, atât de tandră, atât de pozitivă, atât de emoţionantă, atât de intelectuală, atât de rebelă, atât de matură, îl înnebunea pe Jean-Jacques. Era capabil să fixeze în eternitate momentul pe care tocmai îl trăise. Voia să-l retrăiască o dată şi încă o dată, şi încă de multe ori. Nu avu forţa să se ducă la ea s-a o îmbrăţişeze, să o iubească. Era fericit cum nu mai fusese niciodată după Geneva; găsise aici o altă Genevă. Şi nimic nu putea

să-l sperie mai mult. Viitorul i se părea teribil, de nedesluşit. Nimeni nu ştie ce să facă în caz de fericire. Avem asigurare pentru moarte, pentru maşină, pentru moartea în maşină. Dar cine ne va proteja de fericire? Tocmai înţelesese că fericirea, devenind atât de puternică, era cel mai rău lucru care i se putea întâmpla.

IV

Părinţii lui Jean-Jacques muriseră într-un accident de maşină. Brutalitatea situaţiei îl imobilizase într-o postură de dezrădăcinat. Logic, sperase să-şi regăsească o familie în familia lui Claire; mai mult chiar, poate că René şi Renée aveau să-i permită să redevină fiu. Se poate deci înţelege dorinţa lui iniţială de a-i iubi. Dar, cum se întâmplă adeseori, e de ajuns să sperăm cât de puţin un lucru pentru ca el să fie o dezamăgire. La doar trei minute de când îi întâlnise, Jean Jacques înţelese că viitorii socri nu vor fi decât o sursă de necazuri ridicole. Necazuri pe care va trebui să le suporte în fiecare duminică la prânz, într-un ritual la fel de imuabil ca frumuseţea femeilor ieşind la lumină în primele zile cu soare. Jean-Jacques vru foarte rapid să scape de prânzurile din casa din Marnes-la-Coquette[8], dar Claire îl imploră să vină duminica asta, apoi următoarea, apoi în fiecare duminică. Nu avusese de ales decât să cedeze în faţa şantajului nevestei care, la rândul ei, ceda în faţa şantajului părinţilor. În opt ani, numai de trei ori nu putuseră să meargă, şi atunci trebuiseră să dea

[8] Era o casă mare cu o grădină mare, în fundul căreia se găseau doi copaci uniţi printr-un hamac *(n.a.).*

justificări în scris. Acum, că folosea serviciile unei agenţii de alibiuri, Jean-Jacques se gândi să-i vorbească lui Claire, dar se răzgândi imediat. Ar fi putut să fie prea periculos; un om nu putea să aibă prea multe alibiuri în aceeaşi săptămână, riscând să dispară total în minciuna programului său.

În aceste duminici, asistau la dialogul repetitiv al bătrâneţii. Minutele agonizau cu lentoarea procesiunilor în plin soare. Claire, mereu cu zâmbetul pe buze, lăsa impresia că e înfloritoare. Maică-sa căuta în permanenţă s-o umilească:

— A, văd că ai o rochie nouă.

— Da, tocmai mi-am cumpărat-o.

Şi, iată, Renée nu comenta niciodată; lăsând tăcerea să exprime sentinţa obligatoriu negativă. Claire nu putea în orice caz să o considere altfel. Avusese întotdeauna o relaţie proastă cu maică-sa, dar nu se certaseră niciodată. Exista o decenţă burgheză în acest conflict latent. Renée era regina insinuărilor şi nu se bucura niciodată de fericirea fiică-sii. O singură dată îi făcuse complimente în legătură cu fizicul ei şi cu mina ei splendidă: era însărcinată pe vremea aceea.

Dar, în ierarhia răutăţilor ei, Renée plasa pe locul cel

mai de sus ceea ce ar fi putut considera drept hobby-ul ei: criticarea soţului. Era una din axele vieţii ei ratate, refrenul unui cântec de cântat în ploaie. Claire asculta această văicăreală permanentă fără să-i acorde nicio atenţie. Pe Renée o scotea din minţi rigiditatea impecabilă a lui René. Chirurg la pensie, obsedat de precizia lucrurilor, îşi petrecea timpul analizând modul în care fuseseră pliate prosoapele şi cantitatea de sare din mâncare. Cu alte cuvinte, era un fel de ofiţer domestic. În anii de glorie profesională, când era atât de respectat pentru talentul său, fusese unul dintre primii chirurgi care îşi asiguraseră mâinile. În anii ’70 se vorbise şi în presă de această afacere. Valorau mai multe mii de franci pe zi. În consecinţă, trebuiau menajate cu orice preţ. Renée considera că valoarea mâinilor soţului ei era un bun pretext ca să nu facă nimic în casă. Mai ales acum, că nu mai opera, continua în mod inutil să-şi protejeze mâinile. Spunea că, în caz de război, ar putea fi nevoie de el pe front. Şi, din cauza posibilităţii unui război, nu spăla niciodată vasele. Fostul chirurg vorbea încontinuu despre operaţiile sale mitice, ceea ce era un pic patetic. Adeseori, în timpul mesei, puteai afla că domnul Dubois sau doamna Dufossé avuseseră arterele înfundate cu un cheag de

sânge sau o pleură infectată cu un lichid galben. Jean-Jacques, ca să nu vomite, se gândea la altceva; era o manipulare mentală pe care putea să o realizeze perfect, cu zâmbetul ipocrit al celor care se prefac că ascultă.

René era genul de om pe care nimeni nu îndrăzneşte să-l contrazică. În mod sistematic, servea la desert un rachiu de prune atât de tare, încât ar fi putut să încălzească şi Siberia în plină iarnă. Jean-Jacques, neîndrăznind niciodată să mărturisească că nu suportă rachiul de prune, lăsa să-i ardă stomacul şi savura din politeţe asasinatul propriilor măruntaie. Cum poţi să-l refuzi pe un om care anunţă zgomotos:

— Un pic de rachiu, Jean-Jacques? Ştiu că-ţi place!

De opt ani, accepta. Desigur, pusese la punct câteva metode de a scuipa foarte discret. Cea mai bună era întoarcerea inteligentă pe care trebuie să o faci când te apucă o aşa-zisă tuse provocată de alergia la polen. Întorcându-te din nou cu faţa spre masă, trebuie să spui cât mai repede posibil o frază suficient de nepotrivită pentru a crea o diversiune. Jean-Jacques testase:

— Cred că n-ajută la nimic să votăm cu Ecologiştii!

Fraza era atât de eficientă încât nu de puţine ori făcuse apel la ea.

Dar în acea duminică Jean-Jacques era într-o dispoziţie atât de bună încât va încerca să-şi bea rachiul. Totul i se părea ameţitor. După ce simţise primele zguduituri ale fericirii, revenise voios la isteria de la începutul oricărei iubiri. La acea isterie care distruge orice urmă de decenţă. Supraexcitat, vorbea fără încetare, despre de toate şi despre nimic, cu o lipsă de discernământ îngrozitoare. Sursa fericirii lui nu se putea afla în jurul acestei mese: ura duminicile la socrii. Entuziasmul lui jalnic o şoca pe nevastă-sa; trecuse de la încercările greoaie de a fi discret la o inconştientă extravaganţă a indiscreţiei.

Pulpa de miel era dovada.

Căci, în obiceiurile acestor duminici, intra şi pulpa de miel. Cu cât înaintezi în vârstă, cu atât trăieşti mai mult după nişte repere; era absolut imposibil ca meniul să fie schimbat. Eventual, la garnitură putea să fie fasole albă sau fasole verde. Totul era relativ, alternarea lor îţi dădea impresia că îţi schimbi viaţa. De obicei Renée tăia pulpa de miel. Dar, complet ameţit de fericire senzuală, Jean-Jacques se repezi spre cuţite pentru a anunţa că astăzi el va fi cel care va oficia. Buna lui dispoziţie nu va întârzia să ajungă în acel stadiu în care ar putea să devină deprimantă pentru ceilalţi. Louise îşi privea tatăl amuzată.

Părinţii lui Claire se uitau şi ei la acest ginere care făcea puţin pe nebunul şi care, până la urmă, dădea un pic de sare şi piper decupării pulpei de miel. René nu îndrăzni să-l critice, mai ales că ginerele, cunoscându-i absolut toate gusturile, îşi permise să-l liniştească cu dezinvoltură:

— Ştiu că vă place bucata asta pe jumătate în sânge...

Şi iată-l pe René, cu farfuria lui perfectă în faţă, abia îndrăznind să servească vinul roşu, domeniu care îi era rezervat. În cele din urmă, singura care nu putea să zâmbească era Claire. Ca şi cum mascarada adăugată mascaradei relaţiei ei cu părinţii era o mascaradă în plus. Putea accepta faptul că soţul ei avea o amantă; dar exprimarea extazului era cu siguranţă mai puţin suportabilă. Cu cât observa mai mult zâmbetul tâmp al soţului ei tăind pulpa de miel, cu atât mai uşor îi era să-şi imagineze ce bine se simţea el frecându-se de pulpele altei femei atunci când făcea dragoste.

V

Sâmbăta următoare, Claire se simţea puţin obosită. Avea chef să fie singură. Jean-Jacques, simţindu-i indispoziţia, încercă:

— Ce-ar fi să mergem la restaurant diseară, ce zici? Ar fi super.

Îl privi consternată. Preferă să uite folosirea cuvântului „super”, care provenea cu siguranţă din vocabularul amantei pubere. Jean-Jacques era bărbatul cel mai puţin spontan din lume; nu suporta ideea să facă ceva ce nu fusese aranjat cu cel puţin şase luni înainte. Ar fi putut să-şi pună pe frunte un *post-it* pe care să scrie: „Te înşel”, că tot aia ar fi fost.

— Nu, sunt obosită. Altă dată.

— Foarte bine, dragostea mea.

Ea întoarse capul în clipa în care încercă să o sărute. Pentru prima oară, îl dispreţui. Tipic pentru omul care nu ştie prea multe, vinovăţia îl făcea mai iubitor. Povestea cu agenţia de alibiuri i se păruse aproape drăguţă, dar etalarea extazului (cu şase zile în urmă, aproape chicotise când tăia pulpa) o jena teribil. Se duse să se întindă în pat. În mod absurd, se gândi: „Se simte aşa de stânjenit, încât

e în stare să-mi propună să jucăm scrabble”. Exact în acel moment, Jean Jacques întredeschise uşa:

— Ce-ai zice de-un scrabble?

— Te-am întrebat... pentru că... ştiu că înainte îţi plăcea... aşa... sâmbăta seara, când nu ieşeam...

— Bine, te las să te odihneşti.

Claire nu izbutea să-şi revină.

În întuneric, Claire se gândea la Igor. Întâlnirea cu el o impresionase profund. Nu era deloc genul de bărbat despre care şi-ar fi închipuit că ar putea să o tulbure şi totuşi, instinctiv, se simţise mişcată. De fapt, lucrurile nu se petrecuseră chiar aşa. În pofida calităţilor lui, Igor poseda o calitate superioară celorlalte calităţi ale sale, o calitate care nu depindea de el: *calitatea omului care apare la momentul potrivit.*

Există oameni nemaipomeniţi pe care îi întâlnim în viaţă la un moment nepotrivit.

Şi există oameni care sunt nemaipomeniţi tocmai pentru că îi întâlnim la momentul potrivit.

Tarifele lui Igor erau deci mai mici decât ale tuturor celorlalţi detectivi. Particularitatea lui, considerată ca o tară comercială, era timiditatea. Igor era bolnăvicios de timid. I se întâmpla frecvent să renunţe la un filaj când

trebuia să intre într-un loc public. I se întâmpla mai ales să fie incapabil să interogheze un martor, să ezite, să se bâlbâie, să se înroşească în momentul în care culegea o informaţie. Claire zâmbise la primele rapoarte pe care i le făcuse Igor. Ea îşi ascundea frustrarea în faţa rezumatelor neterminate în legătură cu activităţile soţului ei. La urma urmelor, ea era cea care alesese un detectiv timid; cu siguranţă, ideea i se păruse romantică. Igor voia să scurteze aşteptarea lui Claire, simţind în acelaşi timp dorinţa neprofesionistă de a vedea situaţia prelungindu-se. Îi plăceau din ce în ce mai mult momentele în care îi povestea ce făcuse în timpul zilei; uneori vorbeau despre cu totul altceva. Dar Claire revenea la soţul ei, la programul lui. Ce făcea la prânz? Şi în serile în care avea întâlniri importante? Igor îi descrisese o femeie tânără şi o întrebase dacă voia o fotografie. Simţise atât de multă tristeţe la ea. O clipă, dorise să o mintă, s-o lase să se legene în iluzii. Era latura demiurgică a meseriei lui: posibilitatea de a crea rapoarte false, de a inventa vieţi. Igor credea că povestea unui detectiv mitoman ar fi un subiect formidabil pentru un film. Dar a cărui mitomanie ar fi fondată pe sensibilitate. În faţa privirii scăldate în lacrimi a unei femei, va menţiona programul impecabil al soţului.

Dar Igor nu putea să facă asta. Cele două lucruri pe care le respecta cel mai mult în viaţă erau: adevărul şi femeile. Poate că, în definitiv, nu erau decât unul şi acelaşi lucru... Cu riscul de a o pierde, cu riscul de a pune capăt unei situaţii strict profesionale, Igor îi furniză rodul muncii sale. Claire descoperi atunci figura Soniei. Într-o clipă, îşi dădu seama că totul va fi mai dificil de acum înainte. Puteai să te laşi înşelat de ceva vag şi necunoscut, dar nu de o figură.

Igor se simţea jenat de tulburarea lui Claire. Din fericire, ea vorbi prima:

— O să vă spun două lucruri: primul, că sunt mai tristă decât aş fi crezut.

— Da... văd...

— Al doilea, că mi-ar plăcea să-mi vorbiţi despre dumneavoastră. Mi-ar plăcea acum să plec într-o altă viaţă decât a mea. Simt nevoia să uit de afacerea noastră. Spuneţi-mi, cum aţi devenit detectiv?

Comandară o sticlă de vin roşu şi Igor începu să vorbească încetişor. Totul începuse cu o toană a lui Dominique Dubrove. Acesta din urmă era convins că o afacere care aduce beneficii era obligatoriu o afacere de

familie. Pentru el *bénéfice* se scria *bénéfils*[9]*.* Astfel, de la crearea agenţiei Dubrove, îşi angajase şi formase fiii, verii, nepoţii şi pe toţi ceilalţi descurcăreţi prin alianţă. Îl lăsase de-o parte pe nepotul timorat, ceea ce nu fusese pe placul soră-sii. Mama lui Igor credea mai ales că această meserie în care trebuie să anticipezi şi să rişti ar fi o terapie extraordinară:

— Cui pe cui se scoate, spunea ea tot timpul.

Văzându-şi copilul lovit de timiditate din cea mai fragedă pruncie, părinţii lui Igor încercaseră totul pentru a-l face mai puţin agitat din punct de vedere social. Astfel, la vârsta adolescenţei, la vârsta coşurilor care nu îmbunătăţesc cu nimic situaţia, hotărâră ca Igor să facă teatru. Se zice că majoritatea actorilor sunt nişte mari timizi. La început Igor refuzase, după care se supusese voinţei părinţilor. În sinea lui, ştia că aşa se născuse, că orice situaţie cât de cât delicată îl speria, că nu era nimic de făcut.

Profesorul de teatru găsi că are ceva talent şi complimentele îl făcură să capete încredere. Părinţii crezură că învinseseră. Dar entuziasmul lor era prematur. Încă nu se ştia cum se va comporta în faţa publicului. Avu

[9] Joc de cuvinte: *bénéfice* („beneficiu") şi *bénéfils (fils* – fiu") se pronunţă la fel *(n.t.).*

loc o mică reprezentaţie în faţa a vreo zece persoane şi, luptând din toate puterile, Igor reuşi să facă abstracţie de privirea celorlalţi. Începu să-i placă teatrul şi visa chiar la o altă viaţă în care va avea mereu un alt rol, la infinit, un fel de cădere abisală în care va putea să uite de sine şi de jena de a fi el însuşi. Dar nimic nu se întâmplase cum ar fi trebuit. În seara premierei, Igor îşi adună forţele în culise. Nimic nu mai trebuia să existe în afara concentrării. În sală se auzea rumoare, era o farsă, genul de acţiune vulgară cu uşi care se trântesc şi amanţi ascunşi în dulap. Şi aici fu comisă greşeala fatală.

Igor juca rolul unui încornorat.

La mijlocul piesei, în timp ce personajul, încorsetat în ridicol, îi făcea pe toţi să râdă, Igor se zăpăci. Exact în momentul în care sala izbucnea în hohote de râs, râs care ar fi trebuit să-l liniştească în legătură cu talentul său, nu reuşi să facă în mintea lui distincţia dintre el şi personaj. Fără nicio îndoială, publicul vesel îşi bătea joc de el. Cu puţin înainte de cel de-al treilea act, în scena în care încornoratul îşi dădea seama că era încornorat, Igor se repezi în culise, să-şi caute refugiul în întuneric. Timiditatea îl aştepta cuminte în cabină, aşezată pe un scaun.

Nu e de mirare că devenise după aceea, un mare cinefil. Mersul din cinematograf în cinematograf era motivat de o permanentă căutare a obscurităţii. Putea acum să vorbească despre cinema ore în şir şi, în timpul acestor discuţii, timiditatea îi dispărea. Cunoştinţele lui temeinice erau dintr-un domeniu cunoscut şi deci protector. În seara aceea, povestise scene din filme şi anecdote. Înainte de a se întrerupe brusc:

— Niciodată nu am vorbit aşa despre mine. Sper că nu v-am plictisit!

— Nu, deloc, îl linişti Claire, înainte de a izbucni într-un râs nebun pe care-l justifică imediat:

— E din cauza vinului! Cred că am băut prea mult.

După un timp, îl întrebă:

— Şi *Aripile dorinţei*? L-aţi văzut?

Acest lungmetraj de Wim Wenders îi aducea aminte de Jean-Jacques, dar acum se simţea detaşată de el. Pe Igor îl cuprinse panica, s-ar fi zis că se prăbuşise cerul pe capul lui de cinefil. Golurile din cultura sa cinematografică îl făceau să recadă în timiditate.

— Păi... nu... nu... nu l-am văzut... se bâlbâi el.

Claire povesti filmul şi-i vorbi despre Berlin.

— Berlin... repetă Igor ca hipnotizat.

Întotdeauna e nevoie de un oraş ca să începi o poveste, se gândi el.

Era aproape de miezul nopţii; a doua sticlă de vin era pe terminate. Claire se simţea ciudat de bine; reuşise să înece figura Soniei în alcool. Vru să comande o a treia sticlă, dar patronul anunţă închiderea localului. Ajunsă afară, mergea anarhic, ceea ce nu o împiedica să aibă momente de luciditate:

— Mă simt bine, de multă vreme nu m-am mai simţit aşa bine... Şi numai datorită dumitale, Igor! Hai să sărbătorim.

— Aăă... cred că mai bine ar fi să vă conduc acasă".

Se urcară într-un taxi. Igor era excitat cum nu mai fusese niciodată; închizând ochii, ar fi putut fi John Cassavetes conducând-o pe Gena Rowland. Când ajunseră, Claire îi mulţumi pentru seara petrecută împreună, mângâindu-l pe obraz. Dar poate ar fi fost mai bine să renunţe la ultima frază, care trebuie pusă pe seama beţiei şi care va fi repede uitată:

— Eşti micul meu încornorat... îi zise ea înainte de a intra în casă.

Dacă nu ar fi fost mâna ei pe obraz, această frază l-ar fi distrus. Cuvintele nu mai aveau importanţă acum.

Claire găsi cu greu gaura cheii. Jean-Jacques, care-i pândea întoarcerea, se repezi să-i deschidă:

— La ora asta se vine acasă?

Ea mormăi, fără să-i fie greu să mintă, că petrecuse seara consolând-o pe Sabine. Lui Jean Jacques îi era uşor să-şi închipuie că, în spatele acestui pretext, putea să se ascundă un bărbat.

În sinea lui, se bucura de această posibilitate. Faţa lui, crispată cu prefăcătorie, trăda mici spasme ale unei bucurii pe care de-abia o controla. Dacă Claire avea un amant, putea să-şi trăiască adulterul în cel mai legitim echilibru, putea să scape de povara culpabilităţii. Fără niciun pic de delicateţe, se duse la culcare puţin prea repede, fericit ca un zeu în pijamaua lui. Claire găsi scena de o tristeţe de nedescris. A doua zi, se trezi totuşi extrem de bine dispusă. Îşi amintea numai frânturi din seara precedentă; uitând de situaţia ei, se concentra asupra momentelor în care-l ascultase pe Igor. Îşi amintea perfect că o emoţionase. Nu se putu împiedica să nu găsească situaţia ridicolă: să fie emoţionată de detectivul care îl urmărea pe soţul ei.

Dar încă nu văzuse nimic.

Se afla numai în vestiarul ridicolului.

VI

În altă seară, Claire acceptă să meargă la restaurant. După ce se aşeză, Jean-Jacques fu cuprins de o angoasă existenţială majoră:

— Ezit între pizza şi paste. Asta-i problema în restaurantele italieneşti.

— Asta-i problema şi-n viaţă, îl ironiză Claire.

Jean-Jacques zâmbi, înainte de a se cufunda din nou în dilema lui plină de patetism. Patetism la care se mai adăuga un altul: cel al locului. Există oare un loc mai îngrozitor decât un restaurant italienesc? Eşti obligat să suporţi muzică napolitană (care este în raport cu muzica la fel ca minestrone în raport cu supa) şi un chelner care încearcă să se dea drept italian, când vocabularul lui se reduce de fapt la *peperoni* şi *bonjourno.* Jean Jacques în compania Soniei sau Claire în compania lui Igor ar fi considerat fără îndoială încântătoare această muzică minestroniană, şi că e „minunat” să fii servit de un fals chelner italian. Trăim întotdeauna prin prisma duratei cuplului. Ca dovadă, când era cu Sonia, Jean-Jacques se hotăra fără cea mai mică ezitare. Când eşti fericit, puţin îţi pasă de ceea ce mănânci.

Amândoi zâmbeau în tăcere. Claire începea să fie agasată şi această senzaţie teribilă o apropia de maică-sa. Fusese ceva trecător dar, da, timp de o secundă devenise maică-sa. Maică-sa privindu-l pe taică-său, cu aceeaşi privire de dezgust. Dispreţuindu-l pe soţul ei şi felul lui de a suge măslina verde, devenise maică-sa dispreţuindu-l pe taică-său. Începu să râdă nervos.

— De ce râzi? întrebă Jean-Jacques.

Şi atunci, fără măcar să se fi gândit, spuse o minciună de o mare perversitate:

— Mă gândesc la călătoria noastră la Geneva... când ni s-au pierdut valizele.

Dar această perversitate se eclipsase, se volatilizase în puritatea amintirii elveţiene. Geneva era refugiul lor în care dispăreau iar şi iarăşi. Geneva lor era pentru ei roata de rezervă, modul lor de a înfrunta ridicolul grotesc al vieţii; şi ridicolul încă şi mai grotesc al vieţii de cuplu; şi ridicolul şi mai grotesc decât grotesc al vieţii de cuplu la un restaurant italienesc. Se refugiau în referentul care era amintirea lor. Amintirea care cristalizează ceea ce fusese iubirea lor, care fixează frumuseţea care este de asemenea moartea lor.

Fiecare cuplu are Geneva lui.

Genul ăsta de amintire e exact ca păturica unui copil; un fel de ţesătură în care poţi să te refugiezi, să te aperi şi să uiţi, când eşti la greu. Numeroase cupluri, adeseori în mod inconştient, materializează amintirea referent într-o fotografie în culori frumoase, înrămată perfect într-o ramă perfectă şi oferită tuturor privirilor în salon.

Această amintire referent capătă atunci o altă amploare; este dovada fericirii. Tronând pe bufet, dragostea îşi face iluzia că e eternă. Pentru a desăvârşi ironia acestei chintesenţe mitice a iubirii, în realitate, această călătorie antologică fusese deseori plină de probleme transformate în episoade caraghioase şi memorabile. Cu alte cuvinte, călătoria la Geneva fusese una de rangul doi. Cu ploaie, cu pierderea bagajelor, şi notele de plată care nu erau decât o succesiune de escrocherii pentru turişti. Dar această călătorie devenise un mit pentru că era vorba de epoca mitică a iubirii, cea în care detaliile dispar. Nu cuplurile sunt cele care se destramă; lumea şi oamenii lăsaţi deoparte sunt cei care, încetul cu încetul, revin la locul lor; care, încetul cu încetul, câştigă terenul cedat pe moment iubirii.

După Geneva, vorbiră despre Louise.

— Ai văzut ce progrese a făcut la pian, se extazie Jean-

Jacques.

— Da, e grozavă.

— Face gamele singură, fără ca profesorul să stea lângă ea!

— Da, e grozavă.

— Şi la chineză? Ai văzut cum a zis bună ziua chelneriţei de la restaurantul chinezesc?

— Da, e grozavă.

Problema Louisei era aceea de a fi un foarte prost subiect de conversaţie. Nu te puteai aştepta la nimic din partea ei; măcar la o apendicită, dar nici pe aia n-o făcea; ceva oricât de mic de care să te îngrijorezi un pic, atât cât să reunească cuplul în jurul unei temeri comune; nimic, dar absolut nimic. Cât despre faimoasa criză a adolescenţei, Louise, oricât de precoce ar fi fost, era încă departe de ea.

Din fericire, există întotdeauna un vânzător pakistanez care, oferindu-ţi nişte flori veştejite, te ajută să mai treacă timpul. Te întrebi cine cumpără florile alea. Oricum, acesta e un moment care provoacă întotdeauna stinghereală. Bărbatul şi femeia par că nu vor aceste flori cu preţ redus. Dar bărbatul se simte mereu un pic jenat; îşi zice că, deşi pare ridicol, femeii i-ar fi făcut plăcere să primească florile.

Nu îndrăzneşte niciodată şi se simte puţin vinovat. Desigur, sentimentul era înzecit la Jean-Jacques. Spunând „nu, mulţumesc” pakistanezului, nu era prea sigur pe el. Pakistanezul, ca un vânzător încercat ce era, ştiu imediat să-i ghicească slăbiciunea. Turnă gaz peste foc:

— Sunteţi sigur? I-ar face plăcere doamnei.

Adevăratul scop al acestor vânzători e să semene zâzanie într-un cuplu. Jean-Jacques, în loc să-l trimită la plimbare cu fermitate, o întrebă pe Claire:

— A, bine... ţi-ar face plăcere?

Şi iată că acum ea trebuia să decidă. Nimic nu este mai neplăcut decât o atenţie pe care o primeşti pentru că ai cerut-o. Consternată, răspunse că nu. Într-o secundă, îl expedie pe vânzător; în timp ce soţul ei ar fi fost capabil să se împotmolească între tentaculele pakistaneze timp de multe veri indiene. Dar, după un moment, Claire, hotărându-se să se joace cu el, hotărându-se să profite de jalnica lui nehotărâre, mărturisi:

— Totuşi... până la urmă, cred că mi-ar fi făcut plăcere.

În sfârşit, Jean-Jacques primea o informaţie concretă. Se ridică grăbit şi cumpără buchetul de la vânzător. Când îl văzu revenind, cu buchetul lui ridicol şi faţa de zile mari, Claire, spre marea ei surpriză, fu mişcată. Se ridică să-şi

sărute soţul. Nimic nu va mai fi simplu de acum încolo.

Chelnerul italian (care avea o faţă de om născut la Châlons-sur-Marne) aduse cafelele şi bombăni într-o franceză aproximativă că ciocolata şi cafeaua, oferite din partea casei, erau elveţiene.

VII

Jean-Jacques ajunsese la o stare de fericire vecină cu nebunia în relaţia lui cu Sonia. Relaţia lor evoluase şi învăţaseră să se cunoască mai bine. Ea era îndrăgostită, nu mai era niciun dubiu. Şi iubirea ei va cere să devină legitimă. La originea acestei conştientizări se afla o anumită atitudine a tinerei. Cu câteva zile mai înainte, îi ceruse ajutorul. Ea venise repede, deschisese uşa, dar de această dată, în loc să se plaseze în acel spaţiu erotic dintre exterior şi interior, intrase în birou. Jean-Jacques se făcuse alb la faţă instantaneu.

— Ce ai? se îngrijorase Sonia.

În mintea lui, intrarea ei în birou semnifica: „Aş vrea să-ţi părăseşti soţia”. Şi cuprins de emoţie anticipativă, îşi imagina deja că n-o să-şi mai vadă niciodată fata. Reveni la realitate, îi spuse rapid Soniei ce voia. Rămas singur, începu să plângă. Să plângă de-adevăratelea, cu lacrimi mari ce ţâşneau dintr-odată. Era incapabil să-şi amintească când plânsese ultima dată. Poate pentru părinţii lui. Nu, îşi amintea acum că nu plânsese pentru ei. Şocul fusese prea violent. Dar acum, drama era mai insidioasă, exista spaţiu pentru lacrimi, mult spaţiu.

Confuzia îl arunca într-o tulburare pe care îi va fi din ce în ce mai greu s-o ascundă.

Duminică la prânz, în aşteptarea pulpei de miel, Jean-Jacques rămăsese singur la masă cu socru-său. Discuţia i se păruse interminabilă; fiecare menţionare a vreunui subiect social i se înfigea încet în ureche. Îşi privea fata jucându-se în grădină, fugea alene după un zmeu imaginar. De ceva timp, care lui i se părea o eternitate, Claire era la bucătărie cu maică-sa. Renée îi tot dădea înainte cu o ceartă pe care o avusese cu soţul ei în timpul săptămânii, şi striga:

— Nu mai pot! Am un *e* mai mult ca el, şi asta-i diferenţa dintre noi!

Claire o asculta pe maică-sa, scârbită de spectacolul recurent al disputelor lor. Cu siguranţă, părinţii ei nu erau singurul cuplu de oameni în vârstă care nu se suportau. Departe de asta. Cei care rezistau până la bătrâneţe posedau cu siguranţă o formidabilă-capacitate de a rezista.

— A, ştii cum e taică-tău! reîncepu Renée.

Dar Claire, care se afla într-o perioadă a vieţii în care punea atâtea lucruri sub semnul întrebării, hotărî că nu, nu ştia cum e taică-său. Nu ştim niciodată nimic despre

nimeni. Se hotărâse să urască această expresie înjositoare. Nu încetăm să ne transmitem imagini care nu ne aparţin, trăim sub dictatul percepţiilor celorlalţi. Deci, nu, nu ştia cum e taică-său. Nu ştia nimic:

— Nu, nu ştiu.

— Ba da, ştii!

— Nu, nu ştiu cum e tata!

— Ei, asta-i, sigur că ştii!

Discuţia ar fi putut dura ore în şir. Îşi privi fiica cu mirare (roşiile erau gata). Claire înţelese că era imposibil să pui ceva sub semnul întrebării.

În sfârşit, pulpa de miel era tăiată. În sfârşit, ronţăiră din această duminică care nu se mai termina. Jean-Jacques de-abia mesteca. Privirea i se oprea cu insistenţă asupra socrilor, ca să-i păstreze în amintire în cazul în care nu-i va mai vedea. Ideea îl întrista dar îşi reveni imediat: dacă vreodată el şi Claire se vor despărţi, va putea cel puţin să se bucure că nu îşi va mai strica duminicile. Se întrebă în treacăt dacă exista viaţă duminica, departe de familii. În momentul în care socru-său îi propuse rachiul, răspunse:

— Nu, mulţumesc. Fără rachiu astăzi, m-aş duce mai bine să mă odihnesc puţin...

Urmă o tăcere.

Pentru René, acesta era afrontul suprem. Altă dată, ar fi putut să-l provoace la duel pentru asta. Nu avea dreptul să-i refuze rachiul.

— Jean-Jacques are mult de lucru în ultima vreme? se îngrijoră Renée.

Claire remarcă o rază de soare în vocea maică-sii. Aştepta de atâta vreme o scăpare, o fisură în imaginea fericirii. Îl urmăriră cu toţii din priviri pe Jean-Jacques; se întindea în hamac. Claire fu dezgustată de această viziune. Modul în care le impunea tuturor spectacolul respingător al moliciunii lui o sufoca.

Atunci, se ridică.

Încet, mişcarea fu înceată. Nu tragică, numai înceată. Louise se opri din joacă, părinţii se opriră din digerat; exista în acel mers anodin ceva superior, ceva care atrăgea puternic privirile, ceva care avea forţa de a opri timpul. În dreptul hamacului, îl privi pe Jean-Jacques şi îl anunţă în modul cel mai simplu cu putinţă: „Te părăsesc”.

PARTEA A DOUA

I

După ce pronunţă cele două cuvinte, Claire se îndreptă spre părinţii ei.

— Tocmai l-am părăsit pe Jean-Jacques. Duminică plăcută.

O luă de mână pe fiică-sa.

— Nu-l aşteptăm pe tata? întrebă Louise.

— Nu, vezi bine că doarme.

Plecară fără să privească înapoi. Jean-Jacques încremenise; semăna cu un hipnotizat suspendat între două scaune. René era preocupat de o situaţie mai urgentă: soarta soţiei sale. Chiar şi atunci când apar evenimente care scapă de sub control, ierarhia familială nu trebuie neglijată. Renée se bâţâia nervos, spasmodic (lipsa de regularitate îl enervă pe René, care era omul rigorii). Era în aparenţă o criză de isterie; sughiţa printre frânturi de frază: „Nu, nu e posibil... nu, nu e adevărat...” înţelese că lucrurile o luau razna, că duminica se schimba la faţă, duminica asta devenea o altă zi, un fel de luni de noiembrie. Cuprins de panică, René devenise o umbră a lui însuşi[10]. În primul rând, se hotărî să bea un pic de rachiu.

[10] Va fi începutul carierei lui de om pricăjit *(n.a.).*

Şi, în al doilea rând, se hotărî să repete ce făcuse în primul rând. În fine, după ce-i trecu ameţeala, luă decizia înţeleaptă de a cere ajutor. Din fericire, vecinul lui nu era altul decât doctorul Renoir, cel mai cunoscut doctor din Marnes-la-Coquette.

Acesta din urmă închise repede obloanele în momentul în care zări figura răvăşită a lui René. Simţise dintotdeauna la oameni un fel de nesimţire atunci când era vorba să-l deranjeze. Duminica, prefera să facă pe mortul. Dar mişcarea lui de ciudă fu repede contracarată de o îngrozitoare mustrare de conştiinţă. Nu poţi să te sustragi destinului; de zeci de generaţii, cei din familia Renoir erau doctori din tată în fiu (şi când te gândeşti că în familia celorlalţi Renoir s-a trecut de la pictură la cinema...); de zeci de generaţii, duminicile fuseseră stricate de o vecinătate instabilă. Deschise uşa gâfâind:

— Dar ce se întâmplă?

— Eu... eu...

Abuzul de alcool împreună cu derapajul de duminică afectaseră capacitatea lui René de a se exprima coerent. Făcea gesturi ample arătând spre casa lui. Renoir hotărî să-l consulte pe loc.

— Ăă...

— Ştii, trebuie neapărat să te laşi de băutură... Ştiu că viaţa nu e întotdeauna roz, e chiar departe de asta...

— Ăă...

— Dar uneori, trebuie să ştii să iei decizii înţelepte. Nimic nu e prea mult pentru sănătatea ta, ştii bine...

După o vreme, René reuşi totuşi să-l târască pe Renoir la el acasă, şi bietul de el constată dezastrul. Descoperi atunci un lucru îngrozitor: moartea unei duminici.

Renoir se grăbi să întrebe ce se întâmplase. Uşurat că nu mai era singur, René explică cum fiică-sa îl părăsise pe ginere-său. Înveselit, îndrăzni chiar o mică ipoteză:

— E cu siguranţă un şoc emoţional, nu?

— Da, probabil, confirmă doctorul.

René făcu un mic salt extatic, nebuţi de bucurie la ideea că putea fi util; dar, întorcând capul, se găsi din nou în faţa soţiei lui şi trebui să reia postura demnă a soţului îngrijorat. Renoir, în ceea ce-l priveşte, se lăsă o clipă purtat de visare, imaginându-şi zile fericite alături de fiica vecinilor de curând celibatară. De ani de zile avea fantasme legate de Claire, permiţându-şi uneori şi câteva masturbări delicate. Vestea îl făcu cu atât mai mulţumit că o îngrijeşte pe Renée şi îi făcu o mică injecţie s-o calmeze. Apoi, o duseră în camera ei. Începu să sforăie destul de

repede ca să nu mai audă ecourile obsedante a ceea ce o şocase atât de mult.

Trebuia acum să se ocupe de ginerele care-şi sfârşea în mod jalnic cariera de ginere. Cu toate că Renoir era un om înzestrat cu o anumită compasiune, nu putu să-şi stăpânească o uşoară tresărire de bucurie interioară văzându-l pe acest bărbat părăsit de soţie[11]. Se făceau şase ani de când Marilou Renoir plecase. Da, Marilou a lui, plecase fără măcar să-şi ia lucrurile, dintr-o toană, ce ingrată! Trimisese o carte poştală ca să-i spună că totul se sfârşise. O carte poştală, după şase ani de căsătorie...

— O mică injecţie? sugeră René.

— Nu... nu... Aşa-i viaţa, plină de neprevăzut! Nu trebuie să creadă că e singurul căruia i s-a întâmplat, hai, gata cu teatrul, ajunge! se enervă Renoir.

Astfel încât, în loc de injecţie, Jean-Jacques avu parte de o palmă puternică pe obrazul drept. René aprecie metoda ca fiind eficientă şi regretă că nu beneficiase şi nevastă-sa de ea. Ginere-său îşi reveni. Căscă ochii, încercând să înţeleagă unde se afla. Dar, brusc, conştiinţa nelăsându-i mai mult răgaz, îşi aminti de cele două cuvinte ale soţiei

[11] Şi acest zâmbet pe care Jean-Jacques nu îl văzu va fi prima manifestare a ceea ce va constata mai târziu în viaţă: mulţi oameni se vor bucura de nefericirea lui şi vor simţi chiar o anume fericire. *(n.a.)*

lui şi începu, în sfârşit, să plângă.

Lacrimile fiind, paradoxal, un semn de vitalitate, Renoir părăsi casă, asemenea eroilor discreţi care se întorc la viaţa lor anodină. René se repezi să-i dea ginerelui o batistă. Ce ciudat să-l vadă astfel; îl vedea pentru prima oară înlăcrimat. Era ca şi cum ar fi plâns o maşină. René preluă iniţiativa: fugi la pivniţă să aducă altă sticlă de rachiu. Îi servi imediat un pahar, apoi un altul şi încă unul acestui bărbat a cărui faţă lua aspectul unui burete, acestui bărbat care nu va mai fi în curând decât un ginere din amintire. Pe moment, trebuia să bea ca să uite. Şi poate, cu un pic de rigoare, vor ajunge în acel stadiu mitic în care uiţi că tocmai bei.

La sfârşitul după-amiezii, Jean-Jacques se clătina în grădină. Neobişnuit cu băutura, era agresiv la beţie şi smulgea florile cu furie. Telefonul lui sună, se repezi să răspundă, convins că era nevastă-sa care regreta deja atitudinea ei absurdă. De partea cealaltă, auzi cuvintele extrem de precise ale lui Claire; s-ar fi zis că planificase prostia asta de secole.

— Am lăsat-o pe Louise la Sabine.

— Şi de ce mă rog?

— Pentru că nu mă întorc acasă în seara asta, nici în

celelalte seri.

— Unde te duci?

— Nu vreau să-ţi spun. O să vorbim mai târziu. Pe moment nu vreau să vorbesc cu tine.

— Dar va trebui să-mi explici! (*După un timp*)*:* Şi apoi, fii atentă, dacă mă părăseşti... nu te mai întorci. Sper că eşti sigură!

— Dacă asta vrei, cară-te!

Claire preferă să închidă. Era şocată de tonul lui Jean-Jacques. Nu fusese niciodată aşa de violent. Continua să înjure. René, simţindu-se responsabil din cauza rachiului de prune, îndrăzni totuşi:

— Dacă vorbeşti aşa despre fiica mea... hmm... aş prefera să-ţi schimbi vocabularul.

— Da, în fine, e drept... astea nu sunt cuvinte pe care să le spui... se încurcă el.

Jean-Jacques avea ochii roşii. René se gândea că ar fi făcut mai bine să tacă, că era inutil să ceri ceva de la un om care nu mai răspundea de nimic. Dar în cele din urmă, Jean-Jacques se scuză.

— I-ai spus despre maică-sa? întrebă René.

— Ah, nu, nu m-am gândit...

— Bine... O s-o fac eu mai târziu...

În faţa figurii spăsite a lui Jean-Jacques, se simţea ca în faţa unei picturi moderne; nu putea decât să dea din cap prefăcându-se că înţelege.

— Dumneata le înţelegi pe femei, René? îl întrebă Jean-Jacques.

— Hmm...

— Totul merge bine... şi pe urmă, aşa, deodată, explodează...

— Hmm...

— Nu trăim pe aceeaşi planetă, nu-i aşa?

— Hmm...

Jean-Jacques îşi reveni. În ciuda alcoolului, îi mai rămânea destulă luciditate ca să-şi dea seama de ridicolul situaţiei: nu era să discute despre femei cu socru-său; era ca şi cum ar fi discutat despre patinaj artistic cu un boxer. Se ridică şi plecă fără să mai zică nimic.

II

Asemenea multor criminali urmăriţi de poliţie, femeile care-şi părăsesc bărbatul vegetând într-un hamac îşi caută refugiul în locurile copilăriei. După ce o lăsase pe Louise la prietena ei, Claire se aruncase într-un taxi şi prima adresă care îi venise în minte fusese cea de pe bulevardul Junot. Locuiseră acolo înainte de Marnes-la-Coquette. În faţa fostului lor apartament, se afla acelaşi mic hotel ca odinioară. Se hotărî să ia o cameră. Chiar înainte să intre, aruncă o privire spre fereastra camerei ei din copilărie. I se păru că se zăreşte fugar; ca un fel de dedublare. Fetiţa de altă dată o contempla acum în viaţa ei de femeie. Claire ar fi vrut să vadă o încurajare din partea ei.

După ce îşi aranjă lucrurile, nu mai ştiu ce să facă. Neputând să rămână singură, îi telefonă lui Igor. El propuse să se întâlnească într-o cafenea, dar ea prefera să meargă la el. Avea nevoie de linişte. Luat pe nepregătite, Igor făcu ordine în apartament cu o viteză uluitoare. Chiar înainte să deschidă uşa, se repezi să ia o carte:

— Nu te deranjez... eşti sigur?

— Bineînţeles că nu, citeam, spuse el gâfâind.

Claire se aşeză pe canapea. Igor propuse un ceai, apoi

fursecuri, apoi ciocolată, apoi iarăşi ceai: nu ştiau ce să-şi zică. Până la urmă, Claire anunţă: „Tocmai l-am părăsit pe Jean-Jacques”. Igor fu cât pe ce să se sufoce blestemându-se în acelaşi timp că nu este capabil să-şi controleze mai bine emoţiile (un amestec ciudat). Reuşi să-şi revină destul de repede:

— Cum te simţi?

— Merge, cred... dar am fost destul de şocată de reacţia lui, era atât de agresiv.

— Poate din orgoliu...

— Nu ştiu... Totul s-a petrecut atât de repede... mă întreb dacă, în sinea lui, nu aştepta asta de multă vreme... L-am văzut în hamac... Şi n-am suportat ideea de hamac...

— Hamacul? se nelinişti Igor.

Ascultând-o pe Claire, se ridică discret pentru a închide uşa de la dormitor. Apoi, se aşeză la loc:

— Hamacul... ziceai...

Avea un fel de a o asculta care o liniştea. Când îl întâlnise, nu s-ar fi gândit niciodată că era genul ăsta de om, pe care-l chemi atunci când nu ţi-e bine. Genul de om în braţele căruia ţi-ar plăcea să te cuibăreşti. Era blând. Acum se apropia de ea, surprins de propria-i iniţiativă, ca un peşte căruia i se grefaseră dintr-odată picioare. După

ce îi trecu mirarea, un sentiment de încredere puse stăpânire pe el. Un sentiment din ce în ce mai puternic, un sentiment ce va fi iremediabil. Se urzea aici cu siguranţă una din magiile incredibile ale psihologiei umane. Pentru a te vindeca de timiditate, trebuia să te afli în postura de a consola pe cineva (bineînţeles, funcţionează numai cu o persoană la care-ţi place orice schimbare...); pentru a te vindeca de timiditate şi de lipsă de încredere în tine, trebuia să te afli faţă în faţă cu o femeie fragilă, o femeie care se bazează pe tine şi care te obligă prin atitudinea ei să fii ceea ce nu ai fost vreodată. Pentru restabilirea echilibrului, se născuse în el o forţă de nebănuit. Nu va putea să uite niciodată momentul în care Claire îşi pusese capul pe umărul lui stâng; ar fi putut să tremure de emoţie în clipa aceea, dar, dimpotrivă, emoţia atât de puternică se transformase într-o putere periculoasă. În momentul în care Claire îşi pusese capul pe umărul lui stâng, în momentul în care îi contemplase mişcarea părului; când îşi pusese mâna pe părul lui Claire, când mângâiase părul lui Claire, în momentul precis în care mâna lui se afla la doi centimetri de rădăcina părului lui Claire, în această fracţiune de secundă, timiditatea lui dispăruse pentru totdeauna. Era moartea timidităţii lui (pentru alţii, ziua

aceea reprezenta moartea duminicii), îşi va aduce aminte toată viaţa de momentul în care strânsese în braţe o fragilitare feminină, în care îşi îngropase pentru eternitate timiditatea într-o ondulaţie capilară.

Evident, era preferabil ca femeia în chestiune să se numească Claire.

Din profunzimea acestei sublime intimităţi se născu un moment de jenă. Claire se ridică:

— E drăguţ la tine! îmi arăţi şi mie casa?

Igor fu cuprins de panică. Se ridică brusc şi se postă în faţa dormitorului.

— Ascultă, e cam dezordine. Mai bine îţi arăt altă dată.

— Da, eşti sigur? zise ea încercând să treacă.

— Te rog.

Avea un aer pierdut; s-ar fi zis că ascundea un arsenal nuclear sau, mai rău, o altă femeie. Claire îşi scoase pachetul de ţigări din geantă şi profită de ocazie ca să-şi deschidă telefonul. În timp ce îşi asculta mesajele, se schimbă la faţă. Se scuză şi plecă în grabă. Imediat după ce atinse, cu mai puţină grabă, buzele lui Igor. Rămas singur, el intră în dormitor ca să ascundă hamacul pe care-l cumpărase cu două zile mai înainte.

*

Ce poate face un om timid care nu se mai simte timid? Pleacă de acasă şi se repede la metrou. Alege vagonul cel mai aglomerat şi se postează drept în mijloc. Între două staţii, începe să urle din toţi plămânii. Toată lumea îl priveşte, toată lumea îl judecă. Nu-i vine să creadă că e în stare să suporte o asemenea mare de priviri; nu-i vine să creadă că nu moare de ruşine. Toţi îl iau de nebun. Şi apoi îl uită pentru că va coborî la staţia următoare. Demersul lui e glorios.

*

Taxiul se opri la Marnes-la-Coquette. Pe drum, Claire îl sunase pe tatăl ei să-l anunţe că soseşte. O pândea la intrare, părea mai mic de statură. Nu-l văzuse niciodată aşa de panicat.

El se apropie şi ea văzu cum îi scânteiau ochii de mânie.

— Unde-ai fost? Te-am căutat toată seara...

— Da, ştiu... iartă-mă...

Intră în casă. El o servi cu un pic de rachiu şi îi explică ce se întâmplase. Criza maică-sii după plecarea ei. Lui Claire îi venea greu să creadă că această ruptură o afectase atât de mult. René îi vorbi despre Renoir, despre injecţie şi despre lunga siestă care urmase. Dar, la începutul serii, din momentul în care se trezise, începuse

să delireze. Striga fără încetare: „Marcello! Marcello!”

— Marcello? întrebă Claire.

— Da, adoră *La Dolce Vita...* E scena aia în care...

— Da, ştiu, îl întrerupse Claire. Şi ce-i cu asta?

— Ei bine, ce voiai să fac? M-am dus din nou la Renoir... A venit, cu toate că tocmai îşi repara obloanele... S-a deplasat pentru a doua oară în aceeaşi duminică... Şi i-a făcut din nou o injecţie...

— Dumnezeule... e numai vina mea...

— Ai fi putut să nu fii aşa de brutală... conchise René.

Claire era dărâmată. Scena îi tot revenea în faţa ochilor; n-ar fi putut face altfel... Jean Jacques în hamac, Jean-Jacques în hamac, îşi repeta ea...

Câteva minute mai târziu, intra în camera mamei sale. Era prima dată după foarte multă vreme când o vedea nemişcată. Se gândi în treacăt că era un fel de prefigurare a morţii. Părăsind camera, luă o pastilă şi dormi câteva ore pe canapea. A doua zi, lucrurile stăteau mult mai bine.

Renée ieşise în grădină de la primele raze ale soarelui şi tăia nişte buruieni. Claire se apropie.

— Cum îţi e, mamă? Cum te simţi?

— Totul e în regulă, fata mea. Nu te îngrijora.

— Dar... ieri...

— Dacă-ţi spun că totu-i în regulă... Ni se întâmplă tuturor să o mai luăm razna, nu?

— Hai, vino, am făcut cafea.

Claire se simţi uşurată şi o urmă pe maică-sa în bucătărie. Nu îndrăznea să-i vorbească. I se părea că această dimineaţă de luni era ca o zi de 29 februarie, o zi în care ai impresia că furi ceva din imuabilitatea lucrurilor. Luă câteva înghiţituri de cafea. Era prima ei zi de celibatară. Nu ar fi vrut să mai revină asupra evenimentelor din ajun, dar maică-sa preluă sarcina:

— Ştii... e important să te gândeşti la tine... trebuie să trăieşti ce trebuie să trăieşti.

— Nu ai decât o viaţă...

Claire se miră de aceste cuvinte. Nu prea semănau cu tonalitatea maică-sii. Lega între ele cu amabilitate formule semibudiste, ca şi cum Vishnu pusese stăpânire pe ea în timpul nopţii. Până la urmă, nu era chiar de mirare; deseori câştigi înţelepciune atunci când îţi pierzi (chiar momentan) minţile. Pentru prima dată, Claire vru să o atingă pe mama ei, să încerce să facă o breşă în tandreţea ei.

— Mulţumesc, mamă... încurajările tale mă emoţionează...

— Da, dar ştii... E un lucru pe care trebuie să-l ştii...

— A, da?

— Un lucru foarte important.

— Te ascult.

— Ei, bine. Cred că ar trebui să-ţi razi barba.

— Îţi spun asta spre binele tău. Bărbaţilor nu le plac femeile cu barbă.

— Înţeapă, dar, mai ales, nu e practic...

Claire îşi trecu mâna pe faţă, verificând ceea ce părea de neconceput, înainte de a admite că maică-sa făcuse o cădere. Aceasta din urmă îşi continua discursul despre pilozitatea femeilor. Claire se scuză o clipă şi plecă să-l caute pe taică-său. Lungit pe pat, asculta radioul încercând în acelaşi timp să-şi găsească o poziţie confortabilă, ca un antrenament pentru siesta de după-amiază. Claire îl informă asupra situaţiei şi el nu putu să facă altceva decât să renunţe la conflictul israelo-palestinian. La intrarea în bucătărie, rămaseră încremeniţi uitându-se la Renée. Apărea, aici, un fel de problemă.

III

La câteva ore după întâmplarea cu hamacul, Jean-Jacques părăsise Marnes-la-Coquette. În taxiul care-l ducea la Paris, nu încetase să se gândească la brutalitatea lui Claire. O să profite de viaţă şi o să devină un Edouard, dacă ea voia asta. Găsea situaţia foarte nedreaptă: ani la rând, fusese modelul soţului iubitor şi fidel, şi iată că la prima abatere pierdea tot ce semănase cu sudoarea frustrării. Taxiul se opri în faţa unui bar. Jean-Jacques, în noua lui postură de celibatar, analiza femeile. Cu o degajare prefăcută, se aşeză la o masă şi comandă un whisky. E drept că băuse deja mult astăzi, dar era un alt om acum. Toate particulele corpului său, începând cu ficatul, vor fi obligate să se adapteze celibatului, desfrâului, sexualităţii facile. De altfel, asta se va întâmpla curând căci remarcase deja o femeie destul de şic care-l mânca din priviri. Considerându-se frumos, înţelegea perfect dorinţa nestăvilită pe care o trezise în această femeie. De ani de zile, purtând ochelarii de cal ai fidelităţii, în afară de Sonia, nu putuse să-şi testeze capacitatea de seducţie. Întorcând capul, văzu altă femeie care părea la fel de interesată. Era incredibil câte femei disponibile se

aflau prin baruri. Citise într-un ziar că există mai multe femei decât bărbaţi; avea acum dovada. Claire făcuse o greşeală enormă. Şi să nu vină pe urmă la el plângând, când el nu o să mai ştie cum să facă faţă solicitărilor.

Se îndreptă spre prima femeie pe care o remarcase. Se clătina uşor; dar asta putea să treacă drept nonşanlanţă dozată cu pricepere. Îi oferi ceva de băut şi femeia acceptă. Lucrurile erau foarte simple. Jean-Jacques făcu câteva glume pe care femeia, fină cunoscătoare, le aprecie râzând tare. Copleşită de emoţie, ea nu mai tergiversă şi îl întrebă:

— Vreţi să mergem la hotel sau la dumneavoastră acasă?

Cât de seducător putea să fie! Cu siguranţă, nu era genul care să piardă vremea; cu el, femeile ştiau să meargă direct la ţintă. Erau subjugate, cuprinse de o dorinţă animalică, de necontrolat...

— În schimb, aş prefera să mă plătiţi înainte... continuă ea.

...o forţă masculină în plin avânt, care ştie să combine sensibilitatea cu plăcerile carnale, un amestec exploziv...

— Ce? întrebă el.

—... Prefer ca afacerea să fie reglată...

Într-o străfulgerare, Jean-Jacques întoarse capul şi văzu peste tot femei zâmbitoare şi îmbrăcate lejer. Intrase într-un bar de prostituate. Se simţi la fel de ridicol ca victima unei înşelătorii şi preferă să plece în fugă.

Se făcuse deja târziu. Nu ştia dacă să vomite sau să râdă de prostia lui. Până la urmă, intră într-un alt bar în care de data asta femeile erau la fel de gratuite pe cât erau de rare. Se duse spre una din ele, cu un pahar în mână. După afrontul precedent, o lua de la zero:

— Aveţi un foc? întrebă el.

— Da... răspunse femeia, găsind atacul mediocru.

Dar, în momentul în care scoase bricheta, Jean-Jacques îşi dădu seama că nu are ţigară.

— Sunteţi un glumeţ... zâmbi ea.

Jean-Jacques era mândru de el. Atacul lui fusese redutabil. Auzise că femeile care râd se pregătesc psihic să facă dragoste. Trebuia să continue acum; cât mai repede posibil. Timpul trecea şi el nu găsea nimic de spus. Disperat, pronunţă fraza bună-la-toate, cea pe care o folosea cu socru-său:

— Cred că nu ajută la nimic să votăm cu Ecologiştii.

După o clipă de consternare, femeia îl pălmui.

Jean-Jacques deveni centrul atenţiei. Patronul se apropie

de el:

— Şi să nu te mai văd prea curând. Nu ne plac perverşii, pe-aici.

Şocat, Jean-Jacques părăsi barul. Oare ce făcuse de iscase atâta ură? Fraza nu era răutăcioasă, ar fi trebuit doar să anime conversaţia. După multe ezitări, nu vedea decât o explicaţie: Claire era în fruntea sectei internaţionale a femeilor care-l vor detesta toată viaţa.

Pe drumul de întoarcere, se gândi în sfârşit la Sonia. Se simţea uşurat şi le plângea de milă tipilor care sunt părăsiţi de nevastă fără măcar să aibă o amantă. Pe stradă, zări un afiş cu femeia care tocmai îl pălmuise. Se gândi că, de data asta, îşi pierduse minţile cu adevărat. Dar apropiindu-se, văzu că femeia se afla în capul listei Ecologiştilor pentru alegerile europene. Hotărât lucru, nu avea noroc. Era apoteoza unei zile blestemate. Din fericire, soarele începuse să scoată capul lui de luni. Ajuns acasă, admise că era târziu să se mai culce. Un duş scurt, ras, şi la muncă. Luă trei aspirine vitaminízate ca să anihileze durerea de cap şi să poată face mişcări coerente. În timp ce se rădea, se tăie. Pe rană, puse un mic pansament.

În faţa liftului se întâlni cu Berthier, un coleg care se ocupa de fluxuri bursiere. Sosiseră primii, şi, o a doua

coincidenţă, purtau amândoi acelaşi pansament pe faţă, în acelaşi loc. S-ar fi zis că se neutralizau vizual. În timp ce de obicei schimbau câteva banalităţi, ca între colegi, de data asta rămaseră încremeniţi în tăcere. În cele din urmă, Berthier sparse gheaţa:

— Şi tu ai probleme cu nevasta?

Jean-Jacques ridică din umeri, dar nu izbuti să schiţeze un zâmbet de faţadă. Nu-i plăcuse niciodată Berthier, va face tot posibilul de acum încolo să-i pună discret beţe în roate pe panta ascendentă a carierei sale. Ajuns în birou, Jean Jacques se simţi vag tentat de ideea de a face câteva flotări, dar foarte repede îşi dădu seama de inutilitatea unei astfel de acţiuni. Epuizat, era incapabil să deschidă un dosar. Aşteptă sosirea lui Edouard pentru a-i povesti nenorocirea. Prietenul său primi vestea cu stupefacţie. Îşi găsi în cele din urmă cuvintele:

— Ascultă, bătrâne, o să fie bine... O să se aranjeze... Şi apoi, ştii, o femeie care nu te părăseşte cel puţin o dată, nu e femeie cu adevărat...

— Şi eu voi fi alături de tine cum ai fost şi tu alături de mine... Poţi să treci pe la mine când vrei...

Această ultimă frază a fost îngrozitoare pentru Jean-Jacques. Din punctul lui de vedere, nu exista nicio

asemănare între situaţiile lor; nu se compară o pană de avion cu o prăbuşire. Edouard vru să-şi strângă prietenul în braţe dar nu îndrăzni: prietenia lor nu fusese niciodată prea tactilă. Se despărţiră, jenaţi.

Acest moment amical îl cam terminase. Pluti o bună parte din zi în costumul lui de salariat model, prefăcându-se că lucrează cu o delicataţe maniacă. La sfârşitul după-amiezii, inventă o întâlnire foarte importantă cu un om de afaceri japonez. Domnul Osikimi. Da, Osikimi. Îi plăcea numele ăsta; îi luase o jumătate de oră să-l găsească. Şi asemenea copiilor singuri care-şi inventează prieteni imaginari, Jean-Jacques începu să regrete virtualitatea acestei întâlniri. Îşi zise c-ar trebui să te simţi bine cu acest Osikimi.

IV

Jean-Jacques nu era genul care să se lase doborât. După un somn bun în timpul nopţii, îşi recăpătă ritmul de învingător. În fiecare seară, după lucru, trecea pe la Sabine să-şi vadă fata. Ştiind că aceasta îi va da raportul nevesti-sii, trebuise să rezolve mai întâi o dilemă de o mare complexitate: trebuia să pară vesel, să lase să se creadă că totul era în regulă; sau trebuia să pară deprimat? în cele din urmă optase pentru prima soluţie. Va încerca să fie indiferent faţă de decizia soţiei, convins că răceala lui o va face să se întoarcă. Dar când era în faţa fetei lui, emoţia intensă îi distrugea încercările de prefăcătorie. Nu poţi niciodată să minţi dincolo de propriile-ţi limite. Sabine, uneori, îl găsea patetic; şi era mişcată. I se părea pentru prima dată că acest om pe care nu-l apreciase niciodată prea mult, pe care-l găsise întotdeauna puţin superficial, devenea adevărat.

Îşi petrecea toate serile cu Sonia; mai mult ca să nu rămână singur. Acum se găseau într-un restaurant italienesc. Văzând-o nehotărâtă, Jean Jacques o întrebă:

— Eşti sigură că totul e în regulă?

— Da... Numai că ezit între paste şi pizza. Asta-i

problema în restaurantele italieneşti.

— Asta-i problema şi-n viaţă, o ironiză el.

Sonia voia să profite de această cină ca să discute despre relaţia lor.

— Nu-mi mai vorbeşti deloc de soţia ta... Eşti liber în fiecare seară...

— Nu vrei să-mi zici nimic? Aş vrea totuşi să vorbim cu adevărat, să ştiu ce simţi, cum vezi tu viitorul...

Viitorul. Jean-Jacques consideră în acea clipă cuvântul ca fiind cea mai vagă entitate, viitorul era ca un cuvânt uitat pe vârful unei limbi uitate. Salvarea lui veni de la un pakistanez care vindea flori. Concentrat asupra acestui om care-i va permite să amâne explicaţiile legate de viitorul său, nu o auzi pe Sonia şoptind că îi considera ridicoli pe bărbaţii care cumpărau flori în asemenea condiţii. Amintindu-şi de dorinţa lui Claire, Jean Jacques spuse că vrea tot buchetul.

— Domnişoara are noroc, îşi permise să adauge pakistanezul care, pe moment, îşi vedea viitorul apropiat (seara lui) cu ochi foarte buni. Sonia, surprinsă, începu să râdă; dar râsul ei era de-abia schiţat, râsul ei era îngheţat, ca acel tiramisù din meniul pe care şi-l alesese.

Întorcându-se la hotel, Jean-Jacques îşi dădu seama

foarte clar de tulburarea Soniei. Îşi mărturisi neliniştea:

— Ştiu că nu sunt la înălţime... Am nevoie de timp... Sunt momente în care nimic nu e simplu...

—... Momente în care viaţa nu este ca un lung fluviu liniştit...

Jean-Jacques era fericit că găsise această frază de-a gata. După o mică pauză, îi venise brusc în minte, ca un colac de salvare pentru un înecat. Sonia era destul de îndrăgostită ca să considere fraza drept începutul unui dialog, ca litera „v” din cuvântul viitor. Mai ales, nu voia să-şi sâcâie amantul cu întrebări; ştia că situaţia era şi aşa destul de complicată pentru el (săracul). Atunci îl sărută şi puse florile aproape moarte într-o vază fără culoare.

Jean-Jacques n-avea chef să facă dragoste. Deschise televizorul şi dădu peste ultimele imagini din *Aripile dorinţei.* Observându-i entuziasmul, Sonia regretă că nu-l văzuse. Cuvântul *Ende* apăru pe ecran. Filmul ăsta îi aducea aminte de Claire, filmul ăsta era Claire. Revenea brutal în el. Gata să se sufoce, Jean-Jacques pretextă că voia să ia aer. Plecă fără să se uite înapoi. În timp ce mergea, Parisul devenea Berlin. În mintea lui cele două oraşe se amestecau. Berlinul din film se infiltrase ca o amintire tenace. Parisul era acum împărţit. Parisul era

acum divizat de un zid.

Şi fiecare trăia în partea lui.

Neştiind ce să facă, Jean-Jacques se duse la prietenul lui. Edouard, îmbrăcat cu un halat de satin, îl primi cu un întăritor. În faţa vizitatorului din acea seară, îşi aminti de cele mai groaznice momente ale propriei nenorociri.

— Dar ce-i cu tine? Credeam că faci faţă situaţiei cu calm.

— Da, dar... Mă simt rău... Uneori Claire e peste tot în mine...

— Eram sigur... întotdeauna te prefaci la început.

— E în regulă... Numai că astă-seară am văzut un film, care era una din amintirile noastre... Nu pot să cred că s-a terminat... Mai ales că nu o înţeleg...

— Asta-i marea problemă! Trebuie să te obişnuieşti, nu putem înţelege femeile. Pot chiar să fac următoarea afirmaţie: suntem nişte turişti în ţara femeii... Femeile sunt toate chinezoaice, dar noi suntem cei cu ochii alungiţi... Nu mai cred deloc în cuplu... În cel mult cincizeci de ani, procentul divorţurilor va fi de 100% şi atunci va trebui să reconsiderăm modul nostru de a vedea lucrurile... Ţi-o spun pe şleau: dragostea este numai un mod de a măsura uzura... continua Edouard, pierzându-se într-o mare de

cuvinte.

Mulţumesc, halal prieten. Jean-Jacques venise să caute alinare şi nu găsise decât un prezentator lugubru al cuplului. Un prezentator înarmat cu fraze gata făcute, ca şi cum singurul mod de a supravieţui lumii feminine era să te înarmezi cu aforisme. Jean-Jacques nu voia să creadă tâmpeniile astea. Cu Claire, fusese întotdeauna altfel. Trecuseră prin momente de criză, ca toate cuplurile; dar vor trece peste dificultăţi. Erau uniţi. Îşi repeta întruna că nu voia o viaţă ca a lui Edouard. Foarte bine pentru el dacă şi-a găsit echilibrul neimplicându-se sentimental. Continua să vorbească despre asta, încercând să-l convingă într-un mod grosolan, asemenea unui vânzător care încearcă să plaseze un nou mod de viaţă. Jean-Jacques se ridică şi îi mulţumi prietenului pentru cuvintele de îmbărbătare. Rămas singur, Edouard îşi zise că poate exagerase cam mult binefacerile celibatului.

Jean-Jacques îşi reluă mersul în noapte. Atunci când frumuseţea Parisului i se dezvăluia cu claritate şi simplitate, izbutea, timp de câteva secunde să se bucure de ea. Poate că asta trebuia să caute ca să se simtă liniştit; nişte eclipse de frumuseţe în propoziţiile simple ale vieţii. Umblă până aproape de răsăritul soarelui. Şi în cele

din urmă, preferă să o regăsească pe Sonia la hotel. Dormea. Cearşaful se odihnea pe umerii ei şi semăna cu un val imobil pe un nisip alb. Jean Jacques se aşează pe pat şi îşi trecu mâna pe deasupra spatelui Soniei, numai deasupra, fără s-o atingă. În sfârşit mintea i se golea. O găsea frumoasă, şi asta conta. Avea o frumuseţe epuizantă, aşa încât adormi.

V

Claire, care înainte era adesea obosită seara, găsea acum energie pentru multe nopţi fără somn. Petrecuse deja mai multe seri la Igor acasă. Beau vin şi treceau de la subiectele cele mai neînsemnate la cugetări profunde. El o întrebă ce mai face mama ei.

— Ascultă, e complicat... Am crezut că a făcut o cădere, dar nu... s-ar zice că e mai bine... doar comportamentul ei e un pic ciudat.

— Ce zice de faptul că te-ai despărţit?

— Depinde de zile. Ştii, cu ea a fost întotdeauna complicat... uneori aş prefera să o împăiez ca în *Psychol*

Igor începu să râdă, dar continuă mai ales cu câteva poveşti legate de turnarea filmului lui Hitchcock. Asta-i problema cu cinefilii; nu poţi să pomeneşti un film în faţa lor că şi încep să-ţi facă tot felul de teorii. Dar Claire găsea adesea pasionant ce spunea Igor. Avea un fel al lui de a da viaţă celor mai abstracte lucruri. Uneori, nu îl asculta; şi în acest caz îl privea cu emoţie. Se concentra asupra gurii lui şi nimic nu i se părea mai senzual.

Ceea ce ştim despre Igor nu ne lasă deloc să bănuim ceea ce vom afla despre el. Desigur, faptul că am pus în faţă timiditatea excesivă a lui Igor ar putea face să

încolţească în unele minţi pătrunzătoare ideea că el ar fi fost virgin. Nu numai că această ipoteză este falsă, dar Igor, oricât de surprinzător ar părea, avea o experienţă sexuală dintre cele mai bogate. Ca să înţelegeţi mai bine, nu trebuie să uitaţi că Igor era rus. Şi când eşti rus, frecventezi comunitatea rusă. În acest mediu, se găseau numeroase tinere care, fie că erau mai mult sau mai puţin frumoase, erau, toate, relativ blânde. Fete pe care Igor le cunoştea din copilărie, cu care crescuse împreună şi odată cu care ajunsese la vârsta descoperirilor senzuale. Adeseori, la nunţi şi la sărbători religioase, toată lumea se reunea pe nişte proprietăţi frumoase cu copaci destul de mari ca să ascundă dimensiunea dorinţelor. Îngrozitor de timid, Igor nu se prea juca cu băieţii; în adolescenţă, rămânea adesea lângă tatăl său, aşezat în dreptul unei feţe de masă albe, contemplând această faţă de masă albă, vrând să devină această faţă de masă albă. Câteva fete, din prietenie, ca să nu-l lase singur, veneau să-l vadă; îi propuneau să meargă la plimbare şi el accepta. În timp ce mergea, nu putea să admire peisajul pentru că nu-şi vedea decât picioarele. Inevitabil, mişcările fetelor, în rochiile lor albe, îl intimidau. Dar în majoritatea timpului ele nu îi dădeau nicio atenţie. Până în ziua în care, una

dintre ale, o anume Nina, propuse un joc mai senzual. Trebuia ca ele să-l sărute pe Igor pe rând. După aceea, el o va desemna pe cea care sărută cel mai bine. Igor, roşu din cap până în picioare, nu avu timp să refuze. Se transformă într-un obiect pradă limbilor unor adolescente rusoaice. Fără să facă nimic, dusese la bun sfârşit fantezia multor bărbaţi. Fusese incapabil, desigur, să dea un verdict; limbile se confundau unele cu altele. În schimb, părerea tuturor fetelor în legătură cu gustul gurii lui Igor fusese admirativă şi unanimă. Avea o savoare erotică, o savoare pe care el n-o bănuise niciodată. Un potenţial erotic, s-ar fi putut spune.

Spre marea lui fericire, jocul durase ani de zile. Şi când ajunseseră la majorat, cele mai multe dintre fete se culcaseră cel puţin odată cu Igor. Fusese pentru el o ocazie să dobândească câteva cunoştinţe majore. Devenise un paradox însufleţit: un timid cu o vastă experienţă la femei. Dar această ciudată aventură avusese două consecinţe mai puţin îmbucurătoare. Prima era că succesiunea tinerelor femei în gura şi apoi în patul său îl împiedicase să descopere ce era un sentiment. Din punctul ăsta de vedere, şi până la întâlnirea cu Claire, rămăsese virgin. A doua era că profitaseră de şansa asta şi

fete cu un fizic ingrat. Nu din punct de vedere sexual (fusese în stare să refuze anumite atacuri periculoase), ci mai curând în timpul schimburilor de limbi, îi fusese greu uneori să-şi dea seama de originea gurilor în acele succesiuni active; şi apoi i se spunea că era un concurs, aşa că nu puteai să împiedici pe cineva să participe. Astfel, şi acesta este ultimul lucru care trebuie ştiut despre Igor, dacă avea o vastă experienţă în materie de senzualitate, experienţa lui în materie de nonsenzualitate era de asemenea considerabilă. Cu alte cuvinte, da, Igor sărutase fete cu mustaţă.

*

Toate cuvintele schimbate până acum nu erau decât drumul care duce la buze. Îşi apropiaseră capetele, încet şi cu incertitudine, iar apoi cu mai multă certitudine, se sărutaseră. Claire visa de luni de zile la o asemenea situaţie. Să întâlnească un tip, să petreacă clipe minunate în cafenele, să vorbească despre filme vechi, să se sărute ca nişte adolescenţi, toate acestea făceau parte dintr-un vis pe care-l formulase mai mult sau mai, puţin clar, atunci când se simţea sufocată de rutină. Se descopereau fără niciun fel de joc erotic, în simplitatea pură a dorinţei lor simple. Igor închidea ochii din când în când, ca şi cum ar fi

vrut să se antreneze în vizualizarea corpului lui Claire; să se antreneze în a-l păstra în memorie pentru fantezii şi zile ploioase. Claire se simţi, timp de o secundă, conectată la toate amintirile trecutului ei senzual. Îşi aminti de unii dintre foştii amanţi, era un fel de ecou al plăcerii. La şaptesprezece ani se culcase cu un pianist puţin mai în vârstă decât ea. Cânta la pian pe trupul ei şi îi repeta întruna:

— Corpul tău produce sunetul cel mai intens, cel al tăcerii.

Fusese una din primele ei bucurii, naivă desigur, dar reală. Se gândea din nou la el, şi această amintire o cufunda în propriul raport cu erotismul.

Brusc, odată cu revenirea în trecut, întregul ei corp se trezea la viaţă. Viaţa ei de femeie revenea dintr-odată în prim-plan; sânii şi coapsele, genunchii şi buzele, gambele şi umerii, spatele şi ceafa erau, toate, nişte artişti care se întorceau pe scenă după o lungă absenţă.

VI

După noaptea pierdută hoinărind, Jean-Jacques se trezi un alt om. Un om care tocmai înţelesese amploarea dezastrului. Timp de o săptămână, fusese străin faţă de sine însuşi, jucase teatru faţă de Sabine şi petrecuse prea mult timp cu Sonia. Ultimele imagini din *Aripile dorinţei* marcaseră întoarcerea lui Claire în prim-plan, în mintea lui. O să pună lucrurile la punct. Spre sfârşitul după-amiezii, primi un apel urgent din partea domnului Osikimi şi nu putu face altceva decât să părăsească în grabă biroul. Se duse direct la Sabine. Când îi deschise, se apropie de ea atât de mult, încât fu obligată să se dea înapoi:

— Unde e Claire? Spune-mi, unde e? Ajunge!

— Dar nu ştiu...

— Ba da, ştii!

— Nu, Jean-Jacques. Îţi jur.

— Şi dacă se întâmplă ceva cu Louise, cum faci? Doar nu vrei să cred că nu ştii unde e.

— Dar nu... Există telefonul... mobil. Ştii, obiectul acela care-ţi permite să fii găsit oriunde.

Jean-Jacques se simţi învins. Apoi puse mâna pe telefon ca să o sune pe Claire. Bineînţeles, ea nu răspunse. Ştia că

e inutil. Pentru prima dată în viaţă nu putea să fi vorbească când voia. Suferinţa lui era cumplită la gândul că s-ar putea să n-o mai vadă.

— Vrei ceva de băut? îl întrebă Sabine.

Se apropie de el şi îi puse o mână pe umăr. Era ca şi cum ar fi intrat prin efracţie în realitate. Suferinţa îl făcea să fie tot atât de adevărat ca pe un actor de cinema care iese din ecran. Îl întrebă din nou:

— Îţi dau ceva de băut?

Nu avu timp să-i răspundă pentru că fiică-sa alerga spre el.

— Tata! Ce surpriză!

— Scumpete, ia-ţi lucrurile. Mergem acasă.

Louise se conformă, cu talentul ei de a nu părea niciodată mirată. În timpul ăsta, Sabine încerca să-l facă să renunţe.

— Ascultă, nu ştiu dacă e o idee bună... Pari epuizat...

— Nu te priveşte. E fata mea. Şi dacă vorbeşti cu Claire, spune-i să vină acasă... S-a terminat. Ne reluăm viaţa, ca înainte...

Plecară ca nişte fugari. Sabine o anunţă imediat pe Claire, zicându-i că nu putuse să facă nimic. Închizând telefonul se simţi uşurată că nu mai era amestecată în

povestea lor. Mai ales că îi considera pe toţi egoişti. Viaţa ei sentimentală era o Hiroshimă şi nimănui nu îi păsa. Veneau, plecau, fără măcar să-i ceară părerea. Claire şi, Jean-Jacques aveau necazurile oamenilor fericiţi; în timp ce ea îşi petrecea viaţa nefericită încercând să o presare cu mici bucurii ridicole.

Abia intrase Jean-Jacques în casă, că şi sună telefonul.

— Ai fi putut cel puţin să mă întrebi, porni Claire atacul.

— Am dreptul să fiu cu fiica mea la mine acasă, nu? Dacă vrei, poţi să vii şi tu.

— Nu.

— Ce, nu?

— Nu. Prefer să nu te văd.

— Dar trebuie să avem o explicaţie. Spune-mi, unde eşti?

— Nu.

— E vorba de un alt bărbat, nu-i aşa?

— Ajunge. Nu vreau să te văd şi basta.

— Şi fata? Dacă nu vrei să mă vezi, cum o să faci?

— Eşti jalnic. Nu credeam că poţi fi atât de jalnic.

— Sunt jalnic pentru că te iubesc!

— Cu fata, o să vorbesc la telefon. Şi noi o să ne vedem peste câteva zile, iată...

— Te rog. Spune-mi unde eşti.

Puţin mai târziu, Jean-Jacques se plimba fără rost prin apartament. Îşi repeta întruna: „Cum am reuşit să distrug totul?” O unică întrebare, sfâşietoare. Rămase aşezat pe marginea patului până dimineaţă. Fiica lui îl surprinse aşa, dar se prefăcu că totul era normal:

— Tată. E timpul să vii să mă trezeşti.

— A, da. Trezeşte-te, scumpa mea.

— Bine, mă duci tu la şcoală sau o chemăm pe Caroline?

— Păi...

— Cel mai bine ar fi să o chemăm pe Caroline. Şi să-i spunem şi să vină să mă ia. Şi poate şi să stea la noi până se întoarce mama, nu?

— Da. E foarte bine aşa.

Se conformă.

Jean-Jacques rămase singur. Nimic nu era mai groaznic decât faptul că nu ştia unde era Claire. Se gândise să se ducă la Roissy, dar Sabine îi spusese că îşi luase un concediu pentru situaţii excepţionale. Genul de concediu pe care-l iei atunci când eşti însărcinată. Năştea o decizie, desigur. Jean-Jacques ar fi vrut să facă o ecografie, să cucerească viitorul, să ştie de pe acum dacă va naşte, da sau nu, o ruptură definitivă. Îşi privi de mai multe ori

ceasul electronic. Pândea trecerea minutelor, uluit de precizia lucrului cel mai raţional cu putinţă, scurgerea timpului. Ar fi vrut să fie el însuşi timpul, un pic, aşa, numai pentru o zi, ca să se simtă stabil; ca să fie un om pe care nimic nu-l opreşte, a cărui traiectorie liniştită nu e perturbată de nimic. Când ceasul arătă ora zece, reuşi totuşi să observe mental că va întârzia la serviciu. Sună o secretară pentru a anunţa că un mic necaz îl făcea să întârzie niţel, nimic grav întrebase ea, iar el pufnise. Cum ar fi putut să i se întâmple lui ceva grav? Se spălă destul de puţin metodic şi se îmbrăcă într-un stil cam vag. Cu geanta diplomat în mână, se pregăti de plecare. Dar brusc, cuprins de nelinişte, vru să ia cu el ceva de la soţia lui. Indiferent ce, un chilot, un fir de păr rămas în baie (observase unul cu câteva minute mai devreme şi pentru el reprezentase un vestigiu inestimabil, o dovadă a fericirii; ar fi capabil să omoare pe oricine ar încerca să dea cu mătura în acea baie...) şi, până la urmă, optă pentru o fotografie. Da, o fotografie era bine. Ar putea să o pună pe birou la fel ca unii bărbaţi fericiţi care-ţi aruncă fericirea lor drept în faţă. Găsi o fotografie a lui Claire într-un sertar rareori folosit.

Jean-Jacques se îndrepta spre maşină când privirea îi fu

atrasă de un lucru pe care nu-l observase până atunci: neoanele ponosite ale agenţiei Dubrove. Era prea ciudat. Cum de nu observase această agenţie? Oare lumea exterioară variază în funcţie de lumea noastră interioară? O amintire fugară îi trecu prin minte: când se pregătea de nuntă, avusese impresia că Parisul era plin de magazine cu rochii de mireasă; rochiile albe invadaseră străzile. Fără cea mai mică ezitare urcă la birourile agenţiei. O secretară îl făcu să aştepte. Lui Dominique Dubrove nu-i prea plăcea să primească clienţi dimineaţa, căci trebuia, conform ritualului său, să-şi aprindă un trabuc. Din fericire, Jean-Jacques, intrând în birou, mărturisi că fumul îl deranja. Îşi stinse trabucul cu un zâmbet larg; zâmbet la care renunţă imediat având în vedere mutra clientului său. Îşi luă vocea potrivită circumstanţei, un amestec de pompozitate dramatică şi de emfază americană:

— Ce problemă vă aduce la mine?

— Aş vrea să-mi găsiţi nevasta.

— A răpit-o cineva? se înflăcără Dubrove.

— Nu, m-a părăsit. A plecat...

— A, da, înţeleg.

Dubrove clătină din cap; era un caz clasic. Îi întinse lui Jean-Jacques clasorul cu agenţi:

— Aceştia sunt detectivii noştri. Cu tarifele lor.

Jean-Jacques răsfoi clasorul. Cum ar fi putut să-şi închipuie că, în momentul în care privirea i se oprise în treacăt asupra figurii lui Igor, acesta, chiar în acel moment, îi săruta nevasta? spuse:

— Îl voi lua pe cel mai scump. Îmi închipui că este cel mai competent, nu-i aşa?

— Da, desigur, se entuziasmă Dubrove. Ibân este cel mai bun detectiv al nostru. Veţi fi mulţumit de el. E basc. De fapt, este nepotul meu. Sora mea s-a măritat cu un basc...

Apoi, înţelegând din privirea clientului că această digresiune nu era dintre cele mai oportune, continuă:

— Aveţi o fotografie a soţiei dumneavoastră?

Jean-Jacques fu surprins. Era pentru prima dată că lua cu el o fotografie a soţiei lui, şi iată că îi era cerută câteva minute mai târziu.

— Să... Aveţi o fotografie? îl întrebă Dubrove.

—... Da... Mă iertaţi.

Îi întinse fotografia ca hipnotizat, ca şi cum s-ar fi aflat în plin ritual voodoo. Dubrove fu cât pe ce să se sufoce. Ca un adevărat profesionist, ca să nu se trădeze, puse acest început de sufocare pe seama trabucului. Dar, de îndată

ce pronunţă cuvintele, îşi aminti că nu fuma.

VII

Claire făcuse în aşa fel încât să nu se îngrijoreze prea mult în legătură cu maică-sa. Nu era nimic grav dacă o luai razna din când în când, se liniştea ea; cu vârsta, era normal ca judecata să se mai fărâmiţeze. Renée trebui totuşi să facă nişte examene medicale. La spitalul din Sèvres, fusese foarte bine primită. René avea încă multe cunoştinţe în locul gloriei sale apuse. De când începuseră tulburările mentale ale soţiei sale, părea cu totul alt om. Devenise de-a dreptul blând, ajungând astfel o umbră a celui de altă dată. S-ar fi zis că era gata să facă totul pentru ca ea să se vindece. Îi era poate teamă că va muri şi el dacă murea ea? Teamă de a se găsi după aceea în prima linie, drept în faţa tranşeelor.

Medicii nu găsiră nimic grav şi puseră tulburările psihice ale lui Renée pe seama surmenării. Pomeniră despre incredibila capacitate a pensionarilor de a se epuiza nefăcând nimic. Aproape că o considerară pe Renée ca pe o adolescentă care vrea să facă pe interesanta. Numai că, aceiaşi medici fură obligaţi să revină asupra primelor impresii când, la două zile după ce fusese consultată, Renée fusese găsită făcând cu mâna pe marginea

drumului.

— Pot să vă spăl şi geamurile dacă vreţi... îşi încerca ea norocul în faţa automobiliştilor speriaţi.

Ajunsă acasă, Renée uitase complet de escapada ei. Trăise într-o viaţă paralelă; mintea ei putea în orice clipă să se risipească într-o digresiune. Astfel, fusese găsită în halat la supermarket, pândind-o pe fiică-sa la ieşirea de la şcoală sau cumpărând o chitară electrică. René, ajuns la disperare din cauza acestor meteoriţi comportamentali, nu avu de ales şi trebui să o ducă din nou la spital. Înconjurată de mai mulţi doctori, Renée încercă în zadar să-şi amintească ce făcuse. Se şopti numele Alzheimer, dar foarte repede se ajunse la concluzia că pacienta era atinsă de o boală mai rară.

Ca să vindeci o boală, trebuie să fii capabil să o identifici. Mai mulţi interni se înhămară la cercetarea acestei boli. În sfârşit, unul dintre ei, exclamă cu entuziasm:

— E sindromul neuronului călător!

Deveni centrul atenţiei tuturor, ceea ce îi permise să înceapă – nu fără o anume mândrie, cu un nod în gât, mai ales când se gândea cum îi va povesti maică-sii despre primul său moment de glorie profesională – relatarea

descoperirii sale. Acest sindrom fusese identificat de doi doctori polonezi, fraţii Wajniski[12], acum vreo douăzeci de ani. Observaseră cazuri identice la mai mulţi pacienţi. Ca şi Renee, bolnavii atinşi de acest sindrom comiteau actele cele mai incoerente datorită călătoriei momentane a unui neuron.

— Pasionant, suspină responsabilul serviciului de neurologie. Şi ce putem face ca să-l împiedicăm pe acest neuron să călătorească? Să-i retragem paşaportul?

Cum era şeful serviciului, urmară câteva râsete respectuoase. Internul îşi reluă raportul:

— A... da... foarte nostim... în fine... aici lucrurile se complică puţin, căci neuronii nu fac decât ce-i taie capul. Conform raportului fraţilor Wajniski, singura soluţie ar fi să-l faci pe neuronul nomad să înţeleagă că nicăieri nu îi e mai bine ca acasă.

— Devine cam complicat...

— Nu neapărat... ideea lor pentru a-i permite acest confort este într-adevăr strălucită... chiar poetică...

— Bine, zi-ne odată despre ce e vorba!

— E foarte simplu. Neuronii sunt ca oamenii. Numai

[12] Nu se ştia mai nimic despre aceşti doctori. Singura informaţie de care dispuneau era că se plimbau de ani de zile cu un bilet de avion Varşovia-Stockholm în buzunar, în aşteptarea Premiului Nobel *(n.a.).*

dragostea îi face să stea acasă. Astfel, pentru vindecarea acestei boli, trebuie să grefezi în creierul pacientei un neuron suficient de seducător pentru ca neuronul călător să nu mai aibă chef să părăsească domiciliul conjugal.

— Un neuron seducător? repetă şeful scărpinându-se în bărbie.

Câteva minute mai târziu, o anunţă pe Renée că va trebui să o interneze. Soţul ei fu cât pe ce să leşine. În codiţiile astea, părea preferabil să nu i se explice imediat natura operaţiilor viitoare.

VIII

Durerea lui Jean-Jacques era foarte adevărată. O iubea pe Claire. Viaţa lui nu mai era decât o Genevă pierdută. Uita toate defectele nevestei, idealiza tot ceea ce pierduse. Fericirea nu se întrevăzuse niciodată la orizont. La orizontală cu siguranţă, dar sigur nu la orizont. Îşi amintea de spatele soţiei sale şi de cutele pielii în care ar fi vrut să-şi petreacă zilele. De acum înainte, nu va înceta să treacă prin momente de adevărată nebunie, prin momente de disperare şi prin momente în care va fi mai calm. Altfel zis, nu va înceta să treacă prin momente în care va crede că o va regăsi pe Claire (Geneva) şi prin momente în care simţea că o pierduse (Toulon).

Sonia îi ieşise complet din cap acum. De mai multe ori, nu se dusese la hotel deşi ea îl aştepta. Când îi făcea reproşuri, îi repeta mecanic că viaţa nu e un lung fluviu liniştit. Concentrat asupra propriilor trăiri, nu-şi dădea deloc seama de suferinţa Soniei. Rănită de această schimbare de atitudine, ea se îndreptă într-o zi spre biroul lui pentru a pune lucrurile la punct. Îl întrebă:

— De ce fugi de mine?

Jean-Jacques o privi ca pe o apariţie a Sfintei Fecioare.

— Eu... eu...

— Ce sens mai are povestea noastră? Poţi să-mi spui? Sincer, nu te înţeleg. Ne vedem în fiecare seară... şi apoi brusc pleci în plină noapte şi nu te mai văd deloc. Ţi-am făcut ceva?

— Dar vorbeşte odată! urlă ea, distrugând astfel toate lunile de relaţie ultradiscretă.

Urletul ei îl trezi pe Jean-Jacques. Ieşi din torpoare:

— Da, scuză-mă Sonia... Am fost atât de laş... De mult ar fi trebuit să-ţi spun...

— O iubesc pe Claire... E tot ce pot să-ţi spun... O iubesc pe Claire şi mi-e teamă că am pierdut-o...

— De ce nu mi-ai spus nimic?

— Dar nu puteam. Şi în plus, nu ştiam.

— Mă întristezi...

Sonia începu să zâmbească, apoi îi şopti:

— Oare de ce mă îndrăgostesc mereu de tipi ca tine? Ei nu au nimic al lor şi eu le dau totul.

Acestea fiind spuse, părăsi biroul; tot cu zâmbetul pe buze. Dar după câţiva metri, zâmbetul se transformă în lacrimi. Era atât de supărată pe el. Atitudinea lui fusese atât de lamentabilă. Se despărţise de ea atât de brutal. Atunci, făcu cale întoarsă, intră din nou în birou şi îl pălmui

pe Jean-Jacques cu toată puterea.

Rămas singur, îşi atinse obrazul atacat. Scoase o oglindă dintr-un sertar şi contemplă urma lăsată de mâna Soniei pe faţa lui. Era ca şi cum i-ar fi lăsat o amintire. Se tot uita la urma mâinii, aştepta ca ea să se estompeze, să dispară complet, ca o dovadă că totul se terminase între ei. Urma mâinii pe care o iubise atât de mult, care îi mângâiase trupul şi care-l făcuse să juiseze; şi iată că această mână îl părăsea cu precizie, în crescendoul unei dureri care slăbea. Câţiva pigmenţi de roşu, apoi semnul deveni rozaliu, ca un nor pe înserat. Se sfârşise.

*

Se sfârşise, dar o vom mai revedea pe Sonia încă de trei ori. Şi, ca să spun tot, a treia oară va fi peste mai bine de treizeci de ani.

*

Ruptura de Sonia îl arunca în cea mai absurdă dintre vacuităţi. Se întreba dacă nu cumva fusese un vis în numele senzualităţii. E drept că fusese răvăşit de ea şi de fraza ei în legătură cu cei şapte ani de fericire. Dar ar fi fost oare la fel de răvăşit dacă ea ar fi purtat un pulover pe gât? Era goală, în ziua aceea. Şi cuvintele unei femei goale sunt întotdeauna mai interesante. Îşi punea întrebări în

legătură cu ultimele luni şi se întreba la ce servise povestea asta cu adevărat. Corpul Soniei i se părea deja departe, într-o amintire vagă, o amintire din care nu va putea în viitor să-şi procure materia necesară pentru fantezii. Dacă ar încerca într-o zi să se masturbeze gândindu-se la ea, s-ar trezi în faţa unui perete neted. Închizând ochii, va încerca să se lase ghidat de vocea ei, dar va avea cu siguranţă nevoie şi de alte femei ca să ajungă pe culme. Nu-i va mai rămâne nimic, trăim degeaba.

Jean-Jacques îşi privea venele şi nu-i venea să creadă în ce măsură moartea era posibilă. Era de ajuns să tai, pielea umană este moale, ca o chemare spre decupare. Se gândea din nou la părinţii lui, în aceste momente dificile. Moartea lor fusese prea bruscă, un şoc a cărui rapiditate îl împiedicase să se obişnuiască cu gândul. Mai mult de atât, lipsa totală de rădăcini îi agrava tulburarea; era convins că era altfel decât alţi oameni aflaţi în aceeaşi situaţie; decăderea lui era cea a unui om fără părinţi; a unui om care trebuise să-şi părăsească în mod brutal copilăria. Seara, când se întorcea acasă, îşi săruta fata şi stătea de vorbă cu ea, dar nu prea mult. Nu dădea drumul la televizor. O contempla pe Caroline, cu uşurare, văzând cât

de impecabil se ocupa de Louise. Lucrurile cele mai simple, cum ar fi încălzirea mâncării la microunde, i se păreau nişte acţiuni periculoase pe care numai această tânără era în stare să le ducă la bun sfârşit cu graţie. Viaţa normală i se părea imposibilă.

Caroline îl observa. Jean-Jacques remarca în privirea ei un pic de dispreţ. La vârsta ei, nu putea să înţeleagă amploarea unei suferinţe nimicitoare. Vedea în el doar un bărbat obsedat de sex şi care, acum că nevasta îl părăsise, îşi muşca degetele; şi, mai rău decât atât, nu era în stare să-şi asume nimic şi vegeta ca un amărât pe canapea. Judecata era dură dar nu greşea în totalitate. Numai că, ea nu avea de unde să ştie ce înseamnă viaţa de cuplu după mai mulţi ani. Principiile dispar pe măsură ce se răresc raporturile sexuale. Va înţelege mai târziu că a alege între o viaţă de familie şi o viaţă în care te împlineşti mai mult din punct de vedere sexual era pe cât de banal, pe atât de deprimant. Genul de alegere care te striveşte pe o canapea. Peste douăzeci de ani, îşi va înşela soţul pentru că soţul nu o va mai fi atins de decenii; şi va încerca să compare preţurile pentru a cumpăra cea mai bună canapea.

Caroline era blondă. Exista mult soare în vocea ei, dar

uneori era înnorat. Un soare în apropierea munţilor. Cu siguranţă genul de femeie care va da naştere unor pasiuni nebune fără să ştie prea bine de ce. Genul de femeie care ar putea face pe moarta, dacă ar fi prea vie în inima unui bărbat. E prematur să vorbim despre toate astea pentru că încă nu avea caracterul format. Mai bine să ne concentrăm asupra unui lucru important care nu a fost încă spus despre Caroline. În loc să îl enunţăm pur şi simplu, mai bine să evocăm situaţia care îl făcuse pe Jean-Jacques să aibă o revelaţie. Scena avusese loc imediat după ce închisese telefonul. Tocmai vorbise cu Ibân şi acesta îl informase despre ultimele stadii ale anchetei. Nu avea încă nicio pistă serioasă în privinţa programului lui Claire. Jean-Jacques era abătut. După ce închisese, îşi turnase un pahar de *bourbon.* Fata se culcase şi Caroline strângea încet masa. Aplecându-se, îşi oferise fundul privirii tulburate a lui Jean-Jacques. Ochii lui o urmăriseră când se dusese la bucătărie, nepierzând nimic din această mişcare feminină care, în vaporii amestecaţi de alcool şi depresie, devenise mişcarea unui înger. Dincolo de prospeţime şi frumuseţe, îi plăcuse la ea ceva destul de subtil pentru a putea fi definit pe loc. Gambele, poate. Urechile ciudate, cu siguranţă. Sau era vorba de ceva ce îi plăcuse mai

înainte şi care se dezvăluia acum, în momentul în care conştiinţa lui oscila? Ceva ascuns, un lucru pe care-l remarcase mai demult la Caroline şi care renăştea acum, încântându-l din nou.

În timp ce Caroline era la bucătărie, poate spălând geamurile sau mai curând vasele, Jean Jacques îşi permise să o cheme ca s-o întrebe ceva. Ea apăru în dreptul uşii, nici cu totul în bucătărie, nici complet în salon. Indecizia corporală între două încăperi, iată ce nu s-a spus încă despre Caroline. Şi Jean-Jacques nu putu face altceva decât să tragă concluzia că ea avea o relaţie erotică cu uşile.

IX

Claire, de asemenea, oscila între ambianţe. Se putea afla atât într-o atmosferă de fericire euforică, senzuală, cât şi în momente de adevărată angoasă în care copilul îi lipsea. Ceea ce nici Jean Jacques nici Claire nu ştiau e că rămâneau uniţi în schimbarea stărilor de spirit. Deprimaţi în acelaşi timp, uşuraţi în acelaşi timp, îşi trăiau despărţirea într-un ritm de cuplu.

Dat fiind că situaţia delicată în care se afla era uneori epuizantă din punct de vedere nervos, Claire avea nevoie de odihnă. Igor şi ea ieşeau puţin, chiar rămânând seara să se uite la televizor, la nişte emisiuni stupide care te spală pe creier, genul de emisiuni pe care, de obicei, un cuplu abia format nu-şi poate permite să recunoască că vrea să le vadă. Simplitatea lor (şi mai ales condiţiile în care se întâlniseră) lua cu sine lunile de zile în care dorinţa de a seduce ne face să vrem să părem mai mult decât suntem. Acea perioadă în care ne simţim obligaţi să mergem la expoziţii care nu ne stârnesc niciun interes, să-i ascultăm pe prietenii care ne plictisesc, să mâncăm în restaurante care nici măcar nu sunt italieneşti (trebuie să te prefaci că te extaziezi în faţa exotismului), acea

perioadă ei nu o vor cunoaşte vreodată.

De când evocaseră *Aripile dorinţei,* Igor voia să o ducă pe Claire la Berlin. Optase pentru călătoria cu avionul. Era convins că, pentru a lupta contra fricii de avion, cea mai bună metodă era să călătoreşti cu o persoană căreia îi e la fel de frică. Grija pentru celălalt, încercările de a-l linişti atenuează propria noastră spaimă. Spera din toată inima că ea va accepta această călătorie de trei zile. Îi dăduse întâlnire într-o cafenea şi, ca de obicei, sosise mai înainte. Voia întotdeauna să o vadă intrând. Adora mai mult decât orice pe lume momentul în care ea îl căuta din priviri. Acel moment în care o vedea fără ca ea să-l fi văzut încă. Exact în acel moment ştim ceea ce gândeşte celălalt despre noi. Igor fu uşurat pentru că ceea ce percepuse în privirea lui Claire în momentul în care intrase era dorinţa. Îşi croi repede drum că să ajungă la el. Oamenii vorbeau, oamenii fumau. Ea îl sărută pe frunte, dar sărutul fu extrem de rapid:

— Scuză-mă, trebuie să merg la toaletă.

Igor îi zâmbi. Până şi cuvintele astea îi plăceau.

Câteva minute mai târziu, Igor fu surprins să-l vadă pe vărul său Ibân intrând în cafenea. Era o coincidenţă stranie. Îi făcu semn cu mâna. Ibân păru o clipă jenat. I se

alătură lui Igor, continuând să-şi rotească uşor gâtul, cu mişcări imperceptibile pe care numai un profesionist al filajului ca Igor putea să le observe. Se îmbrăţişară.

— Ce mai faci? întrebă Igor.

— Ascultă, bine... Am treabă aici...

— Da, am văzut. Aşază-te cu noi, n-o să fii remarcat.

— Da, ai dreptate... Dar trebuie să rămân vigilent... Mi-a fost foarte greu s-o găsesc pe femeia asta...

— Cine e?

— Una care a plecat de acasă. Şi, în plus, bărbatu-său mă sună tot timpul.

Claire ieşi de la toaletă. Înaintă cu un pas grăbit spre masa lui Igor. Ibân o observă, ceea ce, la început, îl făcu să se simtă uşurat. Nu-i pierduse urma acestei femei tenace. Dar uşurarea lui fu efemeră. Claire se apropia de masa lui, fără cea mai mică îndoială, fără ca paşii să-i ezite câtuşi de puţin, înainta spre el. „Am fost reperat” se gândi el. Şi, asemenea celor care îşi văd întreaga viaţa defilând prin faţa ochilor în clipa morţii, îşi aminti într-o străfulgerare de toţi anii glorioşi de filaj şi nu putu decât să considere acest prim eşec ca fiind începutul declinului. O parte din el era pe cale să moară. Încercă totuşi, nu se ştie niciodată, să se afunde în scaun şi făcu acest lucru cu o deosebită artă de

a-şi tasa vertebrele. Dar era prea târziu. Claire îl privi drept în ochi. Ibân mormăi ceva. Igor îl întrerupse:

— Claire, ţi-l prezint pe vărul meu Ibân.

Brusc, Ibân se îndreptă. Întinse mâna dreaptă pentru a o strânge pe cea a lui Claire. O contemplă cu o privire speriată. Ibân cunoştea fiecare detaliu al feţei lui Claire şi rămase cu gura pecetluită. Igor crezu că emoţia vărului său era expresia tulburării provocate de frumuseţea ei. Nu putu să-şi stăpânească o anumită mândrie. Şi apoi, era pentru prima dată când cineva din anturajul lui îl vedea în compania lui Claire. Deodată, ea mărturisi:

— Ce ciudat, am impresia că v-am mai văzut undeva.

— Cu siguranţă l-ai văzut în catalogul lui Dubrove, zise Igor. Ibân e şi el detectiv.

— A, da. Asta trebuie să fie!

— De altfel, chiar acum urmăreşte pe cineva, continuă Igor.

— A, da? se lumină la faţă Claire. Am fost întotdeauna fascinată de meseria dumneavoastră. Puteţi să ne spuneţi pe cine urmăriţi? Promitem să fim discreţi *(îşi duse un deget la buze).*

— Eu... ăă...

— Hai, spune-ne, se ambală Igor. Dacă vrei, îţi dau o

mână de ajutor.

— Eu...

— Secret profesional, nu-i aşa?

— Urmăreşte o femeie.

— A, femeile sunt cel mai greu de urmărit *(spunând aceste cuvinte, Claire mătura cu privirea cafeneaua, în căutarea femeii urmărite).*

— Da, confirmă Igor. Femeile au în ele un nu ştiu ce care le face să fie grăbite. Se înfundă pe străduţe şi în imobile, iar noi le pierdem urma atât de uşor... Şi am constatat că adeseori asta merge mână în mână cu frumuseţea: cu cât sunt mai frumoase, cu atât le pierzi mai uşor. Ai observat şi tu asta, Ibân?

— Cum arată femeia pe care o urmăreşti?

Ibân o privi pe Claire drept în ochi. Şi se ridică grăbit ca să iasă. Igor îi lăudă profesionalismul. Vărul lui era genul care să întrerupă orice discuţie, să nu ţină deloc cont de niciun fel de bagatelă socială dacă ancheta lui trebuia să continue. Claire nu păruse convinsă şi găsise ciudată această fugă absurdă şi mai ales, atât de puţin discretă. „Cred că l-am jenat cu întrebările noastre", se gândi ea. Poate că era la fel de timid ca şi vărul lui? I se părea puţin probabil. Timizii nu te privesc cu o asemenea spaimă. S-ar

fi zis în acel moment că Ibân era vărul de origine rusă. Privirea atât de pătrunzătoare, atât de blândă şi de violentă în acelaşi timp, era în ochii lui ca o Rusie.

Ajuns afară, Ibân îşi rumegă furia. Îl sună de îndată pe Dubrove pentru a organiza o întrunire la nivel înalt şi pentru a lămuri această ciudăţenie. Se simţea îngrozitor; nu numai pentru că depusese atâta energie într-o anchetă care ar fi putut dura două minute (ar fi trebuit numai ca Dubrove să-i spună că Igor o cunoştea pe femeia din fotografie), dar şi pentru că nu înţelegea deplin situaţia. Ce făcea ea cu vărul lui? Cine-şi bătuse joc de el într-un asemenea hal? Se petrecuse ceva ciudat în mintea lui în timpul acestei anchete. Niciodată până atunci nu simţise aşa ceva. Şi iată că totul se năruia acum în faţa unei mascarade. În timpul urmăririi, se dusese la Roissy şi vorbise cu colegele lui Claire. Ca orice detectiv intrase în viaţa acestei necunoscute; era farmecul acestei meserii; dar şi pierzania lui. La început, crezuse că simte afecţiune pentru ea. Şi apoi, devenise neliniştit. Ştia că păstra legătura cu fiica ei, dar să-ţi părăseşti căminul era ceva extrem de brutal. Sau poate că simţea pe atunci compasiune pentru această femeie care trecea printr-un moment dificil al vieţii ei? Agresivitatea lui viitoare va veni

cu siguranţă şi de aici; din decalajul dintre ceea ce îşi imaginase şi descoperirea acestei femei înfloritoare.

Igor trebui să-şi ceară scuze faţă de Claire. Dubrove tocmai îi trimisese un mesaj urgent: era convocat imediat la o întrunire. O sărută pe frunte şi îşi trecu cu emoţie degetele peste biletele de avion, ca şi cum ar fi fost vorba de părul viitorilor săi copii. Găsea că viaţa este extraordinară. O iubea pe cea mai frumoasă femeie din lume, urmau să plece la Berlin şi iată că acum avea şi urgenţe profesionale. Era tripticul unei vieţi mitice. În taxiul care-l ducea la agenţie, savura această parte a existenţei sale. Voia să-i vorbească şoferului, să facă glume, să aibă umor cum rareori izbutise să aibă. Şoferul bombănea, blestema celelalte maşini şi viaţa în general. Formau un duo bizar în această maşină; doi poli ai stării de spirit umane. Şoferul îşi permise câteva remarci rasiste; remarci care-l făcură pe Igor să zâmbească; remarci care, în alte vremuri, l-ar fi scos din sărite. Nimic nu-l atingea. Claire îi transformase viaţa într-o suprafaţă netedă, o suprafaţă peste care porozităţile prostiei treceau fără să zgârie. Fericirea ne face toleranţi; sau, mai curând, insensibili la intoleranţa celorlalţi.

*

Claire fu încântată de ideea călătoriei la Berlin; chiar dacă fericirea o speria puţin; chiar dacă această călătorie însemna multe lucruri; însemna că pune piciorul într-o altă viaţă; însemna că nu îi mai rămânea mare lucru, în materie de rezistenţă, ca să se mai întoarcă vreodată îndărăt.

*

Intrând în biroul lui Dubrove, Igor fu surprins să îşi revadă vărul. Şi cu atât mai surprins când află că la reuniune nu participau decât ei trei. Era Yalta lor. Ibăn se învârtea ca un leu într-o cuşcă care se învârteşte şi strigă:

— Ce-i porcăria asta? Mă strădui să găsesc o femeie. Bat străzile în lung şi-n lat, întreb şi mă întreb... Şi, după zile întregi de efort, o descopăr liniştită giugiulindu-se cu vărul meu. Nu, pe cuvânt, ce-i porcăria asta?

— Ce? continuă Igor. O cauţi pe Claire? Ce-i porcăria asta?

Odată cele două porcării reunite, atenţia se îndreptă spre Dubrove. Câteva picături de sudoare îl încercuiau, picături gata să se scurgă prin cutele de pe faţa lui. Se explică, ştergându-se. Igor află că Jean-Jacques îşi căuta soţia. Şi Ibân află că această femeie fusese mai întâi clientă înainte de a fi o fotografie. În sfârşit, Igor mărturisi

că avea o relaţie amoroasă cu această femeie care devenise pentru el mai mult decât o clientă, mai mult decât o fotografie.

Ibân se enervă pe Dubrove:

— Ceea ce nu înţeleg e de ce nu mi-ai zis nimic? Aş fi terminat mult mai repede dacă m-aş fi dus să-l întreb pe Igor ce ştie despre femeie!

Şi exact în acel moment Dubrove pronunţă o frază care-l caracteriza perfect. O frază despre care nu ştiai dacă ţine de prostie sau de o exigenţă demnă de a fi venerată.

— Secret profesional. Am vrut să păstrez secretul profesional.

Nepoţii îl priviră cu groază, mai ales Ibân care era gata să facă apoplexie.

— Vrei să-mi spui că ţi-ai impus ţie însuţi secretul profesional? Te-ai autosecretizat?

— Vrei să spui că mi-ai încredinţat o anchetă, fără să-mi spui ce ştiai în numele secretului profesional... Scopul nostru, până la urmă, nu e să fim competenţi?

— Nu pot să-mi revin. N-am văzut în viaţa mea aşa ceva.

Ibân se prăbuşi pe canapea. Rareori se implicase atât de

mult într-o anchetă[13]. Îi explică unchiului său că era o ruşine să tratezi astfel un client, că nu aveai dreptul să te joci cu nefericirea bărbaţilor părăsiţi de nevastă. Dubrove încercă să bâiguie ceva. Lui, care rămânea toată ziua să fumeze trabucuri în speranţa că o femeie frumoasă îi va păşi pragul biroului, în timp ce familia hăituia oraşul, da, lui îi era ruşine:

— Iartă-mă. Dar ce-ai fi vrut să fac? Era o situaţie absurdă. Mi se părea că nu aveam dreptul să folosim ceea ce ştiam despre ea... Iartă-mă, Ibân... îţi ofer o vacanţă! Da, ia-ţi o vacanţă... Cât despre Igor, îţi jur că nu ştiam!

Fu rândul lui Igor să devină ţinta tuturor privirilor. În agitaţia generală, uitaseră un aspect primordial al acestei afaceri: Igor avea o legătură cu o femeie. Poate că ăsta era de fapt subiectul reuniunii la nivel înalt. Simţind obligaţia de a se exprima, Igor explică cu simplitate ce se petrecuse între el şi Claire, în ce măsură se schimbase, în ce măsură nu mai era deloc timid. Într-un elan visător, Dubrove şi Ibân îşi imaginară secretele unei femei capabile să doboare un monstru de timiditate.

Furios în continuare, Ibân zise:

---

[13] De altfel, această tenacitate va influenţa în mod decisiv urmarea poveştii (personajul basc apare rar în literatură, dar se simte îndată în largul său, atunci când este invitat) *(n.a.).*

— Dar e imposibil. Nu poţi face asta! E contra a tot...

— Ce? se nelinişti Igor.

— Nu-l cunoşti pe blegul care e clientul meu. Nu poţi să-i faci asta... Nu poţi să distrugi un cuplu!

— Dar nu distrug nimic!

— Ba da, distrugi un cuplu! E ruşinos! Şi cu o fetiţă pe deasupra, mă dezgusti.

— O iubesc. Şi ea pe mine, cred.

— Absolut deloc. E egoism pur şi simplu. Au o fetiţă, ţi-am spus.

— N-am ce să fac. Nu o forţez cu nimic.

— Ba da! o forţezi. Mi te închipui foarte bine. Faci pe rusul cinefil, şi gata... Sunt sigur că vrei s-o iei într-o călătorie, o chestie romantico-intelectuală, gen Viena...

— Berlin...

— Mai rău nu se poate! Berlin, nu-mi zice că o duci la Berlin.

— Ba da. Şi ce dacă?

— Pariez că are o legătură cu *Aripile dorinţei.*

— Cum de ştii?

— Ştiu, pentru că toată povestea e tipică. Jucaţi un joc care nu e adevărat. Vă minţiţi şi uiţi că ea distruge un cuplu.

— Opreşte-te! Nu e responsabilitatea mea.

— Aha, refuzi orice responsabilitate!

— Îţi place Claire, sau ce naiba ai?

— Nu... Prefer să mă opresc aici. Priveşte-o în ochi când o anunţi că bărbatu-său a angajat un detectiv ca s-o caute.

— Eşti ciudat, Ibân.

— Poate că sunt ciudat, dar priveşte-o în ochi.

— E ca şi cum nu mi-ai vrea fericirea. Ca şi cum ideea că aş putea fi fericit îţi displace.

— Îţi jur că nu e vorba de asta. Ceea ce-mi displace e certitudinea că toate astea sunt efemere. Că vei veni să-mi confirmi acest lucru de îndată ce o să te întorci. Şi că va fi poate prea târziu.

— Eşti nebun. Eşti nebun pentru că o placi.

— O placi?

— O placi?

— O placi?

— Nu ştiu.

Niciodată agenţia nu fusese teatrul unui asemenea schimb de cuvinte. Domnea confuzia. Ibân, în timp ce ieşea, anunţă:

— Îl voi suna pe clientul meu ca să se întâlnească cu tine.

— Şi ce o să-i zic? se nelinişti Dubrove.

— Te descurci, tu eşti patronul... După un timp, Ibân adăugase:

— Nu ai decât să-i zici că învaţă limba rusă!

— Foarte amuzant, spuse Igor fără să râdă. Verii ieşiră. Dubrove îşi şterse tâmplele. Nu ştia ce să facă. Dar, foarte repede, îşi dădu seama de necesitatea unei acţiuni; o acţiune importantă şi care, după o asemenea agitaţie, îi va umple sufletul de bucurie. Era felul lui de a vedea partea bună a lucrurilor, partea fericită a dramelor. Având în vedere cele auzite, se duse să caute în sertar caietul cu detectivi. Şi îi mări lui Igor tarifele.

X

De când cu excitaţia verbală a lui Edouard în legătură cu cuplul, Jean-Jacques nu mai voia să i se destăinuie. Ibân, în timpul conversaţiilor lor, căpătase încetul cu încetul rolul de confident. Chiar dacă acesta din urmă nu găsea cuvintele necesare ca să-l îmbărbăteze, schimbul de cuvinte îl ajuta pe Jean-Jacques să treacă peste anumite seri. Vorbea atunci despre Claire, elaborându-şi mitul. În seara aceea, Ibân îi dădu veşti pentru prima dată:

— Jean-Jacques... Aş vrea să ştii că am apreciat mult discuţiile noastre. Consider că eşti un om respectabil.

— De ce-mi spui asta?

— Pentru că este ultima noastră discuţie.

— Opreşti ancheta?

— Da, trebuie să plec într-o călătorie. Nu pot să-ţi spun mai mult. Dubrove o să-ţi dea mai multe informaţii.

— Stai o clipă! Ai veşti?

— Trebuie să plec.

— Dar...

Jean-Jacques ascultă bipurile cu atenţie; interlocutorul său închisese. Nu era decât un nătărău. Cum putea să-i facă una ca asta? Să-l lase aşa în nesiguranţă. Şi apoi, îşi

aduse aminte de momentele în care-l ascultase: Ibân, cu siguranţă, nu era nătărău. Trebuie că avea motivele lui. Toată noaptea, Jean-Jacques se răsuci de pe o parte pe alta. În sinea lui, ştia foarte bine că Ibân îi spusese, în felul său, că era vorba de un alt bărbat. Că povestea lor era terminată. Se închipuia atunci, a doua zi, în biroul plin de fum al lui Dubrove, pe cale să contemple fotografiile cu nevastă-sa sărutând un alt bărbat. În mintea lui, Claire săruta un mustăcios. Chit că era scârboasă, fotografia trebuia să fie stufoasă. În mod bizar, asta l-a calmat. Claire era cu un alt bărbat. Iată, totul se terminase. Aşa-i viaţa. Doi şi cu doi fac patru. Aşezat pe pat, paralizat de gânduri simple, Jean Jacques îşi vedea viitorul. Era un viitor fără Claire. Nu se simţea nefericit. Desigur, era doar o primă etapă care corespundea numai uşurării de a avea o informaţie. Poate că acest bărbat era un tip cumsecade. Şi-l închipuia deja pe Dubrove povestindu-i, cu emoţie în voce, ce ştia despre acest om. Trebuie că era un artist. Un subvenţionat pentru care viaţa era uşoară. În orice caz, munca lui nu era legată în niciun fel de bani. Părăseşti pe cineva numai ca să faci o schimbare. Trebuie că-l chema Luc, un prenume scurt, o adunătură de sunete fără farmec. Sau poate un scriitor. Nu, nu un scriitor. Gata cu

scriitorii. Un artist cu prenumele de Luc şi cu mustaţă. Şi când te gândeşti că dobitocul ăsta se va ocupa de fiică-sa. E posibil să aibă deja un copil. Da, asta era.

Era la modă. Mass-media adoră familiile recompuse. Louise o să se joace cu Marc. Trebuie să-l cheme Marc pe fiul lui, pe fiul lui Luc. Louise se va rostogoli în iarbă cu Marc, aşa cum Luc se va rostogoli în aşternuturi cu Claire. Frumoasă treabă, rostogolirea asta a recompunerilor.

Jean-Jacques se lungi, complet ameţit de absorbţia de alcool şi de evocarea rostogolirilor, încet, pleoapele i se închiseră, încet, noaptea îl învălui. Trezit în zori, se aruncă la duş. Îi lăsă vorbă lui Caroline, invocând o reuniune foarte matinală drept cauză a fugii sale. El era un tip ca lumea, lăsa vorbă, nu ca alţii. Dar pe undeva, nu îi servea la nimic; nimeni nu-l căuta cu adevărat. Nu şi-ar fi închipuit niciodată că soţia lui angajase un detectiv ca să-l urmărească cu puţin timp mai înainte; desigur, n-a fost cel mai grozav detectiv şi totuşi, i-ar fi încălzit sufletul să ştie că viaţa lui suscitase un filaj. Acum intra în agenţie. Fu lăsat să aştepte, mai mult decât prima dată. Şi pe bună dreptate, Dubrove era complet stresat. Îşi smulgea părul pe care nu-l avea. De ce i se întâmpla lui o asemenea chestie? N-a făcut nimic rău, niciodată. Nu merita asta.

Nici el nici altcineva. Să fii aruncat în meandrele unui cuplu uzat era cu siguranţă cel mai rău lucru care ţi se putea întâmpla. Făcându-l să aştepte pe Jean Jacques reflecta la ce va zice; viaţa acestui cuplu depindea de asta; cuvintele lui vor fi ca o ghilotină maritală. Era o situaţie îngrozitoare pentru un om care nu trebuise în viaţa lui să ia o decizie, care nu se căsătorise niciodată, care cedase întotdeauna, care nu trăia decât într-o aparentă absurdă şi care va muri printre ruinele laşităţii sale.

Nemaisuportând să aştepte, Jean-Jacques trecu peste trupul secretarei (care aprecie această expresie) şi pătrunse în biroul lui Dubrove.

— Dar nu aveţi niciun client!

— Îl cheamă Luc, nu-i aşa?

— Îl cheamă Luc şi are mustaţă, nu-i aşa?

— Şi pe fiu-său îl cheamă Marc! Ştiu tot...

Jean-Jacques se prăbuşi pe canapeaua aşezată, din fericire, în apropiere. Nu se putu împiedica să nu verse lacrimi. Şi le reţinuse toată noaptea, aşa cum un guraliv ţine un secret. Dubrove se apropie de el şi se aşeză în genunchi. Era o atitudine ciudată, dar, ca să zic aşa, el, care urma să moară printre ruinele laşităţii sale, ei bine, aşa, în faţa suferinţei unui om, va da dintr-odată dovadă

de o umanitate nesperată. Nimic nu se pierde niciodată. Natura lui profundă se dezvăluia în faţa suferinţei celorlalţi. În oricare altă zi a vieţii lui, ar fi confirmat spusele incoerente ale clientului său. Chiar ar fi adăugat câteva detalii sordide despre acest Luc; poate că ar fi devenit un striper toxicoman? Dar, în această dimineaţă, realitatea era cu totul alta.

— Vă servesc cu un pic de rachiu de prune? propuse Dubrove, fără să ştie că această frază îi amintea depresivului de trecutul lui de om stabil. Până la urmă, îl servi cu o cafea.

— Ştiţi... vă înşelaţi... Nu e deloc ceea ce credeţi...

— Nu ştiu despre ce vorbiţi. În orice caz, nu cunosc niciun Luc... De altfel, niciun Marc... Astea sunt prenumele pe care le-aţi folosit? Nu ştiu dacă aţi apelat şi la o altă agenţie dar, în ceea ce ne priveşte, nu am găsit niciodată niciun Luc şi niciun Marc...

— Mă bucur să văd că aţi căpătat puţină culoare...

— Deci, ca să vă spun de fapt, totul... ăă...

În acest moment precis Dubrove se găsi în impas. Dacă prima etapă constase în liniştirea bietului om, ce putea să-i zică acum? Privirea lui Jean-Jacques căpătase viaţă şi îl presa. Trebuia să vorbească, trebuia să zică ceva. Şi atunci

un răspuns îi trecu prin minte cu viteză:

— Învaţă limba rusă... da, soţia dumneavoastră învaţă limba rusă.

XI

Zborul fu agitat, dar amândoi, îmbarcaţi în noul lor eroism, care nu era decât o anulare reciprocă a fricii, îl suportară perfect. Nori negri alternaseră cu nori roz, într-un vals meteorologic ezitant. Claire spera să fie soare în aceste trei zile: citise în ghiduri despre pădurile şi lacurile minunate care înconjurau Berlinul, potrivite hoinărelilor. În ce-l privea, Igor spera să fie vreme urâtă, căci rezervase o cameră la un hotel superb, cinci stele, al cărei pat trebuia să fie chiar inima. Indiferent de ţară, cel mai important monument de vizitat era Claire; era un sentiment care în niciun caz nu trebuia considerat obscen, exista în această desemnare ceva ce ţinea de religios.

Pentru prima dată, Claire se simţea tulburată de ideea de adulter. Chiar dacă se considera despărţită de Jean-Jacques, a călători cu un alt bărbat i se părea mult mai îngrozitor decât a face dragoste cu acel bărbat. În ideea de călătorie se afla întregul concept al cuplului. Automatismele şi ecourile reveneau în ea cu precizie; simplul fapt că aştepta cu bagajele într-un terminal în timp ce Igor se informa asupra modului în care puteau ajunge în centru, îi amintea exact de acelaşi moment trăit în

numeroase oraşe cu Jean Jacques. Acesta este paradoxul călătoriei într-un cuplu nou: crezi că te distanţezi de trecut, de urmări, şi totuşi, nimic nu este mai de referinţă decât atitudinile noastre atunci când călătorim. Igor nu ştia că miza lui era să delimiteze cu forţă această călătorie, să o împingă spre o nouă mitologie. Trebuia să creeze o nouă Genevă. Dar Geneva, asta-i problema. E posibil să ai două Geneve într-o viaţă?

În taxiul care-i ducea la hotel, aproape de Zoologischer Garten, Igor simţi tulburarea lui Claire.

— Eşti fericită? o întrebă el.

Ea îl sărută şi el consideră sărutul drept un subterfugiu pentru a nu-i răspunde. Începu să intre în panică, să umple tăcerea cu vorbe inutile. Vorbi despre hotel şi despre renumele lui când de fapt nimic nu i-ar fi făcut mai multă plăcere lui Claire decât să aibă surpriza de a-l descoperi în ultimul moment.

Şi nu mică îi fu surpriza.

Hotelul, situat pe Augsburger Strasse, oferea privirii din primul moment, chiar înainte de a-i descoperi numele, un drapel elveţian.

Era Swisshotel.

Era burlesc. Claire începu să râdă tare, ostentativ, într-

un fel care o caracteriza atât de puţin. Igor nu ştia cum să reacţioneze. Costumul de călătorie în străinătate se dovedea un pic prea mare pentru el. Portarii se năpustiră asupra cuplului ca să le ia bagajele, creând astfel o diversiune bine-venită. Urcară într-un ascensor de sticlă până la primul etaj, unde se afla recepţia. Era primul moment frumos în Germania, modul ăsta de a te ridica, încet, şi de a fi în văzul tuturor. Hotelul era somptuos. Igor n-ar fi trebuit să întrebe atunci:

— De ce ai râs?

— Nimic... Doar felul în care s-au aruncat asupra noastră ca să ne ia bagajele.

În neliniştea ei elveţiană, Claire încurcase temporalitatea. Portarii se năpustiseră la câteva secunde după ce ea râsese. Corelaţia dintre cele două evenimente era pur şi simplu imposibilă. Claire minţise grosolan. Începând din acest moment, atmosfera se va degrada iremediabil, în ciuda zâmbetelor din jur. Claire nu putea face altceva decât să citească semnele; Igor o aducea în singurul hotel elveţian din Berlin. Ca şi cum Geneva s-ar fi încrustat în Berlin, ca şi cum Jean Jacques nu era de acord cu această călătorie. Pentru prima oară după multă vreme se gândi la soţul ei cu emoţie.

În timp ce Igor lua cheile camerei, Claire avu impresia că mai mulţi bărbaţi din hol o priveau, în orice caz, în ceea ce îl privea pe barman, era evident. Claire se gândi că era frumoasă. Şi apoi Claire înţelese că bărbaţii o priveau pentru că vedeau în ea o femeie liberă, o femeie care nu era îndrăgostită. Se aruncă atunci în braţele lui Igor, ca pentru a dovedi tuturor că acest lucru nu era adevărat, ca pentru a-şi dovedi că nu era acolo din întâmplare. Igor se simţi uşurat, fără a bănui o singură clipă că acest impuls nu i se datora în niciun fel. Uşurarea lui fu de scurtă durată: se anunţa o vreme splendidă. Chiar i s-a spus la recepţie:

— Aveţi noroc. Foarte rar se întâmplă să fie aşa o vreme în acest anotimp.

Igor rămăsese fără glas. Cum era posibil ca un funcţionar de hotel, cu o lungă experienţă cu clientela, să-i spună, privindu-l drept în ochi, unui bărbat însoţit de o femeie frumoasă, că avea noroc că era soare? Omul ăsta nu îl lua în serios. Fără să fie paranoic, îşi dădea seama de privirile vesele şi batjocoritoare ale câtorva bărbaţi; era gelozia, desigur? Sau era vorba de el? Nesimţindu-se la înălţimea unei astfel de călătorii era posibil ca, fără voia lui, să lase să i se vadă slăbiciunea ridicolă. Dorinţa lui de

a face bine, delicateţea lui dezordonată, totul era vizibil şi arăta lipsa lui de experienţă. Nu se improvizează când eşti cu o femeie frumoasă. Totuşi, Igor trăise destui ani în melancolie pentru a ajunge la acea nonşalanţă care face evidentă autoritatea în materie de amor. Trebuia oare să creadă că nu era de ajuns? La drept vorbind, Igor simţea foarte bine un lucru; ceea ce nu era de ajuns era dorinţa lui Claire. Chiar cel mai mare dintre actori, jucând în cea mai frumoasă dintre piese, nu putea face nimic dacă partenera lui îşi recita textul fără suflet.

Evident, lucrurile nu erau aşa de simple. Şi prima lor plimbare, ca de altfel întreaga călătorie, fu punctată de sclipiri de tandreţe. Era o atmosferă de frontieră; plăcerea, povestea lor, totul se afla la graniţa cu ceva frumos şi important. Dar cei câţiva metri pe care-i aveau de parcurs, acei metri care le-ar fi permis să intre într-o nouă viaţă, erau teribili. În niciun oraş din lume nu putea fi întâlnită această atmosferă de frontieră mai mult ca la Berlin; era, prin extindere, oraşul de trecere. Iubim altfel la Berlin. Sunt de ajuns câţiva metri ca să devii un altul, ca să părăseşti un bărbat sau o femeie. Şi toate aceste cartiere care se profilau pe cer erau pure exaltări ale unei noi pasiuni; acea pasiune care se prefăcea că uită ruinele, cu

toate astea atât de aproape, ale celei care o precedase. Oraş de trecere şi oraş al confuziei pure în amestecul de genuri şi epoci, în angoasa eteroclită a vieţii sentimentale moderne.

Rămâne atunci un singur loc care este mereu în afara timpului.

Biblioteca.

Cărţile primiră cea dintâi vizită a cuplului, la Berlin. Se duseră la Staatsbibliothek, situată aproape de Potsdamer Platz, în acel cartier care, în momentul călătoriei lor era în plină construcţie. Deşi era modernă, biblioteca părea, în acest context, dintr-o altă epocă. Claire voia să viziteze locul pentru că Wim Wenders filmase acolo multe scene din *Aripile dorinţei.* Era vorba cu siguranţă de cele mai frumoase momente ale filmului, când îngerii se întâlneau, seara, printre cărţi. În acest loc magic, sferele luminoase ale lămpilor evocau spaţiul cosmic (o aselenizare). Claire era pe lună, cufundată într-un film alb-negru, uitând de viaţa ei în timpul acestui pelerinaj. Să mergi în locurile în care se turnase un film care-ţi plăcuse era o experienţă ciudată. Comparai totul, îţi venea greu să-ţi închipui că, într-o zi îndepărtată, Wim Wenders şi echipa lui ocupaseră cu zgomotul şi furia cinematografului acest loc atât de

liniştit. Ce îţi mai rămânea în afara posibilităţii de a-ţi imagina? Atâţia oameni înaintea ei veniseră probabil în acest loc din acelaşi motiv. Igor se simţea complet exclus din momentul acestei trăiri, exclus din referent. Claire era în lumea ei, îşi masturba propria mitologie.

Igor nu putea să lupte împotriva semnelor vieţii, împotriva evidenţelor ce ni se impun pe drum, ca să ne ghideze contra voinţei noastre. După hotelul elveţian, iată că era vorbă acum de urmele unui film. Chiar dacă această vizită fusese premeditată, emoţia resimţită de Claire era net superioară acestei premeditări. Surpriza era acolo, în venele ei, în inima ei; poezia filmului
0 ajungea din urmă. Auzea cuvinte nemţeşti şi îşi aducea aminte de toate dăţile în care văzuse filmul cu Jean-Jacques. Igor simţea foarte bine cum Claire îi scăpa. În mod difuz, fără cuvinte şi fără isterie, dar în mod evident. În orice caz.
1 se părea incapabilă să construiască ceva în acest moment. Era gata să-i lase timp. Dar ar fi fost inutil. Condiţiile poveştii lor nu admiteau tatonările şi rateurile: trebuia ca totul să fie evident. Ca orice bărbat îndrăgostit, era gata să se scufunde pe loc ca să ştie ce gândea ea cu adevărat. Era lucrul cel mai riscant pe care-l putea face.

— Vreau să-ţi spun ceva.

Claire nu ştiu ce să răspundă. Îi era teamă de o discuţie solemnă care ar pica în cel mai prost moment posibil. Dar uitându-se la faţa lui Igor, îşi dădu seama că discuţia nu putea fi amânată. Mergeau, în căutarea unui bistrou convenabil. În sfârşit, intrară într-o cafenea Einstein, cea de pe Unter den Linden, sub tei. Igor îşi căută cuvintele:

— Ştii, zilele trecute, când l-ai întâlnit pe vărul meu... ştii că era în plin filaj...

— Da, îmi amintesc.

— Ei bine, iată... Femeia pe care o urmărea, erai tu.

Claire fu profund tulburată de aceste cuvinte, în fine, nu de acestea; de cele care urmară. Cele prin care Igor o anunţa că Jean-Jacques angajase detectivi ca să o găsească. Îşi stăpâni un râs nervos. Îşi aminti de ziua în care mersese să îl vadă pe Dubrove şi acum şi-l imagina pe Jean-Jacques făcând acelaşi drum. Era o nebunie; ceva grotesc care îi unea. Faţa lui Claire se crispă. Igor se gândea la fraza vărului său: „Priveşte-o în ochi când o anunţi că bărbatu-său a angajat un detectiv particular”. Cum putuse să ştie că lucrurile se vor petrece exact aşa? Toate cuvintele lui Ibân îi reveneau acum în minte. Era îngrozitor. Da, surprinsese în privirea lui Claire o *exaltare*

intimă. Era poate o definiţie cam vagă, dar nu va înceta să se gândească la ea, la această exaltare intimă; la momentul în care se va simţi definitiv exclus din privirea lui Claire. În momentul în care o anunţase, o privise în ochi cu atenţie, se gândise la recomandarea cvasiprofetică a vărului său, şi descoperise *o exaltare intimă.* O intimitate, intimitatea lui Claire; excluderea lui.

După un timp, şi această întrebare termină prin a-l termina pe Igor, Claire se nelinişti:

— Şi i-a spus că noi doi suntem împreună?

— De ce, te-ar deranja dacă ar afla?

— Nu fi ridicol! Vreau numai să ştiu.

— Simt că te-ar deranja. Ce sunt eu pentru tine?

— Eşti stupid!

— Doar aşa, o aventură?

— Eşti idiot. E normal să-ntreb. E absolut normal. Aflu că Jean-Jacques a făcut cercetări... E prima dată că se manifestă... Nu puteam să-mi închipui...

— Asta te linişteşte, aşadar. Bineînţeles că te iubeşte. Bineînţeles că ar da orice ca să te întorci. Ce credeai? Eşti o femeie extraordinară.

— Nu te enerva. Reacţia mea e normală. Pur şi simplu nu mă aşteptam.

Lui Igor îi îngheţă sângele în vine. Perfect calm de ani de zile, fu brusc cuprins de amintirea spaimei. De amintirea scenei încornoratului. I-a străfulgerat prin minte; paroxismul spaimei sale. Auzi râsetele izbucnind în sala de spectacole. Momentele se suprapuneau până la a se confunda. Nu mai îndrăznea s-o privească pe Claire în ochi. Simţea că îi revine timiditatea şi nu putu face altceva decât să părăsească în grabă cafeneaua.

Claire se simţea vinovată, chiar dacă reacţia ei nu i se păruse excesivă. Într-adevăr, fusese fericită să afle că Jean-Jacques o căuta. Se simţea uşurată şi asta trebuie că înţelesese şi Igor. Nu avea dreptul să-l facă să treacă prin aşa ceva; nu trebuia să le impună altora propriile ei ezitări.

Regreta că nu fugise după el. Voia să fie cu el cât mai repede. Un autobuz lega, aproape în permanenţă, poarta Brandenburg cu Grădina Zoologică. Îl luă dar nu suportă încetineala cu care mergea. Blestema toate ezitările turiştilor. Nemaiputând suporta, coborî şi începu să fugă. Noaptea, într-un oraş străin, voia să-l regăsească pe Igor ca să se scuze, să-l sărute, să încerce să-l iubească până la uitarea de sine. Trebuia cu orice preţ ca prima lor noapte la Berlin să fie frumoasă. Intrând în cameră, Claire, gâfâind, descoperi un om rătăcit, ale cărui lacrimi nemţeşti

nu puteau fi traduse.

— Iartă-mă... spuse ea îngenunchind.

Rămaseră nemişcaţi o bună bucată de vreme. Simţindu-se în largul lor într-o lume fără cuvinte, o lume apropiată de animalitate, se regăseau în inima pasiunii lor.

Sexul adevărat este o demolare socială. Claire, în momentele de respiro, se aşeza deasupra lui Igor. Coapsele ei îi încântau coastele. O apuca de ceafă şi rămânea în imposibilitatea psihică de a fi brutal. Câteva şuviţe îi gâdilau torsul dar râsul dispăruse. Se concentra asupra ochilor ei şi citea în ei tot timpul acea exaltare intimă. Acum era obsedat de ea. Nu putea să mai citească altceva în ei decât acel moment în care ea fusese emoţionată de faptul că soţul ei o căuta. Acel moment de exaltare intimă, acel moment din care el era exclus. Chiar şi atunci când făcea dragoste cu el, ea lăsa să-i pâlpâie în privire exaltarea intimă, partea ei de viaţă fără el. Numai juisarea, în timpul acestui miracol de câteva secunde, putea să-l facă să uite totul. Plăcerea este o amnezie, pe lângă un pic de moarte.

Moartea, într-adevăr.

A doua zi, soarele era rece. Amanţii erau epuizaţi, dar era o oboseală care-ţi dă energie. Hotărâră să se plimbe

prin parcul Tiergarten, în mijlocul căruia se afla Coloana Victoriei. Incredibil de calmă, acea dimineaţă era o dimineaţă fără mari ambiţii; poate că, în moliciunea ei, spera să nu devină niciodată o după-amiază? Şi cu atât mai puţin o noapte. Era ca dimineaţa unei dimineţi.

Nici Claire nici Igor nu se gândeau la Witold Gombrowicz. Şi totuşi, locurile sunt purtătoarele unor trecuturi care se infiltrează în noi şi care adeseori ne modifică poveştile. Scriitorul polonez a povestit, în jurnalul său, despre întoarcerea lui în Europa şi despre trecerea lui prin Berlin. Aterizase la Tegel, pe 16 mai 1963. Nu precizase ora sosirii, dar Gombrowicz nu era genul care să ia avionul seara. Se întorcea în Germania după douăzeci şi patru de ani de exil. Apropo de Tiergarten, scrisese:

Aici, se întâmplă ca frumuseţea să te privească uneori drept în ochi.

Cu câteva rânduri înainte de această frază, Gombrowicz gândise: „Orice reîntâlnire cu propria-ţi tinereţe nu poate fi decât mortală”. Momentul acestei reîntâlniri avea aceeaşi frumuseţe uluitoare ca şi întoarcerea din exil, condiţia absolut necesară a morţii.

Această frumuseţe era incredibil de veninoasă.

Nu e niciodată un semn bun să laşi să se ivească, în

mijlocul unei relaţii amoroase, un scriitor polonez mort de multă vreme. Mort la câteva zile după ce asistase la aselenizare. Pe cât de uluit, pe atât de amuzat, Gombrowicz a murit cu ideea că generaţia viitoare va călători pe lună aşa cum el călătorise în Argentina. Numai că, generaţia de după şi cea de acum călătoresc cu precădere la Berlin, pe urmele lui. Igor nu va atinge niciodată luna. Claire îi scăpa în spaţiu printre astre şi, dacă ar fi vreodată în măsură să o readucă pe pământ, nu ar ateriza în niciun caz la Geneva. Trebuia s-o zicem: nu poţi să trăieşti două Geneve. Pentru simplul motiv că mitologia primei iubiri, a primei stări de bine răvăşitoare are drept condiţie anihilarea tuturor reproducerilor posibile. Berlinul era ridicol, Berlinul era absurd şi grotesc. Berlinul îi permitea Genevei să revină cu un avânt exagerat în mintea lui Claire. Geneva avea farmecul unei greşeli de tinereţe. Mai târziu, nimic din ceea ce trăim nu poate avea aceeaşi prospeţime, aceeaşi inocenţă, aceeaşi copilărie a fericirii. Ca să şlefuim un pic metafora copilăriei, cea cu adevărul care iese din gura copiilor, am putea zice că acesta ar fi într-un fel adevărul fericirii. După Geneva, Berlinul nu avea nicio şansă să existe (sau atunci ar fi existat în minciună). Putea probabil doar să vegeteze,

să creeze o iluzie, să fie un fel de sportiv francez într-o competiţie internaţională, dar nu era nimic de făcut, nu era credibil. Ar fi fost nevoie de un Berlin extrem de puternic care să încerce să atingă uşor o Genevă nu prea în formă.

Tot în această dimineaţă care părea să devină eternă, Igor şi Claire se duseră să viziteze grădina botanică. Printre flori, se găseau statui de cupluri fericite şi statui de cupluri nefericire. Igor ar fi preferat să vadă arhivele de la Bauhaus, să se refugieze în cultura originilor sale. Între flori şi pictură, Claire prefera să vadă ceea ce era trecător. Se simţea destul de rău. Când se gândea la soţul ei, când se gândea la întreaga geneză a acestui eşec absurd. Se lăsase antrenată iremediabil pe panta delăsării. Se iubeau mai puţin, se atingeau mai puţin, se priveau mai puţin, îşi povesteau mai puţin. Ştia de asemenea că totul mersese prea departe, că nu vor mai putea niciodată să reînceapă viaţa lor de dinainte. Dacă nu reuşea să aibă o poveste de dragoste cu Igor, nu va reuşi nici să se întoarcă la Jean-Jacques. O aştepta singurătatea. Îi făcea plăcere să fie cu Igor, dar îl considera mai mult ca pe un prieten. Omul care apare la momentul potrivit. Crezuse în povestea lor. Crezuse în posibilitatea de a scăpa de sine însăşi. Dar

exagerase în mintea ei atracţia pe care o avea pentru el. Făcuse din ea o reprezentaţie teatrală. Se privise iubind, exact aşa cum poţi să te complaci în durere. Se dedublase. Şi fuga aia în cartierul copilăriei; în momentul în care intrase în hotel, îşi amintea că privise spre camera copilăriei; şi îşi amintea că fusese o fetiţă care le contempla pe femeile ce intrau în hotel. De la ruptură, era prima dată când reuşea cu adevărat să se privească din exterior. În timp ce mergea cu Igor, îşi părăsi pentru o clipă corpul. Văzu un cuplu ţinându-se de mână. Un cuplu format din ea şi Igor. Răceala era evidentă. O răceală care făcea ca degetele lor să fie uscate. Vedea două mâini unindu-se, o încercare patetică de a uni două solitudini.

A doua zi, în avionul de întoarcere, se vor ţine de mână pentru a se linişti unul pe altul în timpul zgâlţâielilor. Corpurile lor nu vor înceta totuşi să fie lac de sudoare. Odată ajunşi în Franţa, le va fi imposibil să ştie cu ce vor rămâne din aceste trei zile. Numele sentimentului care ar fi putut să le definească făcea parte dintr-o categorie inexistentă. Taxiul se oprea acum în faţa hotelului lui Claire. Igor îi mângâie părul, fără să-l deranjeze. Ea coborî. Rămasă singură, fu jenată din cauza uşurării pe care o simţea.

Trei zile mai târziu, Claire îi telefonă lui Igor ca să-i dea întâlnire. El o aştepta în aceeaşi cafenea ca data trecută. Din nou, venise mai devreme. Din nou, aştepta cu emoţie rotirea ochilor ei şi expresia feţei în momentul în care îl va descoperi. Aceeaşi minisecundă în care minciuna nu există. I se puse un nod în gât în momentul în care o văzu intrând. Ochii ei îl căutau, se aşezase într-un colţ pentru a savura acest elan care se afla la limita *voyeurism*-ului.

Şi ea îl văzu.

Privirile li se încrucişară.

În această străfulgerare a adevărului (irisurile lui Claire), Igor nu mai putea citi exaltarea intimă, ci cuvintele pe care ea urma să i le spună, câteva secunde mai târziu, după ce se va fi aşezat foarte aproape de el. Nu mai era nevoie să le audă, pentru că le citise deja în privirea ei. Venise să-i spună că-l părăsea.

XII

Interpretările cele mai nebuneşti se învălmăşeau în creierul lui Jean-Jacques. Dacă Claire învăţa limba rusă, nu exista nicio îndoială că munca ei la Roissy era o acoperire şi că de ani de zile, cu o tenacitate şi o discreţie pe cât de subtile, pe atât de feminine, nevastă-sa îi ascunsese că era agent secret şi că încerca să se infiltreze în fosta reţea a KGB-ului. Era clar, nu putea să fie decât asta. Nu-ţi părăseai aşa domiciliul conjugal ca să înveţi limba rusă, dacă omenirea nu ar fi fost măcar un pic în pericol. Ben Laden provocase în lume zguduiri teroriste, iar acum nevastă-sa îl părăsea. Bine, e drept că el comisese o nedelicateţe, dar asta nu era decât un pretext. Şi nevastă-sa, un veritabil agent-cârtiţă, profitase de cea mai mică greşeală din partea lui ca să-şi reia, cu o legitimitate care reprezenta culmea rafinamentului, activitatea ei internaţională. Între două spaime, se lăsa cuprins de o admiraţie nemărginită pentru cea care fusese altă dată micuţa lui Claire, atât de timidă în braţele lui, un îngeraş, o buburuză, o puicuţă.

Răspunsul lui Dubrove nu era singurul lui motiv de consternare. De la începutul derivei sale sentimentale,

preferase să nu zică nimic la birou. Mai ales din cauza Soniei; dacă afla că era liber, povestea lor ar fi fost denaturată. Dar lucrurile, în acest moment precis, vor fi diferite deoarece ea bătea la uşa biroului. Când intră, Jean-Jacques îşi duse în mod instinctiv mâna la obraz, ca şi cum scena rupturii tocmai ar fi avut loc.

— Voiam să te anunţ că plec de la firmă, în seara asta.

Jean-Jacques se ridică. Sonia era solicitată de ceva timp de o altă societate. Logic, se hotărâse să plece ca să nu-l mai întâlnească pe acest bărbat pe care-l iubise. Pe acest bărbat pe care cu siguranţă încă îl mai iubea. Era apatic într-un costum fără suflet şi totuşi încă o mai emoţiona. Venise să-i spună la „revedere. Stăteau complet nemişcaţi, în picioare, unul în faţa celuilalt, împresuraţi de amintiri şi scăldaţi în sudoare. Parcă erau un tablou modern, în care nişte figuri gri şi longiline agonizează în nişte birouri cu lumini artificiale (un pictor belgian). După un timp, greu de ştiut cine emisese primul o undă corporală, înaintară cu câţiva milimetri. Două corpuri care se contopiseră carnal se regăseau acum ezitând, în mod paradoxal, la fel de carnal. Sonia se hotărî să-i întindă mâna, dar Jean-Jacques se apropie de ea ca s-o strângă în braţe. Rămaseră astfel o clipă şi cu asta totul se sfârşi.

În fine, nu chiar. Mai avură loc încă două scene. Prima, la câteva ore după ce Sonia trecuse să-i spună la revedere. Era chiar în incinta firmei.

Se organiza o petrecere pentru plecarea ei. Sonia, înconjurată de bărbaţi, era copleşită de cadouri şi de semne de tandreţe. Zâmbetul ei era forţat. Jean-Jacques trecu pe lângă colegii lui şi cu toţii îi propuseră să vină să bea un pahar. Invocă o mie de pretexte, schimbându-şi răspunsul în funcţie de interlocutor, alternând durerea de burtă cu reuniunea de familie. În momentul în care părăsea etajul, foarte aproape de uşă, se întoarse pentru ultima dată. Ea îl urmărise cu privirea. Privirile li se încrucişară şi era exact aceeaşi scenă ca la început. Ai fi putut crede că totul abia începea. Ea îşi întorsese faţa aşa cum făcuse prima dată pentru a-şi arăta interesul. Era gustul pentru un anumit fel de dezastru; dezastrul unei poveşti ratate, o întâlnire într-un moment nepotrivit. Jean-Jacques ar fi putut să fugă spre Sonia, să-i dea pe toţi la o parte, să-i strige că o iubeşte, dar Jean-Jacques ieşi din birou şi luă ascensorul fără să ştie prea bine dacă parcase la primul sau la al doilea subsol.

*

Se vor mai întâlni încă o dată pe 12 iunie 2034, într-un

spital proaspăt zugrăvit. Sonia va căuta maternitatea, pentru că tocmai va fi devenit bunică. Şi Jean-Jacques va căuta serviciul de cardiologie pentru că va risca să moară mai devreme decât îşi închipuise. Cu toate că vor fi amândoi grăbiţi, vor încremeni pe loc uitându-se unul la celălalt. Se vor recunoaşte imediat, în ciuda timpului scurs şi a memoriei slăbite. Vor încerca să aibă o conversaţie capabilă să rezume treizeci de ani în treizeci de secunde. În sfârşit, ca o chintesenţă a amintirii sale sonieşti venite din străfunduri, Jean-Jacques va murmura cu înduioşare:

— Şapte ani de fericire...

Sonia îşi va aminti de momentul oglinzii sparte. Va fi mişcată.

— Şapte ani de fericire... va repeta ea.

Sonia va nota la repezeală numărul ei de telefon pe o hârtie.

— Trebuie să plec... Sună-mă, dacă ai timp...

El o va privi plecând cu pas grăbit.

Jean-Jacques nu va avea timp.

*

Odată Sonia plecată, Jean-Jacques nu îşi mai ascunse nefericirea. Lăsându-se în voia confidenţelor, mărturisi că nevasta îl părăsise. Extrem de rapid, în câteva zile, toată

lumea din firmă află noutatea. Treceau la orice oră din zi prin biroul lui, astfel încât nu mai putea să lucreze:

— Am auzit despre soţia ta... îmi pare foarte rău... Spune-mi mai ales dacă pot face ceva pentru tine...

Jean-Jacques nu se putea împiedica să nu observe în aceste elanuri de compasiune ecourile unei mici satisfacţii personale. Confirma ceea ce fusese doar schiţat în momentul în care doctorul Renoir îl pălmuise: i se părea că vede în atitudinea tuturor un fel de bucurie că se afla în această situaţie. Era flagrant. În caz de nefericire, se distribuia fericire. Decăderea lui era primită ca o ploaie în Arizona. Mai era şi un alt aspect. Pe adevăratul amărât, toată lumea îl plânge când anunţă că tatăl lui a murit, după ce anunţase că sora lui se sinucisese şi că cumnatu-său era pe moarte de cancer; e un caz extrem, dar evident, în această situaţie nimeni nu se bucură. Dar în cazul lui Jean-Jacques lucrurile stăteau altfel: el era nefericit după mulţi ani de fericire şi asta schimba totul. După felul în care îl consolau, s-ar fi zis că de fapt îşi plătea fericirea. Ne bucurăm de nefericirea celor care au fost fericiţi.

Devenim ceea ce aşteaptă ceilalţi de la noi, aşa încât Jean-Jacques îşi însuşi rolul de deprimat. La început fusese

doar o strategie: obosit de defilarea falsei compasiuni, hotărî să le răspundă colegilor care veneau să-l vadă că da, se simţea foarte rău. Nici nu mai ezita să le ceară ajutorul (sugerarea unei mici contribuţii financiare fusese de ajuns ca să-i pună pe fugă şi pe cei mai vicleni) şi de îndată ce vestea se răspândise, nu mai venise nimeni să îl vadă. Se spunea despre el că era deprimat şi că nu trebuia deranjat. Nefericirea îl îndepărta de ceilalţi; nu se ştie niciodată, „uneori se poate lua”. Jean-Jacques avea impresia că devenise un fapt divers, că era privit cu ostilitate. Numai Edouard rămânea fidel la postul lui, până când într-o zi se enervă:

— Trebuie să-ţi revii. Dacă o ţii tot aşa, vei fi dat afară... Noroc că sunt aici şi am o relaţie privilegiată cu şeful de la resurse umane. Sunt unii care abia aşteaptă să-ţi facă un raport... Şi ia uită-te le ţine!

— Ce-i?

— Dar e vineri!

— Şi ce-i cu asta?

— Şi ce-i cu asta... Ţi-ai pus cravată!

Încotro se îndrepta lumea? Dacă acum nu mai aveai dreptul să fii elegant pentru că deprimai, totul devenea complicat. Jean-Jacques îşi pierdea reperele în lumea

modernă, încercase să fie un om al vremurilor noastre, un erou simplu şi eficient, un erou capabil să aibă o amantă şi o viaţă de familie şi iată că-şi dăduse seama de propria-i incapacitate de a trăi multitudinea de alegeri în viaţă care sunt acum la dispoziţia noastră. Ca dovadă, nu se abonase niciodată la televiziunea prin satelit; să aleagă îl plictisea; îi plăceau restaurantele în care meniurile complete erau ca nişte autostrăzi ale alegerii. Acum i se reproşa cravata. Tot ce făcea era rău. Ceea ce îl salva până la urmă era gustul lui pentru lucrurile precise. Ca şi cu agenţia de alibiuri, va intra acum într-o adevărată perioadă de depresie, dar o va face cu precizie. Lunea următoare, sosi la birou fără cravată. Şi în zilele următoare făcu la fel. De acum înainte, nu va mai purta cravată decât vinerea.

Circulau o grămadă de zvonuri în legătură cu Jean-Jacques. Se zicea despre el că voia să pună în discuţie toate bazele societăţii contemporane, că se revolta în mod jignitor contra progresului, că nefericirea îl făcuse la fel de agresiv ca o broască ce se teme să nu-şi piardă pulpa. După unii, avea pur şi simplu nevoie de odihnă. Pe bună dreptate, asta îi dădu o idee consilierului plătit gras ca să nu facă nimic: trebuia creată o sală de odihnă în firmă. Ceva ca în societăţile suedeze unde erai masat de două ori

pe săptămână de nişte thailandeze tăcute; dar consilierul nostru era contra masajului, ştia din experienţă că îi adormea pe angajaţi. Se gândea mai curând la o mică încăpere cu pereţii albi, cu o muzică discretă şi fursecuri nu prea uscate, dacă se poate. Şi cum nu se putea împiedica să dea o tentă personală acestei escrocherii conviviale, decise să păstreze un spaţiu destul de mare într-un colţ, pentru amplasarea unui hamac. Jean-Jacques fu primul angajat căruia i se propuse acest spaţiu de odihnă. Abia îşi rotise privirea prin încăpere că rămase încremenit la vederea hamacului care îi evoca, prin extensie, imaginea lui Claire părăsindu-l. Perfidia era totală, ziceau că vor să-l ajute şi iată că-l trimiteau direct la sursa nefericirii sale.

Jean-Jacques părăsi sala urlând, ceea ce avu drept efect imediat deranjarea câtorva personalităţi care se concentrau asupra unor lucruri importante. Fu obligat să-şi ia o vacanţă. Demnitatea lui consta în faptul că nu se opusese acestei insulte. După toţi anii petrecuţi rotindu-se, iată că i se cerea să se oprească, să se întoarcă la el acasă, unde rotirea gâtului va rămâne închisă într-un unghi mort. Va duce de acum înainte viaţa de depresiv pe care se aşteptau să o ducă. Ar fi vrut să fie încadrat,

susţinut, ar fi vrut să fie un sportiv care pierde un meci, numai unul, ar fi vrut să citească în privirea celorlalţi compasiune şi nu spaimă. Era dat la o parte; i se explica că era spre binele lui. Trebuia să se odihnească şi să se ţină la distanţă; dar ei erau cei ce se îndepărtau de el. Modul insidios în care fusese tratat îl făcuse să sufere la fel de mult ca şi motivele suferinţei sale. Ar fi făcut poate la fel? Imaginile câtorva deprimaţi întâlniţi în viaţa lui îi defilau prin faţa ochilor şi trebui să admită că nu fusese niciodată la înălţime; căutase să-şi păstreze propriul tărâm al fericirii, neavând nici cea mai mică amplitudine în raporturile cu ceilalţi; fusese la fel de josnic ca toţi cei care erau acum josnici cu el. Era o urmare logică în logica de furnicar a oamenilor. Ştia că nu va avea nevoie de nimeni şi că numai calea raţiunii îi va permite să-şi revină, să renască, aşa cum se zice prosteşte. Trebuia să ia în considerare toate elementele, cu cea mai mare luciditate posibilă. Îşi rumega nefericirea care-l rodea de luni de zile, cu fraze la limita nebuniei. Claire îi lipsea îngrozitor. Cât timp n-o va mai vedea, va vegeta în această stare incertă. Trebuia să o vadă pentru a-şi putea considera viitorul. Cum să-ţi fie mai bine, când nu ştii nimic despre ziua de mâine, când ziua de mâine este ca o femeie pierdută într-o

mulţime.

Louise era cea care-l menţinea în viaţă. Într-o seară, el abordă subiectul divorţului. Ea nu părea deloc afectată de această posibilitate; era un copil modern, înconjurat de copii moderni ai căror părinţi divorţaseră deja. Toţi se despărţeau mai devreme sau mai târziu. Ea ştia că ai ei rezistaseră mai bine de opt ani, ceea ce era mai mult decât admirabil. În mitologia ei, era chiar semnul unei iubiri mai puternice decât iubirea părinţilor celorlalţi copii. Jean-Jacques o privea stupefiat. Nu înţelegea de ce un copil de douăzeci şi două de kilograme i se părea mai solid decât el. Ca să arate că el e mai tare, vru să o ajute la lecţii. Îşi dădu seama imediat de gradul lor de dificultate (în trecere, avu şi spaima următoare: peste cincisprezece ani, generaţia fiicei sale îl va zdrobi, îl va înlătura definitiv de pe drumul competitivităţii). Se simţea ofuscat de termenii folosiţi. Pe vremea lui, se vorbea de kilograme de mere; acum se foloseau termeni ca indice, fluctuaţie, marjă, dislocare. De la vârsta de şase ani, copiii erau învăţaţi să nu mai iubească cuvintele. Nu era de mirare că nu mai citeau. Jean-Jacques, aflat în plină criză, voia să-şi protejeze fata de brutalitatea lumii moderne, să fi ofere armele poetice pentru a nu se prăbuşi în neantul

decadenţei.

Jean-Jacques încerca în fiecare seară să devină un pic alcoolic. Bea fără mare convingere, ca şi cum i s-ar fi grefat ficatul unui om sobru până la disperare. De când descoperise relaţia erotică pe care o avea Caroline cu uşile, o privea altfel, într-un fel, ea devenise o posibilitate sexuală. Când trecea pe lângă el, îşi imagina deja cuvintele murdare pe care le-ar schimba amândoi în anonimatul nopţii. Se gândea la sânii ei şi, în acele momente, nimic nu mai exista în afara unei scene languroase care-i defila prin minte agravându-i uscăciunea gurii. Bea ca să-şi ostoiască setea, dar alcoolul îi provoca anumite fantasme care făceau să i se usuce gura din nou. Era deci un cerc vicios. Vârsta Carolinei nu-i punea nicio problemă. La nouăsprezece ani erai deja femeie cu multă experienţă, cunoşteai melodia. Totul mergea mai repede în ziua de azi; totul în afară de moarte, care venea încet. Şi apoi ar fi uşor. La nouăsprezece ani, o femeie avea cu siguranţă fantasme legate de un bărbat mai în vârstă, maturitatea era întotdeauna un atu redutabil. Nu avea decât să se îndrepte spre ea şi să-i pună o mână pe fese. Nu ar fi nevoie de cuvinte. Chestia ar fi de o evidenţă animalică. Ar lăsa să-i cadă rochia şi ar întoarce-o cu

spatele. Şi-ar pune capul pe fesele ei şi s-ar mângâia cu speranţa de a deveni poet. De fiecare dată când Caroline trecea prin faţa lui, în seara aceea, îi zâmbea cu subînţeles. Nu era nevoie de cuvinte. Se pare că ea nu era perfect de acord cu această tăcere prea semnificativă. Se aşeză în faţa lui, ochii ei erau negri:

— Nu prea-mi place felul în care mă priviţi de câteva zile. Clişeul cu bona încălecată de tatăl copilului nu e genul meu! Şi în plus, vreau să precizez, nu sunteţi deloc tipul meu de bărbat.

— Sunteţi înalt, slab şi depresiv şi mie-mi plac tipii scunzi, graşi şi joviali. Asta ca să ştiţi. Aşa că încetaţi să mă mai priviţi aşa.

— Acestea fiind zise, noapte bună.

Jean-Jacques găsi că femeile din zilele noastre sunt formidabile. Te iubeau sau nu te iubeau şi, la urma urmelor, bărbaţii nu prea mai aveau mare lucru de făcut. Nu aveau decât să fie ei înşişi, laşi cu delicateţe, moi cu onestitate, şi să aştepte ca o femeie să se întindă sau nu în faţa lor. Se pierdea mai puţin timp; dacă cuplurile divorţau mai repede, acelaşi lucru se întâmpla şi cu refuzurile: abia te uitai la o fată şi îţi şi explica că nici nu se punea problema să te gândeşti la altceva. Ameţit de

vinovăţie, Jean-Jacques pufnea prin cameră. Regreta lungimea privirilor şi abundenţa fantasmelor caroliniene. Ca să se justifice, punea această derivă trecătoare pe seama depresiei. Şi apoi, nu era vina lui. Ce bărbat ar fi putut să-i reziste lui Caroline şi tuturor lucrurilor pe care le reprezenta ea? Nu era vorba de frumuseţe şi cu atât mai puţin de inteligenţă. Era pur şi simplu acolo, aproape în locul lui Claire; găseai chiar toate literele din Claire în Caroline. Confuzia fusese atât de rapidă. Puteai atât de uşor să fii atras de ortografia numelui unei femei. Şi relaţia ei cu uşile. Da, de fapt, ăsta era miezul problemei, începutul dereglării: relaţia ei erotică cu uşile. Jean Jacques nu era deci deloc responsabil de ceea ce se petrecuse în mintea lui; şi acum că luna intra în faza ei solitară, se hotărî să meargă să o vadă în camera ei. O găsi sprijinită de pernă, citind nişte benzi desenate. Viziunea era pur erotică (mai puţin uşa). Spuse:

— Caroline, ştiu că e târziu, scuză-mă că te deranjez, dar, iată, m-am gândit bine şi mi-ar plăcea ca de acum încolo să-ţi alegi tabăra.

— Bucătăria sau salonul.

— Nu ai dreptul să ai un picior în fiecare încăpere. Asta e tot ce îţi cer. Când mi te adresezi, îţi cer numai să te

defineşti, în prealabil, din punct de vedere geografic.

— Acestea fiind zise, noapte bună.

După ce se închise uşa, Caroline îşi înăbuşi un hohot de râs. Considera acest ultim schimb de cuvinte drept ultima manifestare a unui om în plină decădere. În ceea ce-l priveşte pe Jean-Jacques, el se simţi complet uşurat şi aproape convins că intruziunea lui nocturnă îi permisese să rectifice tirul şi să împartă responsabilităţile. Nu era totuşi cazul să treacă el drept pervers când de fapt ea era cea care se ondula într-o nehotărâre spaţială, sursa unui erotism incontestabil. Jean-Jacques putea să doarmă cu demnitate acum, uitând de acest episod dezagreabil. Viaţa lui era şi aşa destul de complicată fără să mai trebuiască să înfrunte privirea răzbunătoare a unei femei care nu avea nici cea mai mică idee despre rambursarea creditului imobiliar. Dar la două minute după iluzia acestei uşurări, fu din nou cuprins de o spaimă destul de greu de controlat.

*

De când fusese dat la o parte din punct de vedere profesional, singura lui legătură cu firma era conversaţia zilnică cu prietenul său. Acesta din urmă îl minţea prieteneşte spunându-i că toţi colegii se gândeau mult la el şi sperau să-l revadă cât mai curând în plină formă.

Adevărul era, firește, cu totul altul, iar câinii se luptau ca să știe cine va lua postul vacant și puneau mâna pe lucrurile despre care ziceau că stau degeaba (în special micul ceas elveţian).

*

Edouard nu se aştepta deloc să-şi vadă prietenul la ora aia, fu luat prin surprindere. Ceva era în neregulă: surprinderea lui era surprinzătoare. Se prefăcu că totul era în ordine şi că, fidel propunerii cu uşa mereu deschisă, adevărat *self-service* al prieteniei, făcuse bine să treacă pe la el chiar şi la acea oră târzie. Jean-Jacques schiţă un gest de scuză şi vru să facă cale întoarsă.

— Nu, te rog, intră... Nu mă deranjezi, tocmai tăiam nişte ceapă... mărturisi Edouard.

Fraza era prea absurdă, era ora două noaptea, nimeni nu tăia ceapă la ora aia. Ceapa se taie în jur de ora douăzeci şi treizeci de minute, ora douăzeci şi unu cel mai târziu. Era o tentativă grotescă de a-şi masca lacrimile. Era chiar şi mai grotesc, pentru că Jean-Jacques nu s-ar fi gândit niciodată la lacrimi înainte ca prietenul său să fi pronunţat cuvântul „ceapă”. Dăduse deci la iveală ceea ce voia să ascundă. Mergând spre salon, Jean Jacques aruncă o privire discretă spre bucătărie şi constată că nicio ceapă

nu era pe cale de a fi tăiată. Fără să fie foarte intuitiv, simţea totuşi că se va găsi în cea mai groaznică situaţie posibilă: să-i faci o vizită unui prieten ca să-ţi ridice moralul şi să te găseşti în faţa unui prieten deprimat al cărui moral trebuie să-l ridici tu. Dar ce se putuse oare întâmpla în viaţa lui Edouard? El, care era gata întotdeauna să organizeze petreceri nesemnificative între colegi care se detestau, el, al cărui nume îl visau femeile noaptea când se întorceau de pe o parte pe alta, el, care era mereu prietenul care asculta necazurile altora... ce se întâmplase?

Jean-Jacques se aşează pe canapea şi întrebă:

— Eşti sigur că totul e în regulă? Dacă te deranjez, pot să...

— Nu, ţi-am zis că poţi să treci când vrei... Spune-mi, ce nu merge?

— E vorba de...

— De Claire, nu-i aşa?

— Da

— Îţi lipseşte, nu-i aşa?

— Da.

Edouard izbucni atunci în lacrimi. Lui Jean Jacques îi fu greu să ia o atitudine şi vru să se convingă, cu rea-

credinţă, că plângea de mila lui.

— Nu, nu te îngrijora. Cred că se va rezolva şi Claire se va întoarce...

— E drăguţ că te îngrijorezi din cauza mea.

— Vrei o batistă?

— Jean-Jacques?

— Ce-i?

— Trebuie să ştii ceva.

— Ce?

— Claire nu se va întoarce niciodată!

Edouard îşi turnă un pahar şi îşi înecă în el cuvintele răutăcioase. Jean-Jacques era uluit de ceea ce tocmai auzise. Atunci, Edouard se lansă într-o confesiune sumbră. Îi explică că se prefăcea de ani de zile şi că îi părea rău că-l minţise în legătură cu viaţa de celibatar aşa-zis extatică. De la divorţ, se simţea jalnic şi inutil. Îşi vedea copiii, dar simţea foarte bine în ce măsură creşteau departe de el şi deveneau nişte mici adulţi anonimi. Şi cu toate fetele cu care se culca era mereu acelaşi lucru, nişte poveşti fără cap şi fără coadă. Se simţea jalnic, de un jalnic care-l împiedica să doarmă.

— Am fost un bou. Dacă ai şti cât de bou am fost.

Jean-Jacques se gândi la câteva discuţii de mai demult şi

la energia depusă de Edouard pentru a-l împinge spre adulter. Nu punea în discuţie prietenia lui dar, în mod inconştient, voise să-l atragă în aceeaşi viaţă solitară. Simţea milă, agresivitate, spaimă, compasiune? Un pic din toate, cu siguranţă. Se hotărî să nu-i poarte pică pentru sfaturile proaste pe care i le dăduse şi să se concentreze asupra momentelor în care fusese acolo pentru el. Trebuie că Edouard suferise mult într-o astfel de tulburare. De atâtea ori trebuie că se întorsese acasă şi rătăcise prin apartament în căutarea umbrelor din trecut. Voia să-l ajute, la rândul lui, să găsească cuvintele potrivite. În mod surprinzător, Jean-Jacques le găsi. Ştiu să vorbească cu simplitate, cu delicateţe şi căldură. Edouard îşi ridică capul. Părea un alt om, un om care scăpase de minciuna vieţii sale, care ieşise din propria-i parodie. Cei doi prieteni se strânseră pentru prima oară în braţe; şi acesta fu cu siguranţă momentul cel mai adevărat al prieteniei lor. Îşi urară noapte bună, curaj pentru înfruntarea întunericului. Plecând de acolo Jean-Jacques se simţea bine. Mult mai bine decât dacă ar fi fost consolat, aproape că îi venea să râdă, era într-o stare oarecum euforică. Fusese util. În caz că eşti deprimat, nimic nu face mai mult bine decât vizita la un alt deprimat.

A doua zi, Jean-Jacques încercă să petreacă o zi normală. Făcu chiar câteva flotări (trei, ca să spunem adevărul), semnul unei întoarceri musculare la viaţă. În miezul zilei, ca un meteorit rătăcit, sună telefonul. Era Claire. Schimbară câteva banalităţi, dar era bine. Erau plăcute banalităţile astea; la fel de plăcute ca o gură de gaz de eşapament pentru un resuscitat.

— Eşti bine?

— Da. Şi tu?

— Da, merge... ne vedem curând? încercă Jean-Jacques.

— O să trec să te văd.

— Îmi lipseşti.

— Am fost...

—... Ascultă, o să vorbim mai târziu. Voiam să-ţi spun că am vorbit cu Sabine şi că va trece să o vadă pe Louise diseară.

— Bine.

— Pe curând.

— Da... pe curând.

Jean-Jacques închise telefonul şi se gândi că această conversaţie nu fusese foarte Geneva. Dar simţise o anume fericire. Se temuse atât de mult de prima discuţie şi totul se petrecuse foarte bine. Erau calmi. Ca nişte adevăraţi

adulţi. Nici cea mai mică fărâmă de imaturitate în această conversaţie telefonică sobră, precisă, atât de adultă. Niciun pic de umor, de asemenea. Nimic în afară de o frumoasă precizie. Un pic cam tehnică, totuşi. Cu siguranţă, prea tehnică. Un pic prea gen avocat, acum că se gândea mai bine. Asta era un dialog de divorţ. Aproape ca un proces-verbal. Cu vorbe scurte, simple şi eficiente. Vorbe fără niciun subînţeles. Şi totuşi un pic cam vagi; nimic nu era mai vag decât „pe curând”. Pentru unii „curând” avea aceeaşi semnificaţie ca „niciodată”. Jean-Jacques uită aspectul pozitiv al acestui schimb de cuvinte, simplul fapt că ea îl sunase, pur şi simplu. Respira cât putea de calm, dar fu obligat să-şi ridice braţul ca să înlăture durerea din abdomen. Cu siguranţă, flotările erau de vină. Durerile psihosomatice nu erau genul lui. Corpul lui nu-l minţea. Claire, vocea ei, se gândea din nou la vocea ei, cu emoţie. O iubea, iată ce ar fi trebuit să-i spună. Nu mai exista acum nicio ezitare, nici cea mai mică urmă potenţială de îndoială, dragostea lui era impecabilă, precisă şi tehnică. O dragoste care semăna cu o procedură de divorţ.

Vizita lui Sabine îl enerva cât se poate de mult; mai ales din cauza raportului pe care cu siguranţă îl va da pe urmă.

De altfel, n-o apreciase niciodată. Avea întotdeauna o părere despre orice, când de fapt habar n-avea de nimic. Şi avea o problemă cu vocea, un şuvoi necontenit şi strident, cuvintele înşiruindu-se unele după altele, pătrunzându-te cu voinţa unui kamikaze. Din fericire, de când cu depresia, Jean-Jacques se spăla anarhic şi avea un dop de ceară în urechi. Dop care avea acum să-şi arate utilitatea. Abia intrată în apartament, Sabine se năpusti asupra Louisei. Jean-Jacques fu mişcat de atâta afecţiune şi admise instinctiv toate comorile ascunse ale lui Sabine, toată atenţia de care era capabilă faţă de fata lui. Pregăti ceva pentru apetitiv. Cumpărase lucruri pozitive, cum ar fi măslinele verzi; era evident că măslina verde degaja o atmosferă de nondepresivitate. Dar mai ales, după ce cugetase toată după-amiaza, rezolvase problema atitudinii sale faţă de Sabine: o va bombarda cu întrebări. Cel mai bun lucru pe care-l aveai întotdeauna de făcut ca să apari într-o lumină bună era să pari interesat de celălalt. Această strategie se va dovedi rodnică pentru că, a doua zi, Sabine îi va mărturisi lui Claire: „Ştii, l-am găsit foarte bine... era atent, punea multe întrebări... lucrurile astea nu te înşală...” în timp ce Louise exersa la pian, Sabine făcu câteva game în legătură cu viaţa ei personală.

Răspunsurile ei corespundeau exact cu ceea ce nu-i plăcea lui Jean-Jacques la ea. Fraze pompoase despre viaţă. Fraze pompoase, în timp ce ar fi fost mult mai simplu dacă şi-ar fi mărturisit suferinţa şi spaima de a înfrunta viitorul. În mintea lui Jean-Jacques era aproape un prototip al celibatarei înăcrite. Despre bărbaţi vorbea întotdeauna *în general,* ascunzând astfel în masa bărbaţilor lipsa ei de cunoaştere. De îndată ce auzea cuvântul „copil" declara că nu voia să aibă. Dar nimeni nu îi ceruse vreodată să aibă un copil; ca şi cum, prin teoriile ei ar fi vrut să justifice lipsa dorinţei pe care ea credea că o trezeşte bărbaţilor. Problema era că excesiva certitudine a lipsei ei de feminitate o făcea să fie îngrozitor de puţin feminină. Astfel, destinul ei i se părea atât de clar trasat în singurătate încât, într-un mod pe cât de inconştient pe atât de stereotip, îşi adapta starea de spirit la ceea ce credea ea că gândeşte. În ciuda negărilor în privinţa maternităţii, era evident că ar face un copil cu primul bărbat care i-ar face o propunere. Cu primul bărbat care ar trece pe acolo.

Se auzi soneria.

Jean-Jacques se scuză că întrerupe o conversaţie atât de pasionantă şi se ridică să deschidă. Era Edouard. Care îl

împinse imediat într-un colţ al vestibulului şi se dezlănţui verbal:

— Ştii, nu ştiu ce m-a apucat ieri... Nu eram în apele mele... Dar ştii bine că asta ni se întâmplă tuturor, al... Nu ştiu... E cu siguranţă din cauza lui PSG[14], ştii, au pierdut ieri-seară... Şi pe deasupra, în Parc[15], îţi imaginezi... Trei înfrângeri la rând... Cu siguranţă asta e, mi-am zis... În fine, voiam să-ţi spun că poţi în continuare să contezi pe mine, că totul e bine şi că...

— Îţi dau ceva de băut?

Jean-Jacques îl prezentă pe Edouard lui Sabine şi urmă o lungă strângere de mână. În fine, era aproape imperceptibil, poate cu o secundă mai mult decât o strângere de mână obişnuită, dar această secundă păruse lungă, foarte lungă chiar, de o lungime cvasiinexplicabilă. Edouard se temea să nu deranjeze, când de fapt, dimpotrivă, venirea lui permitea o diversiune. Dar, în seara aceea, era prea puţin vorbăreţ. Limba îi rămăsese în suspans. Jean-Jacques se uita la el extrem de mirat. Ca să zică şi el ceva, le mai propuse să bea un pahar. Şi amândoi

[14] PSG – Paris Saint Germain, club de fotbal francez cu sediul la Paris (n.t.).

[15] Parc des Princes – unul dintre cele mai mari stadioane din Paris (n.t.).

chicotiră pe cât de ridicol pe atât de neaşteptat. Nu era nimic caraghios.

— Sabine, cred că preferi whisky-ul fără gheaţă, nu-i aşa?

— Ăă, da.

— O, ce nostim, şi mie la fel, nu prea-mi place gheaţa în whisky, se entuziasmă Edouard.

— O, da, e nostim, se entuziasmă şi Sabine.

Jean-Jacques îşi întrerupse o clipă efortul ospitalier şi se uită pe rând la oaspeţii săi. Îşi aminti că citise în ziar că cea mai bună ocazie pentru o întâlnire amoroasă nu era o nuntă sau frecventarea unui club pentru celibatari, ci vizita la un prieten depresiv. Nu prea era cazul în acea seară, dar era evident că tot era bine pentru celibatari să aibă în anturajul lor un eşantion uman depresiv în jurul căruia se puteau grupa şi pe care-l puteau compătimi laolaltă.

După episodul cu whisky-ul, Jean-Jacques asistă la o succesiune de tăceri jenate şi de zâmbete uşurate. Era misterul misterelor, dar aceste două fiinţe aveau în mod vizibil multe în comun, îşi scotociră repede mintea ca să găsească în sfârşit filmele pe care, ce minune, le văzuseră amândoi (să precizăm că era vorba de cele mai mari succese comerciale din ultimele decenii). Totuşi se

extaziară în legătură cu hazardul. Şi Jean-Jacques se simţi obligat să participe la mascarada lor:

— Da, hazardul, totuşi.

Louise îi ceru lui Sabine să-i spună o poveste înainte de culcare; în seara asta, imaginaţia ei va fi infinită. În timpul acesta, jenat cum rareori îl mai văzuse, Edouard îl întrebă pe Jean-Jacques dacă Sabine era celibatară. Rămase o clipă tăcut (analiza întrebarea) şi Edouard consideră că tăcerea lui era un semn rău. Jean-Jacques se decise în sfârşit să răspundă:

— Nu, e celibatară.

Edouard răsuflă uşurat şi îi mărturisi prietenului său impresia pe care i-o făcuse. Cum să spună, nu avea cuvinte. O găsea pe Sabine diferită, emana o stabilitate şi o maturitate uluitoare, era în ea (pură intuiţie) tot ce putea el aştepta de la o femeie acum, în acest stadiu al vieţii îni. Voia ceva concret şi Sabine avea un cap care propunea concretul. Şi apoi, mai ales, da, mai ales, îi plăcuse vocea ei. De îndată ce o auzise, se simţise pe un teren cunoscut.

Odată Louise culcată, pretextară că nu voiau să-l mai deranjeze pe Jean-Jacques. Cele două victime ale hazardului din acea seară plecară împreună. Mergeau în aceeaşi direcţie, care era direcţia cuplului. Rămas singur,

Jean-Jacques se gândi la cât de vicleană putea fi iubirea. Acum, că era departe de ea, fericirea conjugală i se părea ca jocul de-a scaunele. Pentru Sonia se ridicase de pe scaunul lui; apoi căzuse între două scaune. Şi iată că acum era în picioare. Mai mult, iată că propunea altora scaunele. Sabine şi Edouard urmau în sfârşit să se aşeze şi Jean-Jacques va contempla fericirea aşezată a celorlalţi.

XIII

Claire se simţi uşurată intrând în camera de spital a mamei sale. Nebunia pe care o citise în ochii ei părea să fi dispărut complet. Renée confirmă:

— A, fata mea... dacă ai şti cât de bine mă simt... nu ştiu să-ţi spun ce mi-au făcut, dar rezultatul e formidabil. Simt o mare stabilitate în cap chiar dacă uneori se mişcă ceva înăuntru... aşa, ca nişte mici lovituri...

— În fine, pe scurt, m-am întors. Şi m-am gândit la tine, la duminica aia, la despărţirea ta...

Renée turuia, cu o nouă energie. Vorbea despre trecut, vorbea despre viitor; părea însetată de viaţă. Fără să mai aştepte, voia să vorbească cu fiica ei, să-i dezvăluie o întâmplare care ar explica poate comportamentul ei dintotdeauna; comportament pe care-l regreta amarnic de când se întorsese de pe ţărmurile nebuniei.

Totul începuse la câteva zile după ce Claire împlinise cinci ani. René fusese solicitat de spitalul din Sèvres, o propunere imposibil de refuzat. Familia se mutase la Marnes-la-Coquette, într-o casă drăguţă, cu grădină şi cu doi copaci frumoşi, de care putea fi agăţat un hamac. În ochii celorlalţi, această perioadă apărea ca extraordinară:

reuşită socială, un cuplu solid şi o fetiţă adorabilă. Inevitabil, te laşi întotdeauna un pic păcălit de ceea ce cred alţii despre tine. Când i se spunea lui Renée că avea noroc, nu putea face altfel decât să considere că da, într-adevăr, avea noroc. Nu menţiona niciodată ceea ce o enerva la soţul ei şi acea senzaţie de sufocare care o făcea uneori să fie agresivă şi din ce în ce mai puţin blândă (nu minimalizase niciodată partea ei de responsabilitate în degradarea cuplului lor). Adevărata problemă fusese modul în care René se implicase în noua lui muncă. Îl vedea foarte rar, era perioada lui de glorie, vedetismul mâinii sale. La acea vreme, ezitase dacă să intre sau nu în politică, dacă să încerce sau nu în circumscripţie (mediatizarea te face să vrei să fii şi mai mediatizat). Dar foarte repede, un gând îl calmase: ar fi trebuit să strângă mâini. Era modul favorit de a-şi petrece timpul al tuturor aleşilor şi el nu-şi putea permite să-şi pună astfel în pericol unealta muncii. Îşi pierduse totuşi multă vreme prin consiliile municipale. Prinsese gustul de a-şi da cu părerea în legătură cu orice. Prinsese mai ales gustul de a fi respectat, de a fi admirat, de a fi luat în considerare; era un bărbat adevărat.

Renée îşi petrecea vremea aranjând prin casă,

pasionându-se de flori, devenind burgheză. Dar îşi petrecea de asemenea o mare parte din timp ascultând radioul, intrându-i astfel în cap ideile despre revendicări sociale şi dorinţa de a deveni o femeie liberă. I se părea că zilele ei se vor înşirui una după alfa, într-un mecanism perfect uns, fără cea mai mică surpriză. Treizeci de ani mai târziu, fiica ei avea să simtă aproximativ acelaşi lucru. Din fericire, viaţa nu lasă niciodată femeile în starea asta. Mai devreme sau mai târziu se întâmplă ceva. Puţin contează ce e acel ceva. În general, ajungi la un asemenea grad de plictiseală încât eşti capabil să te bucuri şi de un deces. Un deces în provincie, desigur, cu o călătorie cu maşina. În cazul, ei nu fusese un deces. Nu fusese ceva mult mai vesel, fusese ceva situat la nivelul de sub deces: avuseseră probleme cu ţevile din casă.

Era mult de lucru. În graba numirii sale, René nu-şi făcuse timp să facă o expertiză a casei, şi iată că îi cădeau pe cap griji pe care trebuia să le rezolve cât mai repede. I se vorbi de un instalator eficient şi mai ales disponibil, şi treaba fu aranjată. Nu problema cu ţevile, ci omul care trebuia să le repare constituise evenimentul din viaţa lui Renée. Admitea, spunându-şi povestea, că era vorba de un clişeu: burgheza care se plictiseşte şi instalatorul care se

transformă în fantasmă. În primele zile, Renée, rigidă în rolul ei de stăpână a casei, abia dacă îl privise pe instalator; nici măcar nu ştia că era italian şi că îl chema Marcello (clişeul clişeelor). Revelaţia se produse cu totul întâmplător. Renée trecu prin bucătărie în momentul în care instalatorul schimba ţevile. Privirea i se opri pe mâinile lui. Desigur că era plăcut să vezi un bărbat, pe deasupra musculos, lungit pe podea, transpirat din cauza efortului. Dar ceea ce o mişcase în acel moment precis, îşi va aduce aminte toată viaţa, era să vadă cât de murdare de unsoare îi erau mâinile; să vadă în ce măsură mâinile lui deveneau înfloritoare ca urmare a unei activităţi primare şi practice. Ca să înţelegem ce simţise, trebuie să precizăm că soţul ei, sub pretextul că îşi protejează mâinile, o atingea din ce în ce mai rar. Nu îşi mai atingea nevasta, în numele medicinei. Când se văzu nas în nas cu mâinile unui bărbat care ar fi fost capabile, prin extensie, să o cuprindă cu virilitate, îşi pierdu echilibrul. Făcură dragoste pe loc, lăsându-se purtaţi în derive primitive. În aceeaşi seară, Marcello îl anunţă pe René că durata lucrărilor se va prelungi din cauza unor probleme noi, care se iviseră.

Urmarea, urmarea era simplă, urmarea era stupidă.

Avură o relaţie care se situa dincolo de posibilitatea existenţei oricărei culpabilităţi. Plăcerea, atingând acest nivel, ştergea toate porozităţile conştiinţei morale. Renée nu se simţise niciodată aşa bine în braţele unui bărbat. Văzând-o pe nevastă-sa râzând, René avu pretenţia de a se crede responsabil de starea ei înfloritoare. Cu alte cuvinte, o considera destul de materialistă ca să fie satisfăcută de o casă, de câteva relaţii prin vecini şi de reuniunile Tupperware[16] cu nişte femei fără vârstă. Marcello şi Renée, în săptămânile pasiunii lor nebune, învăţară să se cunoască. Nu era numai o atracţie fizică. Râdeau de aceleaşi lucruri, ceea ce este esenţial în iubire. Ultima ţeavă fu schimbată cu durere. Marcello trebuia să se întoarcă la Veneţia (asta era cireaşa de pe tort, locuia la Veneţia). Îi propuse lui Renée să vină cu el şi acesta fu începutul dramei vieţii ei. Începu să plângă practic tot timpul; ideea de a-l pierde pe Marcello îi zdrobea trupul, o sufoca. El o presa. Şi totuşi, ştia că era imposibil. Mai ales din cauza lui Claire. Şi a convenienţelor. Atât de multe priviri erau îndreptate spre Renée; privirile tuturor generaţiilor de femei de dinaintea ei; era o imposibilitate

[16] Societate multinaţională specializată în vânzări directe prin prezentări la domiciliul clientului. Produsele sunt destinate păstrării, preparării, congelării alimentelor *(n.t.).*

ancestrală.

Marcello plecă şi Renée se îmbolnăvi. Grav. Nimeni nu îndrăznea să pronunţe cuvântul „depresie”. Se vorbi de epidemie, de o bacterie, de orice altă boală, numai să fie concretă. O prietenă a lui Renée se mută la ei ca să se ocupe de Claire (ascultând-o pe mama ei, totul i se părea că vine dintr-un timp îndepărtat; femeia care se ocupase de ea era într-un fel o Sabine). Şi apoi, lucrurile s-au îndreptat. Renée trebuia cu orice preţ să trăiască din nou, nu putea să se mai chinuie astfel. Trebuia să se bucure că avusese ocazia să cunoască o fericire atât de mare. Şi apoi, făcea din nou o cădere. Dacă sunt efemere, marile fericiri sunt mai rele decât marile nefericiri. Renée găsea că situaţia era atât de absurdă; era convinsă că în curând toată lumea va divorţa, că mariajul va deveni doar o modalitate de a glorifica o iubire pe o anumită perioadă a vieţii. Dar pe vremea ei adulterul era considerat un delict. Nu puteai să părăseşti pe cineva. Era preferabil să ucizi sau să te sinucizi, era mai simplu. Aflând că fiică-sa îşi va părăsi bărbatul, nu suportase gândul ca aceasta să reuşească acolo unde ea însăşi eşuase. Claire îi întrerupse confidenţa pentru a o apuca de mâini.

Timpul era pierdut. Claire nu va putea redeveni fetiţă.

Ceea ce devenise important acum era să nu amestece între ele detaliile celor două poveşti. Ecourile familiale, schemele identice nu puteau să se repete. Intrau într-o epocă nouă, cea în care dezvoltarea era o condiţie a condiţiei noastre umane. Nu va fi neapărat mai bine; se va ajunge foarte curând la defrişarea altor terenuri ale frustrării umane.

XIV

În momentul în care suntem fotografiaţi, nu ştim niciodată în mâinile cui va cădea fotografia în lunile, anii şi secolele care urmează. Care vor fi reacţiile suscitate de această fotografie, incidenţele ei asupra vieţii oamenilor?

La câteva zile după sfârşitul brutal al anchetei lui, Ibân putea să considere că avusese un comportament de om îndrăgostit. La originea acestui sentiment se afla o poză făcută joi, 17 octombrie, la ora şaptesprezece, douăzeci şi două de minute şi douăsprezece secunde. Se întâmplă destul de rar să faci poze aşa, într-o joi după-amiază, în plină lună octombrie. De fapt, destinul ei era cel puţin bastard: existase ca să se termine filmul. Cu un weekend înainte, Jean-Jacques făcuse poze în timpul unei petreceri între prieteni, nişte poze destul de clasice, una peste alta, fără mare risc când făceai clic, menite doar să fixeze în sobrietatea unui pătrat nişte prieteni ameţiţi de alcool. Joia următoare, când să ducă filmul la developat, îşi dăduse seama că pelicula nu era terminată. Şi-a rotit gâtul şi, văzând-o pe nevastă-sa prin apropiere, avusese frumoasa intuiţie de a o fotografia. Dar Claire se afla într-o feminitate de joi după-amiază, o feminitate care nu e

niciodată imortalizată. Pretextă chiar că era hidoasă, după care răsese: toată povestea era ridicolă. Dacă va ieşi urâtă, va rupe fotografia.

Timp de şapte ani, fotografia rămăsese într-un sertar fără importanţă; genul de sertar în care nu ascunzi o scrisoare de dragoste. Şi totuşi, în ziua în care Jean-Jacques, în plină confuzie, voise să ia cu el o fotografie a soţiei lui, se îndreptase, ca împins de o forţă inconştientă, spre acel sertar. Luând fdtografia, fusese frapat că îşi amintea perfect de ziua în care o făcuse, că îşi amintea perfect că în acea zi ea se considerase hidoasă. Şapte ani mai târziu, îi răspundea în sfârşit: „Ba nu, eşti foarte frumoasă”. Ea nu mai era acolo ca să-l audă.

Câteva minute mai târziu, fotografia se găsea pe biroul lui Dubrove.

Şi câteva minute mai târziu, era în posesia lui Ibăn.

Nu fusese dragoste la prima vedere. Ibăn, din obligaţie profesională, observase îndelung fotografia. Şi exact din această obligaţie se produsese miracolul. Revelaţia fusese tulburătoare; îşi dăduse seama că frumuseţea se putea ivi de oriunde. E de ajuns să-i lăsăm timp ochiului, să nu înăbuşim prima impresie. E greu de ştiut de unde apăruse sentimentul despre frumuseţea lui Claire. Şi simplu, fără

să înţeleagă prea mult de ce, emisese ipoteza că era îndrăgostit de această femeie. Poate că ceea ce îl mişca era sursa absurdă a acestei fotografii. Nu că ar fi fost un nihilist omniscient, dar uneori lucrurile neînsemnate degajă o frumuseţe rară.

Deziluzia lui fusese pe măsura cristalizării ei. Îşi reproşă modul în care se purtase cu vărul lui. Îi telefonă ca să se scuze şi dădu peste o voce plină de sughiţuri, ritmată de scâncete. Pe loc, se hotărî să treacă să-l vadă.

— A plecat, aşa-i?

— Da, a plecat.

— Am eu grijă de tine, nu te necăji, sunt aici...

— Aveai dreptate... Când i-am spus despre bărbatu-său... ochii ei, dacă i-ai fi văzut ochii...

— Linişteşte-te... Hai să vorbim cu calm...

Băură ceai ca să se încălzească. Vorbiră îndelung, pe rând. Într-o măsură diferită, suferiseră din cauza aceleiaşi poveşti. Ceea ce îi separase la început îi reunea acum, în amintire. Igor voia să vorbească despre Claire, să-şi amintească de povestea lor. Ibân voia să ştie totul despre Claire, să trăiască prin procură o dragoste de care nu avusese parte. Găsiseră un teren comun. Erau în universul lor, vorbind aceeaşi limbă, de neînţeles pentru toţi cei care

nu o iubiseră pe Claire. Igor evocă *Jules şi Jim*[17]*.* Se gândea că nu degeaba femeia din trio nu apare în titlu. Ceea ce îi uneşte mai mult decât orice pe doi bărbaţi, e dragostea pentru aceeaşi femeie. Aşa începu perioada în care se văzură cel mai mult în viaţa lor. Datorită vărului său, Igor îşi revenea din cea mai mare suferinţă de dragoste a lui. Reuşea să reţină din această poveste numai seva fericirii. Erau fericiţi că o cunoscuseră pe această femeie. Şi vorbind despre ea, încercau să-şi imagineze viitorul ei. Ce o să facă cu viaţa ei de acum încolo? Amândoi erau de acord într-o privinţă: îl mai iubea încă pe Jean-Jacques. Şi această dragoste era, în mod evident, reciprocă. *A priori,* se vor împăca şi îşi vor continua viaţa după această perioadă stranie. Numai că, s-ar putea ca lucrurile să nu fie aşa de simple; cuplul lor s-ar putea să nu-şi regăsească suflul. Ar fi un dezastru, se gândeau ei. Şi erau nevoiţi să se gândească şi la Louise. Discuţia lor devenea relativ bizară. Înclinau spre latura demiurgică a iubirii, când ai impresia că ştii ce e mai bine pentru altul. Erau îngrijoraţi din cauza ei, ceea ce era normal. Dar ceea ce ar putea să pară mai puţin normal era dorinţa lor absolută de a o face fericită pe Claire. Şi erau gata să facă multe pentru a reuşi.

[17] Film de Franţois Truffaut, 1961 *(n.t.).*

XV

René pregătise cu multă grijă întoarcerea acasă a nevesti-sii. Puternic tulburat de această poveste, aştepta momentul cu nerăbdare. Înţelesese că în adâncul sufletului o iubea pe această femeie şi că trebuia să încerce să profite de timpul care le rămăsese pentru a fi fericiţi. Cumpărase flori care agonizau într-un buchet nesperat. Ar fi vrut să facă totul bine; îşi pregătise costumul de mai multe zile, şifonându-l astfel cu bune intenţii. Semăna cu o valiză, ceea ce l-ar fi făcut să pară discret pe un peron.

Inima îi bătea, era drăguţ, era pricăjit.

Ea fu surprinsă să îl vadă îmbrăcat aşa. Începu să râdă, iar René se temu să nu fie un râs nervos. Renée îl linişti imediat, totul era în regulă. Se îndreptară spre parcare. Pe drum, puse o compilaţie de muzică ambientală pe care o cumpărase la o benzinărie. În maşină, René asculta întotdeauna ştirile; nevastă-sa consideră tentativa ridicolă ca o delicatesă. Dar îi zise că totul era bine, că nu mai era bolnavă şi că putea să revină la o atitudine normală. Problema era că el nu prea mai ştia ce gusturi are. Singurătatea şi teama îi măcinaseră obiceiurile.

Deschizând poarta şi redescoperindu-şi grădina, Renée fu emoţionată până la lacrimi. René pregătise masa cu tot ce îi plăcea ei. Totul era perfect aranjat. Voise să prepare o pulpă de miel, mâncarea preferată a soţiei lui, dar se îndoia că ar fi o idee bună. Cel puţin o vreme, pulpa de miel trebuia evitată. Optase pentru *paupiettes*[18]. Era bine, *paupiettes* era un fel de mâncare potrivit pentru o întoarcere din convalescenţă. Te simţeai bine cu ele, nu erau o mâncare agresivă. Astăzi, totul i se părea vesel. Se concentra asupra simplităţii acestei mese, asupra simplităţii acestui moment regăsit. Era o adevărată fericire. „Aproape că am fi putut mânca afară", zise el. Renée găsi că ideea era bună. Se ridicară după *paupiettes* ca să-şi bea cafeaua în grădină. Era mai mult soare decât se anunţase, vremea era frumoasă şi blândă. René şi Renée se priveau cu tandreţe. Nu aveau absolut nimic să-şi spună, dar tăcerea fusese întotdeauna ceea ce schimbaseră între ei cel mai bine. Trebuia acum ca ei să-şi regăsească teritoriul, să înveţe din nou să se integreze în cotidian. René se simţea uşurat, totul urma să fie ca înainte. Viaţa va continua cu zile frumoase pentru el.

Brusc, simţi consecinţele. Toată teama acumulată de

[18] Felii subţiri de carne de viţel peste care se pune o umplutură şi se rulează (n.t.)..

săptămâni dispărea în sfârşit, în soarele de toamnă şi-ntr-o cafea nu prea tare. Se destindea, ăsta era cuvântul. Nu mai avea decât o dorinţă: să lenevească. Să-şi vadă de plăcerile lui, să respire, să nu se mai gândească decât la mesele lui, la grădină şi la programele de la televizor. Să profite de anii de pensie la Marnes-la-Coquette. Atunci se ridică, îşi trecu o mână pe spatele nevestei şi se plimbă un pic prin grădină. Dând nas în nas cu hamacul, consideră că era exact ceea ce îi trebuia. Voia să-şi legene trupul obosit într-o mişcare lentă şi regulată. Nu folosea niciodată hamacul, şi iată că acum îi apărea ca o apoteoză a acelei zile minunate. Se urcă în el şi începu să se legene.

Renée se îndreptă atunci spre el, cu un pas hotărât. În dreptul hamacului, îl privi şi îi spuse în cel mai simplu mod posibil: „Te părăsesc”.

PARTEA A TREIA

I

După ce îşi manifestase bucuria de a-şi vedea părinţii reuniţi, cel puţin în aceeaşi încăpere, Louise se întoarse la ea în cameră. Până atunci, prezenţa ei făcuse ca incredibila jenă pe care o simţeau Jean-Jacques şi Claire să fie evitată. Nu mai fuseseră faţă în faţă de săptămâni întregi. Era cu siguranţă senzaţia cea mai violentă pe care o trăiseră vreodată. Decalajul dintre premeditare şi realitatea abruptă. Brusc, îşi dădeau seama că lucrurile se schimbaseră. Nimic nu mai putea fi cu adevărat ca înainte. Chiar şi felul în care îşi spuseseră bună seara era stângaci. Sau ar fi trebuit să se sărute? Ezitară, şi ezitările te îndreaptă întotdeauna spre obraji. Claire telefonase la sfârşitul după-amiezii şi conveniseră că ea va trece pe acolo chiar în acea seară. Amândoi fuseseră extrem de agitaţi, emoţionaţi până la lacrimi la gândul că se vor revedea. Că poate se vor strânge în braţe. Nu visau amândoi decât la un lucru: la tăcere. Ar fi dat orice să nu trebuiască să se explice, să facă precizări în legătură cu incoerenţele lor, dar nu era posibil. Trebuiau să vorbească. Trebuiau să încerce să se exprime având teribilul handicap de a nu şti ce gândeşte celălalt. Acum, Louise era în camera ei. Luară un apetitiv. Convenţiile sociale ale

întâlnirii dispăreau unele după altele lăsând locul unei discuţii care nu putea fi decât tehnică. Se pupaseră pe obraz.

În stânjeneala lor, fiecare va ascunde ce ştia despre celălalt. Nici astăzi, nici altă dată, Claire nu îi va zice că ştia despre agenţia Dubrove. Şi Jean-Jacques nu va menţiona niciodată cursurile de limba rusă. Dincolo de aceste două detalii, dorinţa lor cea mai mare era să nu evoce zonele de umbră. Trebuiau să se concentreze asupra viitorului. Ce vor face? întrebarea era evidentă, cu toate astea o evitau cu grijă. Jean-Jacques pândea fiecare înghiţitură a lui Claire pentru a-i propune încă un pahar, pentru a mări convivialitatea care era masca după care se ascundeau. Încercau chiar să zâmbească la câteva din banalităţile pe care le schimbau. Asemenea cuplurilor care se văd pentru prima dată ca urmare a unui aranjament, erau cât pe ce să-şi pună întrebări în legătură cu preferinţele lor muzicale.

Jean-Jacques ştia în acel moment că era pe cale să piardă totul. El era cel care trebuia să ia frâiele în mână, să vorbească. Energia pe care i-o dădea disperarea era energia pe care ţi-o dă numai speranţa. Încercă să găsească cuvintele potrivite.

— Claire, aş vrea să mă ierţi.

— Dar te-am iertat deja, Jean-Jacques.

Şi dialogul se întrerupse aici. Claire îl iertase, desigur, dar nu asta era problema. Nimic din ce se întâmplase între ei în timpul crizei nu fusese dramatic. Nu era nimic iremediabil. Iertarea era evidentă. Regăsirea lor nu se juca pe acest teren. Regăsirea lor depindea de gradul de intimitate şi de complicitate la care vor reuşi să ajungă. De ce erau atât de reci? Chiar iertându-se, chiar considerând că nimic din ce se întâmplase nu era grav, înţelegeau acum că era foarte complicat să refaci un cuplu după o perioadă de despărţire, îţi uitai urmele. Cădeai adeseori. Te zgâriai.

Se simţeau dezechilibraţi. Copleşiţi de uimire în legătură cu propria lor stânjeneală. Nu ştiau unde să se aşeze, ce să zică, ce să facă. Feţele lor deveneau patetice, încetul cu încetul.

— Ai mult de lucru acum? îndrăzni Jean Jacques.

— N-am reînceput încă... Mi-a făcut bine... să nu lucrez.

— Da, înţeleg.

— Şi tu, cu serviciul?

— Şi eu... ăăă... aveam nevoie de odihnă... aşa că nu muncesc...

Cuvintelor le era teamă să nu se spargă.

Cu şase ani în urmă, Claire strigase din toate puterile când o născuse pe Louise şi Jean-Jacques strigase în toată maternitatea că era tată. Unii chiar îl aplaudaseră. Cuvintele erau atunci atât de solide încât puteai să le lansezi departe.

Şi apoi, fusese şi ziua în care se mutaseră în cartierul visurilor lor. Era cartierul în care cinaseră împreună pentru prima dată. Voiseră, cu orice preţ, să trăiască aproape de acel restaurant. E important să poţi vedea tot timpul locul în care ai fost fericit pentru prima oară. Restaurantul devenise italienesc, dar ei rămăseseră în cartier. Se simţeau bine aici, era un cartier central din care te puteai duce oriunde aveai nevoie. Prietenii lor, Armand şi Béatrice, locuiau în apropiere. Îşi petreceau adeseori serile la ei; una din aceste seri, era ziua de naştere a lui Béatrice, fusese imortalizată pe un film întreg. În fine, aproape. Mai rămânea o fotografie şi Jean-Jacques o pozase pe Claire. Ea se considerase hidoasă, în acea joi după-amiază.

— Te găsesc frumoasă, mai îndrăzni Jean Jacques.

— Mulţumesc, eşti drăguţ.

— Şi în poza aia, nu ştiu dacă îţi mai aminteşti, poza pe

care nu voiai să ţi-o fac, pentru că te considerai hidoasă... Ei bine, erai foarte frumoasă în poza aia.

— Toate astea au fost de mult.

La puţin timp după seara între prieteni, Armand şi Béatrice se mutaseră la Madrid. Nu se refuză un loc ca Spania. Dăduseră veşti la început, câteva telefoane, promisiuni de a petrece vacanţa împreună, şi apoi nimic. Acum aproximativ un an, Béatrice telefonase pentru a le spune că se întorsese la Paris. Şi că se întorsese singură. Jean-Jacques lăsase o pauză în conversaţie.

— Ce facem? întrebă Claire.

— Tu ce vrei să faci?

— Vreau să fiu cu fata mea.

— Atunci revino, e simplu.

— Nu, nu e simplu. Nu putem, aşa...

Nu ştiau ce să facă cu mâinile. Jean-Jacques ar fi vrut să atingă spatele lui Claire, dar lucrul părea de neînchipuit. Orice milimetru dintre ei era un munte ce trebuia trecut. Erau două confuzii cu picioare. În aceste condiţii, părea imposibil să reia o viaţă normală. Prea străini unul faţă de celălalt, erau constrânşi să se despartă. Hotărâră cu răceală să împartă timpul petrecut cu Louise. Neputând să o mute în plin an şcolar, vor sta cu schimbul în

apartament. O săptămână Claire, o săptămână Jean-Jacques. Şi în timpul săptămânii petrecute în afara apartamentului, celălalt membru al cuplului va merge la hotelul de pe strada Junot.

Găsiseră un compromis. După ce îi explică situaţia Louisei, Claire plecă la hotel. Îl lăsa pe Jean-Jacques să-şi termine săptămâna. Ajunsă în stradă, izbucni în lacrimi. Cu două ore mai devreme, în timp ce urca scările, îşi imaginase o mulţime de lucruri; dar cu siguranţă nu asta. „S-a rupt ceva”, îşi repeta ea. Jean-Jacques aşteptă ca Louise să se culce, pentru a plânge la rândul său. Ştia foarte bine că acordul lor nu fusese decât anticamera divorţului.

II

Pe vremea când simţeau că viaţa conjugală îi sufoca, visaseră la seri nedefinite, la hoinăreli nocturne în timpul cărora suprema libertate ar fi constat în a nu-ţi privi ceasul. Visaseră să nu mai fie un orar. Li se părea că nepăsarea era apanajul vieţii de celibatar. Situaţia actuală se putea compara cu celibatul, dar pentru ei nu exista nepăsare. Săptămânile fără Louise erau săptămâni de excludere. Jean-Jacques şi Claire rămâneau la hotel în majoritatea serilor lor libere. Se uitau cu o privire neatentă la televizor, fără sonor. Imaginile se îmbulzeau şi mai apoi încetineau, după miezul nopţii. Fiecare din ei adormea întotdeauna pe partea lui de pat; adormeau, într-un fel, cu absenţa celuilalt.

Claire se întoarse la lucru. Totul i se părea fad; se simţea detaşată, mai aproape de avioane. Se gândi să se alăture unei societăţi de caritate. În timpul liber va fi voluntară şi va servi masa la Restaurants du Ceeur[19]. Se va duce un weekend din două şi câteva seri în timpul săptămânii. I se explicase că cel mai important lucru era

[19] Asociaţie caritabilă, fondată de actorul francez Coluche, al cărei scop este să distribuie gratuit mâncare celor defavorizaţi (n.t.).

să zâmbească. Să ofere căldură umană. Ceea ce ea făcu cu multă energie. Ea însăşi îşi lua energia de la aceşti oameni aflaţi la marginea societăţii. Era un troc sentimental. Sezonul abia începea, vor fi nevoiţi să înfrunte frigul. În mintea oamenilor se petrecuse o inversiune; din vara lui 2003, toată lumea se temea de căldură, lumea nu se gândea decât la caniculă. Iarna, cu forţa ei obişnuită, trecuse pe planul al doilea. Frigul îi aduna pe dezmoşteniţii sorţii, îi îngrămădea afară. Claire era mişcată de apropierea celor care veneau aici. Frontiera fragilităţii umane era poroasă; sărăcia nici măcar nu mai era rezervată unei elite.

O tânără destul de fragilă păruse că ezită, trecând pe acolo de mai multe ori. Privirile li se întâlniră. Se îndreptase spontan spre Claire. Se apropie fără să zică nimic, iar Claire îi servi castronul cu supă.

Plecă în tăcere spre tăcere.

Două zile mai târziu, Claire o recunoscu pe tânără. Părea la fel de timidă, dar i se adresă totuşi într-un mod destul de precis.

— Bună seara.

— Bună seara.

— Numele meu e Clémence.

Nu era prima dată când Claire afla numele unei persoane, dar de data aceasta fu surprinsă. Tânăra părea să fi făcut un efort supraomenesc. Claire îi răspunse că se numea Claire. Schimbul de cuvinte fu destul de scurt, pentru că se transformă imediat într-o jenă mascată de două surâsuri. În aceeaşi seară, Claire regretă că nu continuase, că nu ştiuse să creeze o legătură. Fusese ridicolă şi era supărată pe sine. Clémence trebuie că făcuse un efort îngrozitor ca să-i vorbească astfel. Din fericire, Claire avu posibilitatea să-şi repare greşeala chiar a doua zi. Fără prea multe cuvinte, reuşiră până la urmă să aibă o conversaţie. După câteva zile, se putea chiar vorbi despre o anumită înţelegere.

*

Îi povesti acest episod din viaţa ei lui Sabine. De ceva timp, nu o prea vedea, ocupată cum era să-şi trăiască dragostea devastatoare. La început, Sabine nu îndrăznise să-i spună prietenei ei că omul vieţii sale era Edouard. Aflând vestea, Claire începu să râdă. Nu avea de ce să se jeneze; doar se zice că nefericirea unora face fericirea altora. Era sincer bucuroasă pentru Sabine, dar aceasta din urmă, în euforia totală de la începutul pasiunii, era lipsită de fineţe şi de eleganţă. Trecea complet cu vederea

momentele dificile pe care le trăia Claire; dădea maşinal din cap, când îi vorbea despre Restaurants du Cœur. Urechile îi erau astupate de fericire. Claire nu îi purta pică şi se bucura pentru ea că trăia o poveste care o făcea să-i sticlească ochii. Toate astea nu vor dura prea mult, îşi zicea ea, gândindu-se la uzură. Nici nu ştia cât era de adevărat. Toate astea nu vor dura prea mult, dar din alte motive. Câteva luni mai târziu, Edouard şi Sabine mureau.

Într-o seară, după câteva generalităţi, Clémence îndrăzni:

— Claire... E un pic ciudat... Dar aş vrea să vă cer ceva...

— Nu e ceea ce credeţi... Mai bine să vă explic... Am putea să mergem la o cafea după ce terminaţi serviciul?

Claire fusese jenată de această propunere. Evident, ar fi trebuit să spună da, în cel mai simplu mod cu putinţă, dar nu ştia ce să creadă. Îi zise că se va mai gândi şi îi ceru sfatul unei voluntare cu vechime. Nu exista nicio instrucţiune în această privinţă; fiecare era liber să facă ce vrea. Claire se simţea vinovată că se gândise să-i refuze ceva lui Clémence. Nu puteai să zâmbeşti aşa tot timpul ca apoi să nu accepţi să asculţi pe cineva, atunci când îţi cere. Acceptă. Clémence o aşteptă într-o cafenea. Oare ce voia? Dacă îi cerea bani, ce ar putea să facă? Mergând

spre locul de întâlnire, nu ştia cum să se poarte. Clémence se ridică:

— Mulţumesc că aţi venit.

— Cu plăcere.

— E destul de jenant... Eu... Sunteţi mereu atât de... în fine...

— Liniştiţi-vă, vă ascult... Dacă pot să vă ajut, o voi face...

Clémence se bâlbâia uşor; s-ar fi zis că vocea ei lua metroul. Claire, ascultând-o, găsi ridicole ezitările şi teama ei de a se afla într-o situaţie complexă. Ce povestea Clémence n-avea nimic dezolant. Nu reuşea s-o scoată la capăt, aşa că nu-i mai era ruşine să vină să mănânce gratuit, când putea. Îşi povesti viaţa pe scurt; mai ales ca să ajungă cât mai repede la serviciul pe care voia să i-l ceară. Aminti de o ruptură sentimentală extrem de violentă. Era ceea ce o fragilizase cel mai mult. După povestea aia, îi fusese greu să ducă o viaţă normală; rămăsese în urmă cu studiile, se simţise inadaptată. Trecuseră acum doi ani şi lucrurile stăteau mai bine; făcea un curs care-i va permite să-şi găsească de lucru. În pofida tuturor greutăţilor, părea o fire pozitivă; era animată de dorinţa de a trăi. Părea convinsă că perioada neagră se

apropia de sfârşit. Şi astfel ajungea la subiectul care o privea pe Claire.

— Am întâlnit pe cineva.

— Foarte bine...

— În fine, nu l-am întâlnit... Adică îl voi întâlni. Avem întâlnire.

— Foarte bine...

— Da, dar nu pot să merg.

Claire începu să râdă nervos. Discuţia asta i se părea ciudată, aproape ireală. Şi cu atât mai mult când înţelese ce îi cerea tânăra.

— Iată... E atât de important pentru mine... Ne-am întâlnit pe Internet... Timp de doi ani, nu am crezut că aş putea din nou să construiesc ceva... Şi simt că legătura dintre noi e puternică... Dar nu îndrăznesc să merg... Ştiu că toată povestea vi se pare o nebunie... Dar aţi fost atât de blândă, atât de drăguţă cu mine... Nu ştiu dacă voi reuşi... Ne-am pus de acord după un an de discuţii... Ne-a luat timp, suntem foarte timizi amândoi... în fine, iată, nu pot... Aş vrea să mergeţi în locul meu...

După o scurtă ezitare, Claire acceptă. Nimeni nu ar fi refuzat. Nu ştia încă ce cuvinte va folosi. Va face în aşa fel încât să o descrie pe Clémence, insistând cât se poate de

mult asupra calităţilor ei. În orice caz, inventăm întotdeauna mai uşor calităţile altora. La urma urmei, povestea asta o amuza. Întorcându-se la hotel, vru să-i telefoneze lui Jean-Jacques ca să-i povestească întâmplarea. De săptămâni de zile, nu vorbeau decât despre lucruri grave, despre activităţi cotidiene serioase. Dar se răzgândi, emiţând ipoteza că lui Jean-Jacques nu i-ar plăcea ideea ca ea să se întâlnească cu un necunoscut. Cam astea erau raporturile cu soţul ei; nu-i zicea niciodată ce avea intenţia să-i zică; şi reciproc. Relaţia lor se baza pe cea mai groaznică stânjeneală posibilă, cea a premeditării verbale.

A doua zi seara, Claire se duse la locul întâlnirii. Căută din priviri un bărbat cu cravată galbenă, semnul după care urmau să se recunoască. Era mult fum, dar privirea îi fu repede atrasă de un punct galben. Bărbatul se aşezase la vedere. Câteva secunde îi fură de ajuns lui Claire ca să înlemnească în faţa mesei.

În faţa cravatei galbene, clipi din ochi de câteva ori.

Era imposibil.

III

Câţiva ambiţioşi fură decepţionaţi de întoarcerea lui Jean-Jacques în sânul firmei. Cei care mizaseră pe o depresie fatală fură obligaţi să-şi revadă planul de atac; făcuseră câteva greşeli care îi vor costa cu siguranţă urcarea câtorva etaje. Jean-Jacques fu salutat de toţi ceilalţi ca un campion autentic. Din nou, era bătut pe spate, semn incontestabil al întoarcerii la viaţa socială. Prefera să rămână evaziv în legătură cu viaţa lui, convins fiind că rostind cuvintele fixăm o situaţie. Şi asta era în afara oricărei discuţii. Despărţirea nu va dura; bineînţeles, gândurile astea îi treceau prin minte în momentele pozitive (momentele în care era bătut pe spate), dar în unele seri, când vegeta la hotel, nu ezita să verse câteva lacrimi. Se simţea tot timpul vinovat de a-şi fi adus viaţa în acest impas.

Edouard îl sfătui să facă sport. Trebuia cu orice preţ să-şi regăsească o anumită alură, să dea prestigiu fizic viitorului său.

— Priveşte-te în oglindă. Umerii tăi seamănă cu nişte genunchi...

Culpabilizarea fizică era ultima slăbiciune pe care nu o

explorase încă la el. Dar era adevărat, voia să fugă, voia să sufere, voia să devină un om capabil să urce scările în zbor, după un serviciu totuşi comod.

Aproape de hotel, era un club de tenis unde va putea să joace câteva seri, în săptămânile solitare. Foarte repede se confruntă cu una din cele mai groaznice angoase ale tenismenului: cum să-şi găsească un partener? Zăbovi pe culoarele clubului, încercând să-şi facă o relaţie care să se dovedească fructuoasă; dar nu era nimic de făcut, tenismenul este o rasă însoţită. Ai fi zis că trăiau cu toţii doi câte doi sau patru câte patru, în cazul celor mai lacomi. Trebuia să plătească pe cineva? Sau să urmărească o rachetă care stătea degeaba? Refuza să joace la perete, gândul îl deprima dinainte; ceea ce căuta în sport era şi o relaţie umană. În ceea ce priveşte pereţii, există lucruri mult mai umane. Fiindcă ideea îi aparţinuse lui Edouard, îi propuse să vină să joace cu el. Dar acesta din urmă era mult prea îndrăgostit ca să aibă în vedere cea mai mică risipă corporală. Se afla în acea perioadă a iubirii în care să fugi după o minge e la fel de ridicol ca şi să fugi după o altă femeie.

„Trebuia să mă întrebaţi. Există un panou cu anunţuri pentru ca jucătorii să se poată întâlni”, îi spusese

administratorul clubului de tenis, după ce-l văzuse rătăcind timp de două săptămâni pe acest nou membru. Jean-Jacques, uşurat, se apropie de panou cu un pic de emoţie. Fişele dădeau detalii legate în special de nivelul jucătorilor şi de orele la care erau disponibili. În partea de jos a fişei se preciza numele tenismenului preferat, astfel încât oamenii să se poată grupa în funcţie de afinităţi. Era de asemenea un mod de a preciza ambianţa; dacă pui Lendl, simţi că eşti acolo numai ca să joci şi că nu vor fi niciun fel de înfloriturі verbale; dacă pui Mac Enroe, înseamnă că, de fapt, ţi-ar plăcea şi să mai înjuri un pic; dacă pui Noah, după un set mic, mergem să bem ceva etc. Jean-Jacques nu găsi pe nimeni care să corespundă nivelului său, aşa că trebui să completeze o fişă. O prinse cu delicataţe sperând că se va găsi cineva care să fie interesat. La categoria „tenismenul preferat” răspunsese: „dumneavoastră”, sperând că o mică glumă îi va da un ascendent faţă de celelalte fişe. Era destul de mândru de această ieşire umoristică, de ce nu. Şi ca să spunem adevărul, îşi făcu efectul pentru că, trei zile mai târziu, primi un telefon:

— Dacă eu sunt jucătorul preferat, atunci nu vă pot lipsi de plăcerea de a juca cu mine...

Se distrau bine între ei tenismenii solitari.

În felul acesta Jean-Jacques avu întâlnire cu Jérôme. Era ciudat să te întâlneşti astfel, pe un teren de tenis, cu un necunoscut. Nu prea şi-au vorbit dar iată-i schimbând mingi. Când întâlneşti pe cineva, încerci întotdeauna să apari în lumina cea mai bună; cei doi jucători îşi bibileau loviturile într-un mod exagerat; şi când trimiteau o minge în afara terenului se scuzau în secunda următoare. Era aproape ca o partidă de politeţe ce jucau ei acolo. Şi de rea-credinţă de asemenea, deoarece Jean-Jacques nu înţelegea de ce nu reuşea nimic cu reverul lui *astăzi,* când de fapt niciodată nu reuşise nimic cu reverul lui. După acest prim meci, cei doi bărbaţi discutară puţin. Jérôme era destul de timid, ceea ce primul său apel telefonic nu ar fi lăsat să se bănuiască. Era un tânăr de douăzeci şi trei de ani care lucra la o societate de informatică. Stând toată ziua cu ochii aţintiţi pe ecran, simţea nevoia să se defuleze seara. Dacă motivaţiile lor erau similare, în privinţa experienţei de viaţă nu prea aveau multe în comun. Schimbară câteva banalităţi sportive şi fură de acord să se mai vadă. Fără să prezicem urmarea, posibilitatea unei prietenii între cei doi bărbaţi nu ar trebui exclusă total.

De la al treilea meci, hotărâră să cineze împreună.

Pentru prima oară în viaţă, Jean-Jacques se găsea în faţa unui bărbat mai tânăr decât el. Prinse gust pentru această situaţie care îl punea indiscutabil în valoare. Te simţi bine când ai în jur tineret respectuos. Raporturile cu el erau neaşteptat de uşoare. Vorbiră despre munca lor, dar Jérôme nu voia să insiste prea mult asupra a ceea ce făcea. Preferă să abordeze un alt subiect:

— Cred că ai multă experienţă cu femeile, nu?

Iată întrebarea la care niciun bărbat nu poate răspunde nu. Jean-Jacques lăsă să se subînţeleagă că da. După trei întâlniri, începutul prieteniei lor căpăta un aer mai veridic. Jérôme, în ceea ce-l privea, avea destul de puţină experienţă cu femeile, dar se lăsă dus de val şi îi făcu o confidenţă. Apoi, după confidenţă, se lăsă dus de val şi îi ceru lui Jean-Jacques un mic serviciu.

Două seri mai târziu, Jean-Jacques se privea în oglindă şi se găsea ridicol cu cravata aia galbenă. Aşezat într-o cafenea plină de fum, nu prea putea să-i distingă pe cei care intrau. Îi venea să plângă, fără să ştie exact de ce, poate din nostalgie pentru momentele în care, pe parcursul vieţii, fusese aşezat în aşteptarea unei femei iubite sau care ar fi putut fi iubită. Când o văzu pe Claire, încercă să dispară; dar ea se îndrepta cu un mers atât de

sigur spre el. Rămaseră o clipă nemişcaţi, apoi ea se întoarse şi plecă grăbită. Jean-Jacques se ridică imediat s-o urmeze, lovind câteva persoane aşezate în calea lui. Era viu. În această clipă erau prezente toate ingredientele unei ficţiuni.

Eram într-un 12 octombrie.

În ficţiune, plouă mereu. După toate prin câte trecuseră, le mai lipsea o urmărire prin ploaie în timpul căreia, printre farurile maşinilor, fură cât pe ce să moară. Jean-Jacques, care se reapucase de sport de puţină vreme, fugea cu uşurinţă şi ajunse repede în dreptul braţului lui Claire. Ea purta un impermeabil, avea frumuseţea uluitoare a femeilor care se zbat fără să se zbată cu adevărat. Modul acela de a împinge un bărbat chiar înainte de a-l săruta.

— Cum ai putut să-mi faci una ca asta? Zici că mă iubeşti şi ieşi la agăţat pe Internet! Mă dezgusti...

Jean-Jacques nu intră în panică. Simplul fapt de a o fi văzut pe Claire, în ziua în care aştepta o femeie pentru un alt bărbat, îl umpluse de o fericire imensă. Cuplul nu era dintr-o piesă de bulevard, aşa încât confuzia se risipi pe dată. Claire înţelese că Jean-Jacques nu era cel cu care trebuia să se întâlnească Clémence, ci numai purtătorul de cuvânt al unui timid. Rămaseră astfel încremeniţi din

cauza hazardului. Viaţa, cu cea mai mare dibăcie, tocmai îi făcuse să descopere ceea ce de fapt pentru ei era evident. În ploaie, lacrimile lor fură discrete. Rămaseră astfel înlănţuiţi, emoţionaţi ca în prima zi a iubirii lor.

IV

Câteva zile mai târziu, Jean-Jacques şi Claire organizară o adevărată întâlnire între Jérôme şi Clémence. Cei doi se simţeau jenaţi, evident, pentru că era vorba de prima lor întâlnire. Erau miraţi de faptul că amândoi recurseseră la o altă persoană; era un punct comun suplimentar şi nu dintre cele mai neînsemnate. Le mulţumiră lui Jean-Jacques şi lui Claire pentru ceea ce făcuseră.

— Nu, noi vă mulţumim... spusese Jean Jacques.

— Da, noi vă mulţumim, insistase Claire.

Erau încă uluiţi. Dacă doi necunoscuţi care trebuiau să se întâlnească îi alegeau pe ei, din cea mai pură întâmplare, nu mai putea fi nicio îndoială. Se ţineau de mână. Jérôme şi Clémence râdeau şi ei de această situaţie. Plecară împreună, mergând încet, ca şi cum paşii lor ar fi putut fisura pământul. Intrară într-un imobil, luară ascensorul. În spaţiul acela strâmt, nu se putea observa nicio urmă de jenă între ei. În faţa unei uşi, sunară. Igor deschise cu o nonşalanţă care nu-l caracteriza. Intrând, îl salutară şi pe Ibàn; stând jos şi răsfoind o revistă, le făcu un gest vag cu mâna. Mecanica acestor saluturi evoca o veche prietenie. În jurul unui ceai, vorbiră despre ultimele

evenimente ale acestei misiuni şi se bucurară de reuşita ei (chiar dacă un pic de melancolie era perceptibilă în această bucurie). Cu câteva săptămâni mai înainte, ideea îi venise brusc lui Igor (o idee rusească, evident). Ea consta în a face două persoane să se găsească într-o situaţie pe care o vor considera extraordinară. Aveau numai nevoie ca viaţa să le dea o asigurare, să găsească semnele necesare continuării legăturii lor. Puţin conta că semnele erau fabricate sau nu. Timp de luni întregi Jean-Jacques şi Claire vor analiza situaţia şi nu vor bănui niciodată că fuseseră fericitele victime ale unui complot:

— Îţi dai seama, e totuşi o nebunie...

— Da, e o nebunie...

— Posibilitatea ca aceste două persoane...

— Să ne ceară la amândoi...

— Da, e o nebunie...

Se vor săruta, dovedind astfel, cu ajutorul buzelor lor, că, cu cât lucrurile sunt mai grosolane, cu atât mai puţin le punem la îndoială.

Jérôme şi Clémence plecară spre vieţile lor despre care nu ştim nimic. Cât despre veri, se duseră la cinema. De când tot aştepta, Igor era mulţumit că un cinematograf se hotărâse în sfârşit să proiecteze *Aripile dorinţei.* Credeau

că vor fi singuri în sală, dar, cu o secundă înainte să înceapă, o femeie tânără intră.

Era Sonia.

Filmul începu şi primele cuvinte fură:

Pe când copilul era copil, Mergea cu braţele-n balans, Voia ca pârâul să fie râu şi râul fluviu.

Iar această baltă să fie o mare.

Pe când copilul era copil, Nu ştia că e copil, Pentru el totul avea un suflet şi sufletele erau unul singur.

Pe când copilul era copil, N-avea nicio părere despre nimic...

V

René avea să moară cu mâinile în buzunare opt ani mai târziu. Până atunci, îşi va petrece timpul nefăcând mare lucru. El, care fusese o glorie a mâinilor, îşi învârtea acum degetele într-un ritm fără variaţiuni. Va vegeta, se va plimba încetişor printre florile din grădină, dar niciodată nu va mângâia un trandafir. Va evita cu cea mai mare grijă colţul de grădină în care era instalat hamacul. De departe, va observa obiectul, nutrind pentru el o ură precisă, considerându-l un veritabil mormânt pentru bărbaţi. Într-o zi, şi aceasta va fi apoteoza vieţii lui de nefăcut nimic, va sfida toate pericolele amintirii sale şi va smulge hamacul din arborii lui eterni. Şi îl va arde pe loc, direct pe pământ. Câteva bucăţi din hamac îşi vor lua zborul odată cu fumul şi vor pluti peste Marnes-la-Coquette, iar femeilor din oraş, fără să prea ştie de ce, nu le va plăcea mirosul de ars (mirosul slăbiciunii bărbaţilor). Hipnotizat, René va privi fix bucăţelele de jar, va pândi agonia focului. Acest act va fi ca o rebeliune, o impresie iluzorie că bravează mecanismul care îi zdrobeşte pe bărbaţi. Aceste momente în care hamacul va dispărea în fum îl vor face să verse câteva lacrimi care-i vor înceţoşa privirea.

Şi ceaţa jarului fumegând îl va ascunde privirii unui potenţial vizitator.

După ce părăsise domiciliul conjugal, Renée se simţise investită cu o misiune; aceea de a-şi regăsi trecutul. Se repezise atunci la Orly ca să ia avionul spre Veneţia. Ajunsă acolo, Renée intră în prima pensiune ce-i ieşi în cale şi ceru o cameră şi o carte de telefon. Găsi numele celui pe care-l iubise atât de mult. În viaţă lucrurile pot fi atât de simple; e ridicol atunci să nu le trăieşti.

Bineînţeles că nu, nu e niciodată aşa simplu. Ne petrecem timpul iubindu-ne amintirile care, ele, uită de noi. Fiecare grăunte de nostalgie reprezintă o îngustare a drumului care ne duce spre moarte. În faţa casei lui Marcello, Renée tremura din tot corpul; viaţa ei era acolo, adunată într-o fundătură slab luminată. Se simţea ca într-un decor de carton, ca şi cum tot ceea ce se întâmpla nu era decât ecoul unui vis, al unei irealităţi teatrale. Ca prin farmec, uşa lui Marcello era întredeschisă; putea să se strecoare şi poate să-l contemple în tăcere. Intră în casă. Îl văzu imediat. Bărbatul vieţii ei, mitul ei. Cel pe care nu încetase niciodată să-l iubească. Cel care-i făcuse viaţa mediocră. Renée nu avusese niciodată luciditatea de a nu compara ceea ce nu era de comparat; e prea uşor să mori

pentru o secundă care nu face parte din rutina vieţii noastre. Atunci cuvintele, ca şi gesturile, ne împroaşcă cu falsa lor simplitate. Lui Renée îi plăcuse la Marcello ceea ce nu-i plăcea la viaţa ei. Adică totul.

La început, nu vru să recunoască în ce măsură îmbătrânise; în ce măsură nu ar mai fi putut astăzi să se aplece sub o chiuvetă. În ce măsură nu va mai putea să facă dragoste cu ea sprijinind-o de uşi şi de pereţi. Dar în momentul în care admise decrepitudinea tânărului ei amant, fu paralizată de o altă evidenţă; şi mai îngrozitoare. Cea a propriei decrepitudini. În amintiri, era frumoasă, pentru că amintirile nu îmbătrânesc. Soclul mitului ei tocmai se confruntase cu timpul. Vru să se întoarcă, dar se apropie de masă. Marcello o văzu. Îşi trecu mâna (mâna pe care Renée o iubise atât de mult) peste faţă, ca să fie sigur că nu visează.

— Ce faci aici?... A trecut aşa de mult... Vrei ceva?

— Dar spune odată! Nu poţi rămâne aşa fără să zici nimic. Ca o fantomă.

— Voiam să te revăd, atât.

— Ei bine, m-ai văzut.

Câteva secunde mai târziu, Renée plecase deja. În aceeaşi seară, Marcello adormi cu greu. Regreta felul în

care se purtase. Dar nu suportase această intruziune brutală din trecutul lui. Voia să uite tot ce trăise. Renée, în ceea ce o priveşte, rătăcise ca o umbră. După ce fusese fantomă, acţiunea ei nu era, evident, din cale afară de carismatică. Considera că reacţia lui Marcello fusese lamentabilă. Atroce chiar. Fusese de o răceală atroce. Dar la ce se aştepta de fapt? Nu ştia. Numai că i se părea că toată viaţa ei visase la un bărbat care nu fusese decât un mit, o transgresiune, un corp. Îşi distrusese viaţa din cauza unei fericiri efemere. Fusese o mamă mediocră şi o soţie mediocră. Era plină de acreală şi, totuşi, se simţea cuprinsă de o mare bucurie. Renée tocmai înţelesese greşeala vieţii ei, ceea ce nu era puţin lucru. Înţelegerea lamentabilului e preferabilă perenităţii lui. Cine ştie, putea să spere că va fi mai bună de acum înainte. Să îi ajute pe ceilalţi. Să dăruiască iubire: scormonind în fundul inimii ei, trebuia să poată găsi cu ce să ajute câteva suflete suferinde. Luă vaporul spre insula Lido. Grand Hôtel era închis în acest anotimp. Atmosfera din staţiunile balneare în timpul iernii seamănă întotdeauna cu atmosfera din culisele unui teatru în timpul zilei, cu cea de pe platourile cinematografice când nu se filmează, cu feţele clovnilor când sunt singuri. Era o deprimare care avea avantajul de

a da o speranţă. Speranţa că totul va reîncepe în curând, într-un nou avânt al iluziei. Renée se lăsa înghiţită de vid. Pe plajă, se instala ceaţa din timpul nopţii. Nu mai era nimeni; dar chiar dacă ar fi fost cineva, nu ar fi putut să o vadă pe Renée.

EPILOG

Poveştile noastre se închid în cerc; câteva luni mai târziu, se putea regăsi acelaşi aranjament ca în prolog. Dar dacă Jean-Jacques se întorcea de la lucru la aceeaşi oră, lucrurile erau fundamental diferite: lua ascensorul, deschidea uşa zâmbind şi se îndrepta grăbit spre Louise. Ea nu mai era obligată să aibă atâtea activităţi, aveau să-i lase personalitatea să se dezvolte de la sine. Cât despre Claire, o va săruta, cu savoarea egoistă a fericirii, pe gură (drama kurdă nu îl mai atingea). În aceste seri ale reînnoirii, se simţea adeseori plutind prin aer un miros exotic; o combinaţie de ardei şi ghimbir. Era o încercare ca oricare alta de a se dezrădăcina. Trebuia să mai uiţi de repere, să încerci să trăieşti în fiecare zi cu o nouă energie; să încerci să crezi că nu totul era sortit degradării.

Claire povesti ce făcuse în ziua aceea la Roissy. Momentul cel mai important fusese când o îmbrăţişase pe Caroline, care pleca *au pair*[20] pentru un an, la Chicago. Promitea să scrie cât mai des posibil; ceea ce nu va face. Claire privise avionul pe cer; durase ceva până intrase în

[20] Schimb între tineri din ţări diferite, care locuiesc, pe rând, unul la familia celuilalt *(n.t.).*

masa de nori. De când Caroline îşi anunţase plecarea, Jean Jacques şi Claire căutaseră o nouă baby-sitter. Şi, căutând şi confruntându-se cu mai multe decepţii, îşi dădură seama de drăgălăşenia şi de simţul responsabilităţii lui Caroline. După ceva timp, găsiră ceea ce îndeobşte se numeşte o perlă. Ivită de nicăieri, le apăruse ca o evidenţă. În câteva minute, o sumedenie de alte tinere fuseseră date uitării.

Prenumele ei era Carole.

Ea se ocupă de Louise în timpul weekendului (de îndrăgostiţi) pe care-l aranjase Jean-Jacques. Weekend lipsit de magie din cauza unei veşti îngrozitoare pe care o primiseră cu câteva zile mai devreme: Edouard şi Sabine muriseră într-un accident de avion; un mic avion cu care trebuiau să ajungă pe o insulă de vis. Jean-Jacques şi Claire plânseră ore în şir, încercând să se consoleze reciproc. Nu puteau să-şi dea seama, dar această dramă îi unea şi mai mult. Fericirea şi nefericirea nu încetează să se seducă una pe cealaltă. La înmormântare, durerea fusese de nesuportat. Ca să se mai liniştească, toată lumea credea că fuseseră fericiţi în ultimele lor clipe.

„Da, au murit fericiţi…”

Accidentul fusese de o brutalitate neobişnuită. Dar mai

ales de o brutalitate imediată. De la o secundă la alta, toată lumea murise. Dar pentru

Edouard şi Sabine fusese secunda în care buzele lor erau unite.

Jean-Jacques şi Claire hotărâseră să nu anuleze călătoria; a-ţi continua viaţa era un mod de a-i respecta pe morţi. Luară trenul şi sosiră la Geneva spre sfârşitul după-amiezii. Era oraşul lor, Geneva. Nu se mai întorseseră acolo după călătoria mitologică de la începutul iubirii lor. Totul reîncepea acum, poate chiar cu mai multă emoţie. Felul lor de a se iubi era mai sigur de el. Din prima zi merseră pe propriile urme, lăsându-se cuprinşi de amintiri. Plimbându-se în jurul lacului, se gândeau la prietenii lor. Între propria fericire redescoperită, care îi făcea să râdă nervos, şi tristeţea morţii prietenilor lor, care îi făcea să plângă nervos, descopereau esenţa vieţii. Îi descopereau nostalgia şi puterea. Nu le era foame, voiau să meargă la nesfârşit. Acum, între ei se lăsase tăcerea şi doar gesturile mai schimbau între ele cuvinte tandre. Claire luă mâna lui Jean Jacques şi o puse pe pântecul ei.

SFÂRŞIT